

OKTATÁSI
HIVATAL

NAT
2020

Szövegről szövegre

Szövegértés munkatankönyv
II. kötet

3

Szövegről szövegre

Szövegértés munkatankönyv

3. osztály
II. kötet

A kiadvány 2022. 03. 09-én tankönyvi engedélyt kapott a TKV/78-8/2022. számú határozattal.

A tankönyv megfelel a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet alapján készült, 2020. 01. 31. után kiadott, 1–4. évfolyam Magyar nyelv és irodalom tantárgy kerettantervének.

A tankönyvvé nyilvánítási eljárásban kirendelt szakértő: Bódi Csilla

Tananyagfejlesztő: Bartha Jánosné, Fukkné Fukász Enikő, Szalay Mária

Kerettantervi szakértő: Fukkné Fukász Enikő

Lektor: Major Enikő

Szerkesztette: Boldizsárné Kovács Gizella

Ezúton is köszönetet mondunk azoknak az íróknak, költőknek, képzőművészeknek, akiknek alkotásai tankönyveinket gazdagítják.

Illusztráció: Takács Viktória

Borítóterv: Takács Viktória illusztrációjának felhasználásával Slezák Ilona és Bánáti János készítette

© Oktatási Hivatal, 2021

ISBN 978-963-436-202-9

Oktatási Hivatal

1055 Budapest, Szalay utca 10–14.

Telefon: (+36-1) 374-2100

E-mail: tankonyv@oh.gov.hu

A kiadásért felel: Brassói Sándor mb. elnök

Raktári szám: OH-MIR03TA/II

Tankönyvkiadási osztályvezető: Horváth Zoltán Ákos

Műszaki szerkesztő: Kóródiné Csukás Márta

Grafikai szerkesztő: Slezák Ilona

Nyomdai előkészítés: Fekete Gabriella

Terjedelem: 19,57 (A/5) ív • tömeg: 419 gramm

1. kiadás, 2022

Ez a tankönyv a Széchenyi 2020 Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program EFOP-3.2.2-VEKOP-15-2016-00001. számú, „A köznevelés tartalmi szabályozóinak megfelelő tankönyvek, taneszközök fejlesztése és digitális tartalomfejlesztés” című projektje keretében készült. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Gyártás: Könyvtárellátó Nonprofit Kft.

Nyomtatta és kötötte:

Felelős vezető:

A nyomdai megrendelés törzsszáma:

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Kedves Gyerekek!

Gyertek velünk az olvasás varázslatos világába!

A magyar mesevilág és költészet gyöngyszemeiből válogattunk nektek. Amíg a mesék, versek üzenetét megfejtitek, megtanultok kifejezően olvasni. A hozzájuk kapcsolódó feladatokon keresztül a titkok nyomába szegődhettek. Rájöttök, hogy nemcsak a szereplőknek kell a próbákat kiállniuk. Mindannyiunknak le kell küzdenünk azokat az akadályokat, amelyekkel a hétköznapok hőseivé válhatunk. Az ismerettartalmú szövegek feldolgozása is komoly próbák elé állít benneteket. A környező világgal való ismerkedés közben a szövegek feldolgozásával a tanulás tanulását is elkezditek. Ha minden feladatot nagy odafigyeléssel végezték el, év végére kiálljátok a próbákat!

Ehhez az izgalmas kalandozáshoz kívánunk örömteli pillanatokat!

„Alattad a föld, fölötted az ég,
benned a létra.”

Weöres Sándor

1. Írj szélszíporkát a zárójelben lévő kérdések segítségével!

Azt álmodtam, **tükör** voltam (valaki vagy valami).

_____ (Hol?)

_____ (Mi történt?)

_____ (Hogyan?)

2. Hallgasd meg a versrészletet!

Szembe fordított tükrök

Egyetlen parancs van, a többi csak tanács:
igyekezz úgy érezni, gondolkozni, cselekedni, hogy mindennek javára legyél.
Egyetlen ismeret van, a többi csak toldás:
Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra.

Weöres Sándor – részlet

3. Mit jelent számodra a cím? Mondd el!

4. Mi az egyetlen parancs a beszélő szerint?
Húzd alá a felsoroltakból!

Úgy élj, hogy csak magadra gondalj!

Úgy élj, hogy mindennek a javára legyél!

Úgy élj, hogy ne törődj másokkal!

Úgy élj, hogy csak a családdal törődj!

5. Mit kell jól tenned ezért? Keretezd be azokat!

érezni, árulkodni, gondolkozni, csúfolódni,
veszekedni, megsértődni, cselekedni, irigykedni

6. Mi az egyetlen ismeret a beszélő szerint?
Húzd alá a versben!

7. Mit jelenthet ez az ismeret? Tegyéél ✱-ot mellé!

Bármit elérhetsz, csak akarnod kell!

Hiába a sok tanulás, úgyis elfelejtetd.

Nem kell sokat tudni, nem érdemes.

Rajtad múlik, hogy milyen felnőtt lesz belőled.

8. Mit üzen neked ez a vers? Mondd el!

GYERMEKROVAT

1. Olvasd el a szövegeket! Írd a számukat a Gyermekrovat témáihoz!

Leszel a barátom?

Öröm vagy bánat?

Hogyan válaszolunk könyvet?

Miből lesz a cserebogár?

1. Hazánk igen kis ország, de sok kiemelkedő tehetséggel büszkélkedhet. Híres tudósok, feltalálók, zeneszerzők, sportolók viszik hírét a nagyvilágba.

A máig is használatos golyóstoll ötletét Bíró László újságíró vitte sikerre. Számos országban az íróeszköz az ő nevét viseli. Puskás Öcsi neve páratlan játéktudásával íródott be a futballtörténelembe. De az egész világ ismeri Rubik Ernő építész zseniális találmányát is, a Rubik-kockát is. És még nem is tettünk említést Polgár Juditról, a világ legjobb női sakkozójáról. Természetesen a felsorolást vég nélkül lehetne folytatni.

Nem kell azonban mindenkinek új találmányt alkotni, világrekordot dönteni, olimpiát nyerni. A tehetség mindenkiben ott lapul. De csak a szorgalom, a mindennapos gyakorlás árán tör utat magának. Ha kitartó vagy, előbb-utóbb megtalálod azt, amiben te leszel a legjobb. Folyamatosan edzésben kell tartanod magad. A gyakorlás teszi a mestert!

2. Az ember életében a barátság az egyik legfontosabb dolog. A baráti kapcsolat teljesen más, mint a testvéri vagy a szülői kapcsolat. A barátját mindenki maga választja. Akkor találunk egymásra, ha felfedezik, milyen jó együtt lenni. Az sem baj, ha vitára kerül sor! Az őszinte barátságot nem rendítheti meg. Az igaz barát nem irigy a másakra, és nincs titkolnivalója.

Ahogy a biztonságos biciklizést, úgy a barátságot is tanulni kell. Meg kell tanulni együtt játszani, de senki nem erőltetheti rá az akaratát a másokra.

Igazán az együtt töltött idő, a közös élmények, programok, beszélgetések teszik teljessé a barátságot.

3. Az iskolai élet teli van örömmel és bánattal is. Öröm, ha sok barátod van, sokan szeretnek. De az is előfordul, hogy megbántanak vagy csúfolódás célpontja leszel. Ezért meg kell tanulni szembenézni a félelmeiddel.

Néhány tanács, amelyeket megfogadva átjuthatsz a nehézségeken:

- Sétálj el, és ne vedd tudomást a csúfolódásról!
- Egyenesen nézz a csúfolódó szemébe! Mondd neki: Nem tetszik, amit csinálsz.

Hagyd abba!

- Kérj segítséget a barátodtól, akiben megbízol!
- Azokkal töltsd az idődet, akikkel jól érzed magad!
- Ne hagyd, hogy a csúfolódás elrontsa a napod! Nevezz rajta!
- Fordulj egy olyan felnőttökhöz, akitől segítséget kaphatsz!

4. Az olvasás az egyik legjobb időtöltés. Egy könyvvel a kezünkben izgalmas, soha nem látott tájakra utazhatunk, különös kalandok részesei lehetünk. A képzelőerőnkön keresztül kelnek életre a szereplők, helyszínek, események. Az olvasás igazi agytorna!

De hogyan válasszunk a tengernyi olvasnivaló közül? Ha a barátaid, szüleid, tanítóid ajánlanak könyvet neked, az biztos nem véletlen. Ők tudják a legjobban, mi kelti fel az érdeklődésedet. De te is tudsz magadnak válogatni a könyvtárban vagy a könyvesboltban.

Néhány jó tanács!

- Nyisd ki a könyvet, és olvasd bele!
- Olvasd el a borítón található könyvajánlót!
- Nézz utána a könyv írójának! Hátha olvastál már tőle olyat, ami tetszett.
- Tanácsot kérhetsz a könyvesbolti eladótól, könyvtárostól is.

2. Dolgozd fel a neked legjobban tetsző szöveget! Keresd meg a választott szöveghez tartozó feladatokat!

Párban és csoportban is dolgozhattok. A kiválasztott szöveget olvassátok el újra!

1. Kösd a szövegben az ott olvasott neveket a hozzájuk tartozó képhez!

2. Hogyan olvasod a szövegben? Írd le az aláhúzott szavak megfelelőjét!

sok kiemelkedő tehetséggel dicsekedhet _____

viszik hírét a távoli országokba _____

újságíró vitte diadalra _____

utánozhatatlan játéktudásával _____

felülmúlhatatlan találmányát _____

3. Húzd alá a szövegben a kérdésekre válaszoló kifejezéseket!

a) Kiben van tehetség?

b) Hogyan tör utat magának?

c) Mit találsz meg, ha kitartó vagy?

d) Mi tesz mesterré?

4. Mit gondolsz, te miben vagy tehetséges? Számolj be róla!

1. Keretezd be a mondatba illő szót!

Az életben a **nyaralás** / **barátság** / **öltözködés** az egyik legfontosabb dolog.

A **testvérét** / **barátját** / **szüleit** mindenki maga választja.

Az sem baj, ha **vitára** / **beszélgetésre** / **éneklésre** kerül sor!

Az igaz barát nem **büszke** / **irigy** / **kíváncsi** a másikra.

2. Kösd össze a mondatok elejét a végével!

Ahogy a biztonságos biciklizést,

az akaratát a másikra.

Meg kell tanulni

teszi teljessé a barátságot.

Senki nem erőltetheti rá

a barátságot is tanulni kell.

Az együtt töltött idő

együtt játszani.

3. Hogyan választasz barátot magadnak?

1. Egészítsd ki a hiányos mondatokat!

Az _____ teli van örömmel és bánattal. Öröm, ha sok _____ van. Előfordul, hogy _____.

Meg kell _____ szembenézni a _____.

2. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

- Ne vegyél tudomást a csúfolódásról! ____
- Mondd a csúfolódónak, tetszik, amit csinálsz. ____
- Kérj segítséget a barátodtól! ____
- Azokkal töltsd az idődet, akikkel nem érzed jól magad! ____
- Ne hagyd, hogy a nevetés elrontsa a napod! ____
- Fordulj egy felnőtthöz, akitől segítséget kaphatsz! ____

3. Fogalmazz meg te is egy jó tanácsot! Írd le!

1. Kösd össze az összetartozó kifejezéseket!

olvasás

életre kelnek

- igazi agytorna
- helyszínek
- szereplők
- legjobb időtöltés
- események

2. Számozással állítsd az előfordulásuk sorrendjébe a kifejezéseket!!

___ tengernyi olvasnivaló	___ ajánlanak könyvet
___ te is tudsz magadnak	___ könyvvel a kezünkben
___ különös kalandok	___ kelti fel az érdeklődésedet
___ soha nem látott tájakra	___ válogatni a könyvtárban

3. Te hogyan szoktál könyvet választani? Írj egy jó tanácsot!

1. Keretezd be a hibákat a szó szerkezetekben! Mindig a kiemelthez hasonlíts!

magyar kultúra

magyar kúltúra
magyar kultura
magyar kultúra
magyar kultúra

évezredes hagyomány

éeverzedes hagyomány
évezredes hagyomány
évezredes hagyomány
évezredes hanyomány

történelmi esemény

történelmi esmény
történelmi esemény
történelmi esemény
történelmi esemény

2. Először csak a nagybetűvel, majd a kisbetűvel írt szavakat olvasd!

ÜNNEPEL kultúra BEFEJEZ kézirat SZENTEL magyarság SZERVEZ
világ TART hagyomány ÍR kiállítás ALKOT koncert AD hitvallás
TOLMÁCSOL sérülés LÁTSZIK lángégés OKOZ tintamarás ÖMLIK

3. Húzd alá az igaz állításokat tartalmazó mondatokat!

A kisbetűvel írt szavak mindegyike cselekvést jelent.

A kisbetűvel írt szavak mindegyike valaminek a megnevezése.

A nagybetűvel írt szavak mindegyike tulajdonságot jelent.

A nagybetűvel írt szavak mindegyike cselekvést jelent.

4. Olvasd el a szöveget!

Gondolatok a magyar kultúra napjához

A magyar kultúra napját 1989 óta ünnepeljük meg január 22-én. A kézirat tanúsága szerint Kölcsey Ferenc 1823-ban Szatmárcsékén ezen a napon fejezte be a Himnuszt. Az emléknapon a magyarság szerte a világban nagyobb figyelmet szentel évezredes hagyományainknak. Ebből az alkalomból kiállításokat és koncerteket szerveznek, színházi előadásokat tartanak.

Kölcsey „a magyar nép zivataros századaiból” vett legfontosabb történelmi eseményekről ír. Maradandót alkotott, hisz ő adta nemzetünk örök kincsét. Hitvallásunkat és érzelmeinket is méltóképpen tolmácsolja.

A költő két lapra írta a Himnuszt. A sérülés, amely az oldalakon látszik, nem lángégés, hanem tintamarás nyoma. Nem Kölcsey tintája okozhatta, savas tinta ömlött a papír szélére.

5. Hány bekezdésből áll a szöveg? Számozd meg, írd a vonalra! _____

6. A mondatpárokból húzd alá azt a mondatot, amelyik igaz!

A magyar kultúra napját 1989 óta ünnepeljük.

A magyar kultúra napját 1998 óta ünnepeljük.

Kölcsey Ferenc 1823. január 22-én fejezte be a Himnuszt.

Kölcsey Ferenc 1823. január 12-én fejezte be a Himnuszt.

Kölcsey Ferenc Szatmárcsekén írta meg a Himnuszt.

Kölcsey Ferenc Álmosdon írta meg a Himnuszt.

A magyar kultúra napját január 22-én ünnepeljük.

A magyar kultúra napját június 22-én ünnepeljük.

7. Mit rendez ebből az alkalomból a magyarság szerte a világban? Húzd alá a felsoroltakból!

kiállításokat

játékdélutánokat

színházi előadásokat

sportversenyeket

koncerteket

akadályversenyeket

8. Keretezd be a mondatba illő szót!

Kölcsey „a magyar nép zivataros” **hónapjairól / napjairól / századairól** ír.

Ezek a legfontosabb **történelmi / irodalmi / földrajzi** események.

Kölcsey adta **családunk / rokonságunk / nemzetünk** örök kincsét.

9. A mondatokba oda nem illő téves szó került. Föléírással javítsd!

A költő egy lapra írta a Himnuszt. A sérülés lánggégés nyoma. A sérülést nem

Kölcsey pipája okozhatta. Savas ecet ömlött a papír szélére.

10. Számozással állítsd előfordulásuk sorrendjébe a kifejezéseket!

___ maradandót alkotott

___ ő adta nemzetünk örök kincsét

___ a kézirat tanúsága szerint

___ évezredes hagyományaink

___ savas tinta ömlött a papír szélére

___ méltóképpen tolmácsolja

1. Húzd alá a kiemelt szó szinonimáit!

köszönet esdeklés hála fohászzkodás kérlelés hálálkodás
viszonzás imádság rimázkodás hálaadás könyörgés

2. Mi igaz az aláhúzás nélküli szavakra? Tegyél ✓-t a mögé!

A kimaradt szavak a küzdelem rokon jelentései. ____

A kimaradt szavak a fohász rokon jelentései. ____

A kimaradt szavak a fohász szó ellentétei. ____

3. Olvasd el a himnusz szó jelentését!

Dicsérő ének, amely a közösség érdemeit, kiváló tetteit dicséri, magasztalja.

4. Húzd a himnusz szóra igaz állítást!

Kiváló tetteket soroló ének.

Másokat kigúnyoló vers.

Tréfás, humoros dal.

Dicsérő, magasztaló ének.

5. Hallgasd meg a vers első két versszakát!

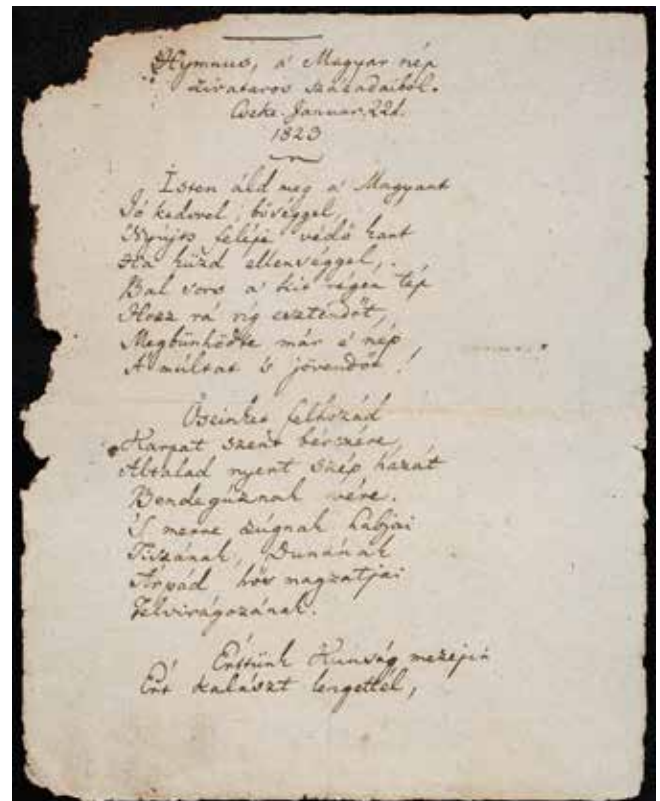
Himnusz

A magyar nép zivataros századaiból

(részlet)

Isten, áldd meg a magyart
Jó kedvvel, bőséggel,
Nyújts feléje védő kart,
Ha küzd ellenséggel;
Bal sors akit régen tép,
Hozz rá víg esztendőt,
Megtünhözde már e nép
A múltat s jövőndőt!

Őseinket felhozád
Kárpát szent bércére,
Általad nyert szép hazát
Bendegúznak vére.
S merre zúgnak habjai
Tiszának, Dunának,
Árpád hős magzatjai
Felvirágoznak.

Kölcsey Ferenc

Szatmárcseke, 1823. január 22.

6. Válaszolj a kérdésekre! Húzd alá a felsoroltakból!

a) Kit szólít meg a beszélő?

az embereket a vers hallgatóját Istent a barátját őseinket

b) Mit kér a beszélő Istentől?

áldd meg a magyart jó kedvvel, bőséggel	segíts hazát keresni
segítsd legyőzni az ellenséget	nyújts feléje védő kart
hozz rá víg esztendőt	kísérd haza az őseinket

c) Miért kér segítséget Istentől?

Őseinket felhozád	Megbűnhödté már e nép
Kárpát szent bércére,	A múltat s jövődőt!
Árpád hős magzatjai	S merre zúgnak habjai
Felvirágoznak.	Tiszának, Dunának,

7. Mit jelent a „*bal sors*” (mai helyesírás szerint: *balsors*) kifejezés? Keretezd be a jelentését!

Bal lábbal kel fel egy napon.	Baleset.
Hosszan tartó, sok bajjal teli időszak.	A balkezesek sorsa.

8. Hogyan magyarázható a kiemelt sor? Húzd alá! Indokold meg választásodat!

„Bal sors akit régen tép”

Már régóta tart a megpróbáltatása.	Valaki széttépi a balsorsot.
A balsorsot régen tépi valami.	Hosszú idő óta üldözi a balsorsa.

9. Hogyan találod a versben, hogy őseink megtalálták a hazát? Keretezd be a versben!

10. Miért ezt a két folyót (Duna, Tisza) említi meg a beszélő? Véleményedre írd le!

11. Kik lehetnek „Árpád hős magzatjai”? Beszéljétek meg!

1. Először csak a nagybetűvel, majd a kisbetűvel írt szavakat olvasd!

napsütés ESTE fényár SÖTÉTSÉG nappal ÉJSZAKA
verőfény ALKONY napsugár HOMÁLY napvilág SZÜRKÜLET

2. Húzd alá az igaz állításokat tartalmazó mondatokat!

A nagybetűs szavak mindegyike az *este* szó rokon jelentései.

A kisbetűs szavak mindegyike az *este* szó rokon jelentései.

A kisbetűs szavak mindegyike a *nappal* szó rokon jelentései.

A nagybetűs szavak mindegyike a *nappal* szó rokon jelentései.

3. Hallgasd meg a verset!

Este

Este minden nagyobb lesz,
inognak a lámpák,
sötét bársony szájukat,
hegyek fák kitátják.

Este benn a szobában,
rossz egyedül lenni,
még rosszabb az udvaron,
nem merek kimenni.

Este minden eleven,
mozdul a fa törzse,
ugrik elém hirtelen,
derekamra ütne.

Este még a kutyák is,
a kutyák is félnek,
ugatják a hordóból,
kiömlött sötétet.

Horgas Béla

4. Ki beszélhet az estéről? Keretezd be!

egy felnőtt

egy gyerek

a vers beszélője

a fák

az este

egy kutya

a sötétől félő gyerek

a sötét

5. Számozd meg a versrészleteket az előfordulásuk sorrendjében!

___ sötét bársony szájukat, hegyek fák kitátják

___ Este minden nagyobb lesz

___ rossz egyedül lenni

___ Este minden eleven

___ a kutyák is félnek

___ nem merek kimenni

___ ugrik elém hirtelen

___ mozdul a fa törzse

6. Miért látja a beszélő félelmetesnek a sötétet? Húzd alá az 5. feladatban!

7. A minta alapján kapcsold össze a sor végi rímeket!

1. Miért lehet **félelmetes** számodra a sötét, vagy miért **nem**? Fogalmazd meg indokaidat!

félelmetes, ha...	nem félelmetes, mert...

2. Hallgasd meg a párbeszédet!

Sötétség

- Jó éjszakát! – mondta apu.
- Jó éjszakát – mondtam én –, de kérlek, hagyd égve a villanyt.
- Alváshoz nem kell villany. Sokkal nyugodtabban pihensz sötétben.
- De én kérlek szépen, hogy hagyd égve a villanyt!
- Csak nem félsz a sötétben?
- Nem félek.
- Nincs is mitől. Sötétben a szoba ugyanaz marad, mint világosban volt. Ugyanott van az asztal, a szék, a mackó, a tanulóasztalod, a könyveid.
- De kérlek, hagyd égve... én nem félek, csak látni akarom, hogy a sötétben is ugyanolyan a szoba.

Fehér Klára: Fele királyságom (részlet)

3. Húzd alá a mondatba illő kifejezést!

a) Kik a párbeszéd szereplői?

apa – lánya

anya – lánya

apa – fia

anya – fia

b) Mit kért a gyerek az apjától?

hagya égve a villanyt

meséljen neki

üljön az ágya szélére

4. Húzd alá a választ a szövegben a kérdés színével!

Mivel indokolta az apa, hogy nem kell félnie?

Hogyan érvelt a gyerek, hogy mégis égve kell hagyni a villanyt?

5. Készülj fel a padszomszédoddal a párbeszéd felolvasására!

1. Írj fent-lent találkozó verset a megadott témáról!

	F	
	A	
	R	
	S	
	A	
	N	
	G	

2. Hallgasd meg a verset!

Bolond-bál

Bolond-bálban jártam
az este,
a szamárral táncolt
a kecske.
Három majom húzta
a nótát,
vasvillával ettek
szamócát.

Be is csípett egy-két
legényke,
lisztes zsákot húztak
a pékre,
hordón lovagolt egy
bohóc ott,
két füles dinnyével
golyózott.

Nyúlfi elől iszkolt
a róka,
fején árvalányhaj
paróka,
víg paprikajancsi
dobolt rám!
Ilyen volt a híres
bolond-bál.

Vidor Miklós

árvalányhaj:
selymes
virágzatú
díszfű

3. Ki beszélheti el a bolond-báli élményeit? Húzd alá a felsoroltakból!

valaki, aki álmodja a szamár a kecske a beszélő én
paprikajancsi egy farsangoló egy kisgyerek a bohóc

4. Milyen sorrendben látta a bolond-bál résztvevőit? Számozd meg!

___ hordón lovagolt egy bohóc ott ___ víg paprikajancsi dobolt
___ nyúlfi elől iszkolt a róka ___ három majom húzta a nótát
___ a szamárral táncolt a kecske ___ lisztes zsákot húztak a pékre

5. Szerinted álom vagy valóság ez a bolond-bál? Mondd el a véleményedet!

6. A minta alapján kapcsold össze a sor végi rímeket!

1. Olvasd el a vers címét! Milyennek képzeled ezt a kutyabált? Ötleteidet oszd meg a társaiddal!

2. Hallgasd meg a verset!

Farsangi kutyabál

De érdekes volna,
ha kutyabál volna,
s farsang napján
minden kutya
bálba gyalogolna,
nagy kutya is,
kis kutya is,
kit csíp még a bolha.

Komondor kényelmes,
lassú táncot ropna,
Puli Pali csárdást,
ahogy meg van írva;
sötét szőre, bozontja
a szemébe lógna.
Csau csacsacsázna,
a foxi bokázna,
a többi vén kutya meg
leülne a hóba.

Csoóri Sándor

3. Ki beszél az elképzelt kutyabálról? Keretezd be!

egy bálozó kutya
valaki elképzelte

egy gyerek

a beszélő

valaki részt vett a bálban

a bál szemlélője

egy bálba tartó kutya

4. Melyik kutyához tartozik a cselekvés? Kösd össze az összetartozókat!

csárdást ropna

komondor

Puli Pali

csau

foxi

vén kutya

kényelmes, lassú táncot ropna

leülne a hóba

csacsacsázna

bokázna

5. Milyenek írja le a beszélő Puli Palit? Keretezd be a rajzok közül!

6. Milyen a vers hangulata? Húzd alá! Indokold meg a választásodat!

szomorú

kedves

humoros

ünnepélyes

titokzatos

bánatos

1. Fejezd be a megkezdett mondatokat!

Azért van szükség a faiskolára, mert _____

Addig van szükség faiskolára, amíg _____

2. Hallgasd meg a verset!

Faiskola

Rég úgy képzeltem a faiskolát,
hogy fatanárhoz jár sok fadiák.

Fapadsorokban ülnek valahányan,
akár egy közönséges iskolában,

de fatízpercben igazi helyett
esznek fakolbászt, isznak fatejet.

Fafiúk robognak fafolyosón,
s fakislányok tárgyalnak kuncogón

és el nem árulnák fatitkukat,
bármily kíváncsi a fafiúhad.

De ha faestén fölkel a fahold,
a favant felcseréli a favolt,

mert azt álmodják, többé sose fák,
Csupa valódi, hús-vér kisdíák.

Weöres Sándor

3. Ki képzeli el a faiskolát? Tegyél ✱-ot utánuk! Indokold meg!

egy fatanár

egy fadiák

a fafiúhad

egy hús-vér kisdíák

a beszélő

a fahold

az erdei fák

aki járt a faiskolában

4. Milyen a vers hangulata? Tegyél ✓-t a jellemző kifejezések után! Indokold meg választásodat!

különleges

titokzatos

derűs

borongós

varázslatos

békés

nyugalmat árasztó

izgalmas

humoros

szomorú

5. Melyik szereplő cselekedte? Kösd össze az összetartozókat!

robognak fafolyosón

fapadsorokban ülnek

el nem árulnák fatitkukat

fafiúk

fakislányok

bármily kíváncsi

tárgyalnak kuncogón

azt álmodják, többé sose fák

6. Milyen sorrendben olvasod a versben? Számozd meg!

___ esznek fakolbászt

___ faestén fölkel a fahold

___ úgy képzeltem

___ a favant felcseréli a favolt

___ fatanárhoz jár

___ isznak fatejet

7. Mit jelent számodra a vers kiemelt részlete? Húzd alá a felsoroltakból!

„De ha faestén fölkel a fahold,
a favant felcseréli a favolt,”

Mindennap elkezdődik egy új nap.

A „favolt” a tegnap, a „favan” a ma, amelyet felvált majd a faholnap.

A „favan” másnap már „favolt” lesz.

Amíg egy nap el nem telik, addig minden nap „favan”.

8. Írd be a rímpárok hiányzó tagját!

helyett

folyosón

sose fák

tejet

fafiúhad

favolt

9. Húzd alá az igaz állításokat!

A vers 6 versszakból áll.

Minden versszaka kétsoros.

A vers minden sora 10 szótagból áll.

A vers második versszaka 11 szótagú.

A versszakok sorai rímelve egymással.

1. Olvasd el a szóoszlopokat helyes hangsúlyozással!

régi
öreg
buksi
gyöngye

okos
kicsi
igazságos
méltóságos

kis
sárga
oktondi
könnyes

szép
nagy
rózsás
aranyos

2. Keretezd be a kiemelt szavak közül a mondatokba illő szót!

Mindegyik szó **cselekvést** / **tulajdonságot** / **mennyiséget** jelent.

Mindegyik szó **milyen?** / **hány? mennyi?** / **mit csinál?** kérdésre felel.

Egyik szó sem **valakinek vagy valaminek a neve** / **a tulajdonsága**.

3. Olvasd el az egyre bővülő mondatokat helyes hanglejtéssel! Húzd alá minden mondatban azt, amivel bővül!

Szerettem ülni.

Szerettem ülni kisgyerek koromban.

A diófa alatt szerettem ülni kisgyerek koromban.

Az öreg diófa alatt szerettem ülni kisgyerek koromban.

Az öreg diófa alatt szerettem ülni a legjobban kisgyerek koromban.

4. Hallgasd meg a történetet!

Öreg ember, öreg fa

Az öreg diófa alatt szerettem ülni a legjobban kisgyerek koromban, ma sem tudom bizonyosan, miért. Dió nem termett már rajta, már nyár derekán sárga levelek aranyesője pergett le róla...

– Nézd, ott egy törött kard van a fába vágva.

Ezt nagyapó vágta bele, mikor bujdosott a szabadságharc után mint honvédtiszt – mutatta édesapám.

Ilyenkor mindig könnyes lett a szeme.

– Nem hiszem én azt – csóváltam meg a buksi fejemet.

– Mit, te?

– Hogy azt a rajzot nagyapó csinálta volna. Hiszen az van a legmagasabban. Létrán se érne nagyapó odáig.

– Kis oktondi vagy te – adott barackot a fejemre édesapám...

De én tudtam, hogy nagyon okosan beszéltem, mert nagyapó nagyon kicsi és gyönges volt. Nem is tudott már másképp járni, csak botra támaszkodva. Nem is igen járkált különben, csak üldögélt a nagy karosszékben. Mióta az eszemet tudom, sohase láttam, hogy dolgozott volna. Sehogy se tudtam fölérni ésszel, hogy ugyan miért olyan nagy úr ez a nagyapó. A legnagyobb az egész házban. Mindig őtőle kérdezik meg, mi legyen az ebéd. Ha elszendereg, mindenkinek lábujjhegyen kell járni...

Nekem bizony sehogy se ment a fejembe ez a dolog, s egyszer, mikor az édesapám séta közben azt kérdezte tőlem, hogy mi szeretnék lenni, ki is mondtam a szívemen valót:

- Nagyapó szeretnék lenni.
- Ugyan miért? – mosolyodott el édesapám.
- Azért, mert az semmit se dolgozik, mégis mindenki az ő kedvét keresi. Édesapám elkeményedve nézett rám.
- Hát aztán te azt hiszed, hogy ez nincs rendjén?
- Én nem tudom – mondtam egy kicsit megszeppenve. – Te azt szoktad mondani, hogy aki nem dolgozik, ne is egyék.
- Igazad lehet – fordult el az édesapám, s hamarosan befejeztük a sétát.

Délben csak hárman ültünk az asztalnál, mert nagyapó elkocsikázott valami régi barátjához. Csak akkor vettem észre, hogy nekem nem is terítettek. Rózsás kis tányérom, aranyos kis poharam nem volt az asztalon.

- Hát énvelem mi lesz? – kérdeztem hűledezve.
- Te most nem kapsz ebédet, igazságos Mátyás – kanalazta édesapám a leveskét. – Aki nem dolgozik, ne is egyék.
- De én még nem tudok dolgozni – borultam szívszakadva az asztalra.
- Nagyapó pedig már nem tud dolgozni – simogatta meg apám a hajamat. – Belátod már, buksi, hogy milyen oktalanságot beszéltél? Megszégyenlettem magam, és most már nem esett jól az ebéd, akárhogy unszoltak is. Alig vártam, hogy megcsókolhassam nagyapó kezét. Kérdeztem is, mikor jön haza.
- Mire az öreg diófát kivágjuk, akkorra itthon lesz.
- Nem engedem, nem engedem az öreg fát! – borultam az apám elé.
- Miért, fiacskám? Levelei úgyis hullóban, ágai száradóban. Ezrivel termette száz esztendőn át a gyümölcsöt, egyet se terem már. Öreg fa nem haszonra való.
- Az öregségéért kell megbecsülni – hajtottam le a fejemet.

Mire fölemeltem, akkorra mögöttem állt nagyapó is, s ahogy a szívére ölelt, szépek, nagynak, méltóságosnak, égisz érőnek láttam, mint az öreg diófát.

Móra Ferenc

5. Mire utal a történet címe? Húzd alá a felsoroltakból! Beszéljétek meg!

az esemény helyszínére az esemény időpontjára az írói üzenetre
a szereplőkre a szereplők tulajdonságára az eseményre

6. Melyik állítás vonatkozik az öreg emberre (E) melyik az öreg fára (F) vagy mindkettőre (EF)? Írd a betűjelüket a vonalra!

___ öregségéért kell megbecsülni ___ éjig érőnek láttam
___ nagyon kicsi és gyöngye volt ___ dió nem termett már rajta
___ nyár derekán sárga levelek peregtek le ___ létrán sem érne a rajzig
___ sohase láttam, hogy dolgozott volna ___ nem haszonra való
___ levelei úgyszólván hullóban, ágai száradóban ___ az van a legmagasabban

7. Ki mondta, ki tette? Írd a vonalra (nagyapó, apa, unoka)!

– Nézd, ott egy törött kard van a fába vágva. _____
– Nem hiszem én azt. _____
– Hogy azt a rajzot nagyapó csinálta volna. _____
– Kis oktondi vagy te! _____
Nem is igen járkált, csak üldögélt a nagy karosszékekben. _____
– Nagyapó szeretnék lenni. _____
– Ugyan miért? _____
– ...semmit se dolgozik, mégis mindenki az ő kedvét keresi. _____
– Hát aztán te azt hiszed, hogy ez nincs rendjén? _____

8. Mely tulajdonságok jellemzik a szereplőket? Kösd a rajzukhoz!

öreg		okos
buxsi		nagy
könnyes		gyöngye
méltóságos		oktondi
kicsi		igazságos

9. Számozással állítsd időrendbe az eseményeket!

- ___ Ő is nagyapó szeretett volna lenni.
- ___ Irigyelte is, hogy nagyapónak nem kell dolgoznia.
- ___ Rájött, hogy az öregséget meg kell becsülni.
- ___ A fiú alig hitte a gyöngye kis nagyapó régi tetteit.
- ___ Az ebédnél tanulságos leckét kapott édesapjától.
- ___ Már nagyapót is éig érőnek látta, mint az öreg diófát.
- ___ A kisfiú és édesapja az öreg diófáról és nagyapóról beszélgettek.

10. Hogyan találd a kifejezéseket a történetben? Írd le az aláhúzott szavak megfelelőjét!

nyár közepén _____

levelek sárga zápora pergett le _____

mióta emlékezni tudok _____

se tudtam megérteni _____

borultam kétségbeesve az asztalra _____

hatalmasnak láttam _____

11. Fogalmazd meg a kérdést a válaszokhoz a minta alapján!

kérdés: Mi történt délben az asztalnál?

válasz: Észrevettem, hogy nekem nem terítettek.

kérdés: _____

válasz: Te most nem kapsz ebédet, igazságos Mátyás!

kérdés: _____

válasz: Megszégyeltem magam, és most már nem esett jól az ebéd.

12. Kösd a közmondásokat a jelentésükhöz!

Tapasztalás a bölcsesség anyja.

● Jó, ha közel van az idős hozzáértése.

Öregek tanácsa, ifjak munkája.

● A tapasztalat vezet a tudáshoz.

Jó az öreg a háznál.

● Az idős tudása segíti a fiatal munkáját.

13. Melyik közmondást választanád a történethez? Indokold meg!

1. Fejezd be a megkezdett mondatot!

Azért jó, hogy van radírgumi, mert _____

2. Hallgasd meg a beszélő rövid elmélkedését!

A csodálatos radírgumi

Kaptam apukától egy radírgumit, szép zöldet. Ha ceruzával írok valamit, és el akarom tüntetni, csak jól, jól, jól meg kell dörzsölni, és volt írás, nincs írás. Mint a varázslatban. Csak nagyon kell vigyázni, nem szabad túl sokat radírozni vele, mert kilyukad az **irka**.

De én olyan csodálatos radírt szeretnék, amivel nemcsak azt lehet kiradírozni, amit leírtam, hanem azt is, amit kimondtam. Mert ha volna egy ilyen radírom, akkor kiradíroznám azt, hogy Ferinek azt mondtam, hogy te utálatos hülye. Meg: te irigy kutya. És azt is kiradíroznám, hogy nem fogok játszani veled, és add vissza a focimat! De az ilyen csodálatos radírgumival se szabad nagyon sokat radírozni, nehogy kilyukadjon a barátság.

irka:
füzet

Fehér Klára: Fele királyságom (részlet)

3. Húzd alá a mondatokba illő szót!

A beszélő egy szép zöld **irkát** / **könyvet** / **radírgumit** kapott az apukájától.

A radírral **elvarázsolhatja** / **eltüntetheti** / **elkenheti** az írást.

Nem szabad sokat radírozni vele mert, **kiszakad** / **kikopik** / **kilyukad** az irka.

4. Döntsd el, melyik igaz vagy hamis az állítások közül! Jelöld a megfelelő szó bekarikázásával!

A beszélő csodálatos radírgumira vágott.

igaz hamis

A radírgumi ne radírozza ki azt, amit kimond a beszélő.

igaz hamis

Ki tudná radírozni vele azt is, hogy „te irigy kutya”.

igaz hamis

Kiradírozná azt is, „hogy nem fogok játszani veled”!

igaz hamis

Azt ne radírozza ki, hogy „add vissza a focimat”!

igaz hamis

A varázsradírral sem szabad nagyon sokat radírozni.

igaz hamis

5. Magyarázd meg a szöveg befejező gondolatát! Oszd meg az elgondolásodat társaiddal!

1. Először csak a nagybetűvel, majd a kisbetűvel írt szavakat olvasd!

ELUTASÍT sóvárgás MEGTAGAD vágyakozás KIFOGÁSOL epekedés
TILTAKOZIK áhítozás ELLENEZ óhajtás HELYTELENÍT sóhajtás

2. Húzd alá az igaz állításokat tartalmazó mondatokat!

A kisbetűvel írt szavak mindegyike a **vágyódás** szó rokon jelentése.

A kisbetűvel írt szavak mindegyike cselekvés.

A nagybetűvel írt szavak mindegyike cselekvés.

A nagybetűvel írt szavak mindegyike a **visszaütés** szó rokon jelentése.

3. Hallgasd meg a verset!

Sóhajtás

Kútnak lenni volna jó
utas-itatónak,
diófának vagy a fán
füttyentő rigónak.

Rigófüttyenek volna jó,
lenni bár egy hangnak,
jönni-menni volna jó
akárcsak a harmat.

Kányádi Sándor

4. Kinek a vágyai szólalnak meg a versben?

egy utas egy gyerek a beszélő egy rigó egy felnőtt

5. Számozással állítsd az előfordulásuk sorrendjébe a kívánságokat!

___ rigófüttyenek ___ rigónak ___ utas-itatónak
___ diófának ___ kútnak ___ hangnak

6. Miért kíváncsozhat valaki ezekbe a szerepekbe? Beszéljétek meg!

7. Keretezd be a vers utolsó két sorát! Miért ez a beszélő utolsó sóhajtása? Húzd alá azt, amivel egyetértesz!

A harmat az egész világon előfordul.

Sokat szeret jönni-menni.

A harmat mindent megismerhet.

A harmat hamar elillan, eltűnik.

8. Te mi lennél szívesen? Fogalmazd meg!

1. Olvasd el a szóoszlopokat helyes időtartammal!

beleadtam
ráordítottam
hátramentem
előreszaladtam
visszatuszkoltam

visszanézett
fölszabadított
elügyetlenkedte
összekuszálódott
megakadályozott

leesett
elhasalt
elgurult
kicselezte
megrántotta

2. Melyik állítás igaz a szóoszlopokra? Tegyel ✓-t az igaz állítások után!

Mindegyik szó *valakinek vagy valaminek* a neve. ____

Mindegyik szó *cselekvést vagy történést* jelent. ____

Mindegyik szó valakinek vagy valaminek a *tulajdonságát* jelöli. ____

3. Olvasd el nagy ajakmozgással a szósorokat!

passz	balhátvéd	csapat	focista	kapufa
meccs	gólhelyzetet	jobbszélő	ellenfél	nyerés

4. Miről fog szólni a történet az eddig olvasott szavak alapján? Ötletelj!

5. Hallgasd meg a történetet!

Rád nem lehet számítani

Jenő nem tud futballozni. De mindig odajön. Beveszem a hármass csapatba, de akkor mindig kikapunk. A padok között szoktunk focizni, a kavicsos parkban. Serceg alattunk a finom kavics, a labda kedvesen ugrik.

Legutóbb 5:3-ra vezettünk. Ő volt a hátvéd. Sokat hibázott, elperdült előle a labda. Kiadtam a lelkemet, rohángásztam, helyezkedtem. Dőlt rólam a víz, de tudtam, a kezünkben a győzelem. Egy kapufát rúgtam, az pech volt, nem mondom. Erre Jenő, a mi Jenőnk, a balhátvéd, átenged egy lasztát, utánafut, mellérúg, és az ellenfél már a negyedik gólját akasztotta a hálónkba. Rászóltam Jenőre, talán nem kellett volna. Megrántotta a vállát. Annyira szeret focizni. De valahogy elgurul előle a labda. Aztán mi lendültünk támadásba. De hiába. Jenő nem tudta átadni a labdát, idegen lábak közé keveredett, ők törtek előre, Jenő futott utánuk, de elhasalt a kavicson. – Rád nem lehet számítani.

Azt hiszem, ezt mondtam neki. Visszanézett. Nem dühösen, inkább úgy, mint akinek a szívéig hatol az igazság. Az volt a szemében: igen, én hiába küzdök. Én is akarok

küzdeni, de hiába. Még egy kis kajánság is vegyült a szemgödrébe: na és? Van ilyen. Mintha ez lett volna a szemében. De azért lehet, hogy csak belemagyarázom. 5:5 volt az állás. Gondolható, mindent beleadtam. De Jenő nem tudott egy épkéz-láb passzot átadni. A földre rúgott. A kavicsok csak úgy röpültek szerteszét. Még nevettem is kicsit. Aztán újra rúgott, így hát nagy nehezen fölszabadított. A végsőig hajtottam magam. Hátramentem, előreszaladtam. Keresztettem a támadásokat. Aztán Jenőt szöktettem egy pazar labdával. Ő egyedül állt a kapuval szemben. Elügyetlenkedte. Az üres kapu mellé lőtt. Ráördítotam. Erre elindult hazafelé. Mert olyan érzékeny, ahelyett hogy futballozni tudna.

- Hova mész?
- Haza.
- Ne marhászkodj, nincs vége még.
- Akkor is.
- Még nyerhetünk.
- Látom, hogy dühös vagy rám.
- Nem rád. Hogy nem nyerünk.
- Nem szeretsz velem játszani. Épphogy csak beveszel ebbe a nyomorult csapatba. Ha volna valaki más... Semmi értelme sincs.
- Ne vacakolj. Megnyerjük, és kész.

Visszatuszkoltam a pályára. Minden erejét beledobva játszott. Nagy labdákat ívelt előre. Két tiszta gólhelyzetet megakadályozott. Aztán elfutott az ellenfél jobbszélsője, és kicselezte Jenőt. Jenő hősiiesen kavargatta a lábával a kavicsot, aztán összekuszálódott, és leesett a földre. A saját lábában fölbukott. Persze az ellenfél besétált a labdával a kapuba. Vesztettünk. Jenő ült a földön. Azt hiszem, legyintettem. Jenő fölállt, és hazament. Nem jött többet. Azóta Feri állt a csapatba, remek focista. Három hét telt el. Majdnem minden meccsünket megnyertünk. A mait 6:3-ra. Mint a régi nagyok. De ma megint eszembe jutott Jenő. Az arca, amikor azt mondtam neki, rád nem lehet számítani. Az volt az arcában: igen, tudom. Én hiába küzdök.

Hol is a kabátom? Átmegyek. A foci? Holnap újra kezdjük. Talán nem is a nyeres számít. Hanem hogy együtt... A foci nem minden. Én Jenővel akarok játszani.

Gyurkovics Tibor

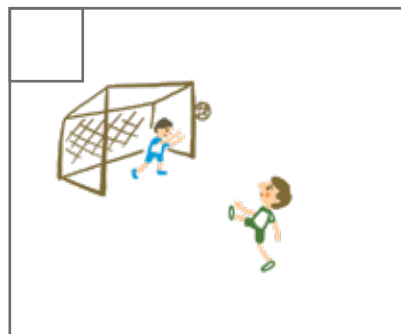
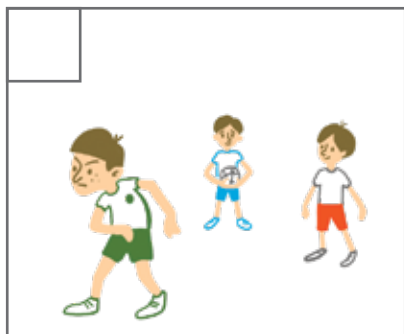
6. Húzd alá, amit megtudtál a történet bevezető részéből!

Jenő megsértődött
Jenő volt a hátvéd
a fiúk fociznak

Jenő nem tud focizni
Jenő szeret focizni
a padok között fociznak

a beszélő kapufát rúgott
az üres kapu mellé lőtt
kavicsos parkban fociznak

7. Számozással állítsd az események sorrendjébe a képeket!

8. Húzd alá a megfelelő választ (válaszokat) a kérdésekre!

a) Miért akart hazamenni Jenő a meccs vége előtt?

nem szeretett focizni nagyon elfáradt a beszélő ráordított

b) Miért jött vissza mégis?

szeretett focizni a beszélő visszakönyörögte nagyon unatkozott

c) Hogyan játszott ezután?

minden erejét bedobta sértődötten játszott hősiesen

d) Miért nem jött többet?

nem volt több meccs nem volt rá ideje a beszélő legyintett rá

e) Kit vettek be Jenő helyett a csapatba?

senkit sem Ferit, a remek focistát a beszélő barátját

9. **Hogyan olvashatod a kifejezéseket a történetben? Keresd meg az aláhúzott szavak megfelelőjét!**

zörög alattunk a finom kavics _____

aztán mi kezdünk támadásba _____

a szívéig ért az igazság _____

egy kis gúny is vegyült _____

rendes passzot átadni _____

szöktettem egy remek labdával _____

beveszel ebbe a szerencsétlen csapatba _____

visszatoltam a pályára _____

10. **Egészítsd ki a hiányos mondatokat!**

De ma _____ eszembe jutott _____. Az arca, amikor azt mondtam neki, _____.

Az volt az arcában: _____. Én _____ küzdök.

11. **Mit üzennek számodra a kiegészített mondatok? Beszéljétek meg!**

12. **Magyarázd meg, miért kapta ezt a címet a történet!**

13. **Keretezd be a szöveg utolsó bekezdését! Milyen fontos gondolatot fogalmazott meg ezzel a beszélő? Mondd el gondolataidat!**

14. **Mit jelent a közmondás? Húzd alá!**

Nem igaz barátság, mely könnyen elmúlik.

Két barát folyton csak egymással tölti az idejét.

Az igazi barátság nem bomlik fel egykönnyen.

Nem csak a barátság múlik el könnyen.

15. **Te hogyan választasz barátot? Fogalmazz meg!**

1. Olvasd el a szószerkezeteket helyes hangsúlyozással! A főhangsúlyra nagyobb, a mellékhangsúlyra kisebb hangsúly kerüljön!

odvas fa
tollas fióka
városi barát
némi bűntudat
kemény deszka

csonka fa
távoli erdő
nagy bagoly
széles szárny
nyers fájdalom

öreg bagoly
idegen határ
kormos száj
hamvas sátor
ólmos szürkület

2. Melyik állítás igaz a szószerkezetekre? Tegyel -t az igaz állítások után!

A szószerkezetek első tagja a **Milyen?** kérdésre válaszol. ____

A szószerkezetek első tagja a **Ki? Mi?** kérdésre válaszol. ____

A szószerkezetek második tagja a **Ki? Mi?** kérdésre válaszol. ____

A szószerkezetek második tagja a **Milyen?** kérdésre válaszol. ____

3. Olvasd el az egyre bővülő mondatokat helyes mondathangsúllyal és hanglejtéssel! Húzd alá a mondatokban azt, amivel bővül! Kösd hozzájuk a kérdéseket!

A fák tartottak.

A fák sátort tartottak.

A fák hamvas sátort tartottak.

A fák hamvas sátort tartottak az erdő fölé.

A nagy fák hamvas sátort tartottak az erdő fölé.

Mit?

Milyen?

Hova?

4. Hallgasd meg a történetet!

A bagoly

Szólt a kakukk, kopogott a harkály, s a nagy fák hamvas sátort tartottak az erdő fölé, hogy a visszhang ne röppenjen idegen határba. A tisztáson megálltunk, arcunkat az égnek fordítottuk, és úgy éreztük, a napsugár átver rajtunk, és melegíti a szívünket.

– Ilyenben költ a bagoly – magyaráztam városi barátomnak egy villámsújtotta, odvas, öreg fa mellett. – De nem szabad bántani, mert kiszedi az ember szemét. – A barátom azonban nem hallgatott rám. Nagyot ütött a fa oldalára. Megsuhogott valami az odúban, és széles szárnyalással kiröppent belőle egy nagy bagoly. Megijedni se értünk rá, mert eltűnt az erdőben.

– Ki kellene szedni a fiait. Fel lehet nevelni. Okos madár nagyon. Egerészik a ház körül – mondtam. Az odú mély volt. Fenekéről egy félig tollas fióka nézett rám, és fújt, mint a macska. Megcsípte az ujjam, de aztán tűrte, hogy megfogjam, és becsúztassam

a kabátom ölébe. Aztán sürgősen le a fáról! Futottunk az erdő széléig.

– Az anyja most keresi? – kérdezte a barátom némi büntudattal.

– Keresi. De aztán megszokja – tettem hozzá, és az erdő felé néztem. Ekkor már nem szólt a kakukk. A nagy fák mereven álltak, s a réten egy felhő árnyéka szállt át. Otthon nagy kalitkába tettem a kis baglyot, és vattából raktam fészket neki.

De nem ült bele, csak a kemény deszkára, és lehunyta a szemét, mintha elálmosodott volna. Estefelé meg akartuk etetni, de nem evett. Egy falatot beleerőszakoltunk a szájába, de nem nyelte le. Behúzódott az egyik sarokba, és csak nézett. Aztán este lett. Szobámra homály szakadt, és nem világított más, mint a kis bagoly szeme. Engem nézett.

Aznap este nem ízlett a vacsora. Gondolataim az erdőn jártak, ahol most már éjszaka van. A nagy fák némán állnak, a hold lázas, nagy udvart kerít magának, a nagy bagoly ott ül a csonka fa peremén, és nyers fájdalommal kiáltja meg az erdőnek, hogy elvitték a fiát. A kalitka az ablak előtt állt, s az ablak mögül az éjszaka leselkedett. Kinéztem. A feljáró kőoszlopán ott ült az öreg bagoly. Szomorúan ült, és a fiát nézte. Ólmos szürkület volt, esett az eső, amikor elindultam. Az erdő várakozóan nézett rám, a nagy fák közel hajoltak, mintha azt akarnák látni, hogy hoztam-e valamit? Reszketve felmásztam az öreg fára, és a kis baglyot visszatettem az odúba. Aztán elbújtam egy bokor alá. Visszajön-e az anyja? Talán elhagyta nagy bánatában a fészket...

Hűvös volt még. Reszkettem a bokor alatt, és lestem az ébredő erdőt. A feketerigó fuvolázni kezdett. Aztán megint csend lett. Amikor odanéztem az odú kormos szájára, már ott ült az öreg bagoly.

Amint hazafelé szaladtam, utánam füttyögtek – mint ismerősnek – a madarak. A dombháton már sütött a nap, a távoli erdő puha volt és békés. Valahol akkor hangoztak hajnalra.

Fekete István

5. Mire utalnak a szavak, kifejezések? Írd a számukat a **szereplők**, **helyszín**, **időpont** után!

szereplők: _____ **helyszín:** _____ **időpont:** _____

1. nagy fák

4. a napsugár

7. égnek fordítottuk

2. megálltunk

5. úgy éreztük

8. erdő fölé

3. tisztáson

6. átver rajtunk

9. melegíti a szívünket

6. **Ki mondta? Ki vagy mi tette? Írd a mondatok mellé a megfelelő szereplő nevét (a beszélő; a barát; az anyabagoly; a fióka)!**

– Ilyenben költ a bagoly. _____

– De nem szabad bántani. _____

Nagyot ütött a fa oldalára. _____

Széles szárnyalással kiröppent. _____

– Ki kellene szedni a fiait. _____

Megcsípte az ujjam. _____

– Az anyja most keresi? _____

– Keresi. De aztán megszokja. _____

Vattából raktam fészket neki. _____

7. **Számozással állítsd időrendbe a bagolyfióka cselekedeteit!**

___ lehunyta a szemét ___ engem nézett

___ de nem nyelte le ___ csak nézett

___ nem ült bele ___ világított a kis bagoly szeme

___ de nem evett ___ behúzódott a sarokba

8. **Miért nem vacsorázott a beszélő? Húzd alá, amit igaznak vélsz a szöveg alapján!**

Gondolatai az erdőn jártak, ahol most már éjszaka van.

Nem szerette az aznapi vacsorát.

Elképzelte az anyabaglyot, ahogy „nyers fájdalommal” az erdőnek kiáltja bánatát.

9. **Egészítsd ki a hiányos szöveget!**

A kalitka az _____ állt. Kinéztem. A feljárom kőoszlopán ott ült az öreg _____. Szomorúan ült, és a _____ nézte.

10. Miért indult neki a beszélő egyedül az éjszakai erdőnek? Mondd el gondolataidat! Beszéljetelek róla!

11. Figyeld meg, hogyan változik az erdő hangulata az események előrehaladtával! Számozással állítsd sorrendbe!

___ A nagy fák némán állnak, a hold lázas, nagy udvart kerít magának.

___ Az erdő várakozóan nézett rám, a nagy fák közel hajoltak,...

___ ...s a nagy fák hamvas sátort tartottak az erdő fölé, ...

___ A dombháton már sütött a nap, a távoli erdő puha volt és békés.

___ A nagy fák mereven álltak, s a réten egy felhő árnyéka szállt át.

12. Miért történhetett ez a változás az erdővel? Fejtsd meg! Beszélgetsetek róla! Készülj föl a helyes sorrendbe állított mondatok felolvasására!

13. Egészítsd ki a *kerettörténetet* a történet alapján!

Kerettörténet

A történet _____ játszódik.

A történet szereplői _____, akik

_____.

A bonyodalom akkor kezdődik, amikor _____

_____.

Ezt követően _____

_____.

A probléma akkor oldódik meg, amikor _____

_____.

A történet azzal fejeződik be, hogy _____

_____.

1. Olvasd el a szóoszlopokat helyes időtartammal!

játék autó
mentőautó
tűzoltóautó
versenyautó

kerék
duda
sofőr
antenna

tervrajz
tanítógép
haluszony
madárszárny

2. Melyik állítás igaz a szóoszlopokra? Tegyel ✓-t az igaz állítások után!

Mindegyik szó **valakinek** vagy **valaminek** a neve. ____

Mindegyik szó **cselekvést** vagy **történést** jelent. ____

Mindegyik szó valakinek vagy valaminek a **tulajdonságát** jelöli. ____

Mindegyik szó a **ki? mi?** kérdésre válaszol. ____

3. Keretezd be a hibákat a szó szerkezetekben! Mindig a kiemelthez hasonlíts!

önműködőre állítjuk

önműködőre állítjuk
önműködőre állítjuk
önműködőre állítlyuk
önműködőre állítjuk
önműködőre állítjuk
önműködőre állítjuk

kiállunk a madárszárnyra

kiállunk a madárszárnyra
killunk a madárszárnyra
kiállunk a madárszárnyra
kiállunk a madárszárnyra
kiállunk a madárszárnyra
kiállunk a madarszárnyra

4. Mit jelent a **feltaláló** szó? Húzd alá a magyarázatok közül!

Feltaláló az, aki mindent észrevesz, megtalál, ami eltűnik.

A feltaláló egy lovakkal foglalkozó szakember.

Feltaláló az, aki elsőként kigondol, megalkot egy új eszközt, találmányt.

Feltalálja az ételt a szépen megterített asztalra.

5. Hallgasd meg a mesét!

Feltaláló-mese

Kobak elhatározta, hogy feltaláló lesz.

Avval kezdte, hogy szétszedte minden játék autóját.

– Hogy nem untak ennyi egyforma autót feltalálni? – nézte a szétszedett autókat szomorúan. – A tűzoltó pont olyan, mint a versenyautó, a mentőautó pont olyan, mint a Mercedes – tűnődött Kobak, és elhatározta, hogy ő olyan autót talál fel, amelyet még senki sem látott.

Nekifogott a tervrajzoknak. De akárhogy igyekezett, mindegyik hasonlított valamelyik autóra. Végre a hetvenhetedik rajza úgy sikerült, hogy ilyen autót nem látott még senki sem.

Megmutatta Katikának.

– Miért van halfarka? – kérdezte Katika.

– Hogy a vízben is tudjon járni.

– És miért van madárszárnya?

– Hogy a levegőben is tudjon repülni.

A levegőben kitarja a szárnyát, és amikor földet ér, összecsukja.

– És a földön hogy jár?

– Kerekkel. És hogy össze ne ütközzön, beszélő dudát is fedeztem fel neki, hogy figyelmeztesse a sofőrt, ha ki kell kerülni egy másik autót.

– És mi történik, ha hosszú útra indul?

– Először kereken megy, aztán haluszonnyal a tengeren, aztán kitarja a szárnyát, és felszáll a levegőbe.

– De hova tesszük az ennivalót? – aggódott Katika.

– Nem kell ennivalót vinni! – húzta ki magát Kobak. – Ez olyan autó, hogy az ember csak mondja a dudának: „Éhes vagyok!” – és a motorból már ki is nőtt egy almafa. Mikor aztán jóllakott az ember, elszárad.

– És ha megszomjazunk?

– Felhő alá tartjuk a poharat, és az antennával futózáport kavarnak.

– És ha elálmosodunk?

– Akkor önműködőre állítjuk a kormányt, hátraeresztjük a széket, és alszunk.

– És mikor fogjuk megtanulni a leckét?

– Álunkban. Mert az autóba tanítógépet is terveztem, és amíg alszunk, minden leckét megtanít.

– És ha elkésünk az iskolából?

– Nem késünk el, mert vekkert is terveztem bele, és csenget reggel fél hétkor.

– És hogy fogunk megfürödni?

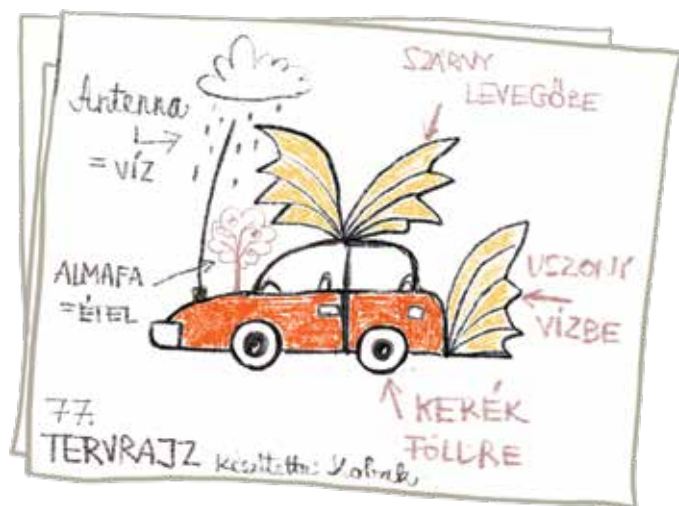
– Kiállunk a madárszárnyra, és az eső alá robogunk.

– És hogy fogunk megtörölközni?

– A nap alá robogunk, és addig körözünk alatta, míg megszáradunk.

– De ki fog köszönni nekünk?

– Hazamegyünk, köszönünk Mamának, úgy megyünk iskolába.

6. Húzd alá a mondatpárok igaz állításait!

A mese Kobak gyerekkorában játszódik.

A mese Kobak felnőttkorában játszódik.

A mese Kobak otthonában játszódik.

A mese az iskolában játszódik.

A mese másik szereplője Kinga.

A mese másik szereplője Katika.

Kobak elhatározta, felfedező lesz.

Kobak elhatározta, feltaláló lesz.

7. Miért szerepelnek a különleges részek Kobak tervrajzán? Írd a magyarázat számát a vonalra!

___ halfarok

___ kerék

___ tanítógép

___ madárszárny

___ beszélő duda

___ vekker

1. földön tudjon járni

4. csenget reggel fél hétkor

2. figyelmeztesse a sofórt

5. levegőben tudjon repülni

3. vízben tudjon járni

6. minden leckét megtanít alvás közben

8. Hogyan tervezi Kobak a napi feladatok megoldását a hosszú úton? Kösd össze az összetartozókat!

evés

● Önműködőre állítja kormányt, hátraereszti a székét.

ivás

● Kiállnak a madárszárnyra, eső alá robognak.

alvás

● Nap alá robognak, megszáradnak.

fürdés

● Az enivalót az autó teremti meg Kobak utasítására.

törölközés

● Felhő alá tartják a poharat, antennával futózáport kavar.

9. Miért tette fel Katika az utolsó kérdését? Húzd alá a szövegben!

10. Mit jelenthet Kobak válasza? Húzd alá a felsoroltakból! Választásodat indokold meg! Beszélgetsetek róla!

Ők még gyerekek, vágynak a Mama ölelésére.

Illik köszönni, ha valaki elmegy otthonról.

1. Kösd össze a „nyomdahibás szavakat” a helyesen leírt megfelelőjükkel!

feltaláló

ország

találmány

emléknap

ország

feltaláló

nemzet

találmány

választás

emléknap

választás

nemzet

2. Olvasd el a szóoszlopokat nagy ajakmozgással!

citrom
paprika
káposzta
vitamin

munkatárs
világhírnév
paprikasaláta
paprikatisztítás

Nobel-díj
felfedezés
mennyiség
laboratórium

3. Melyik állítás igaz a szóoszlopokra? Tegyél ✓-t az igaz állítások után!

A szóoszlopokban mindegyik szó **tulajdonságot** jelöl. ____

A szóoszlopokban mindegyik szó **valakinek** vagy **valaminek** a neve. ____

A szóoszlopokban mindegyik szó a **ki? mi?** kérdésre válaszol. ____

A szóoszlopokban mindegyik szó **cselekvést** vagy **történet** jelent. ____

4. Olvasd el a szöveget! Számozd meg a bekezdéseket!

A feltalálók napja

Számos országban rendeznek emléknapot a nemzet feltalálóiak emlékére. Magyarországon 2009 óta ez a nap június 13-a. A magyar feltalálók napját Szent-Györgyi Albert tiszteletére rendezik meg. A választás azért esett június 13-ra, mert Szent-Györgyi Albert ezen a napon jelentette be találmányát.

Szent-Györgyi Albert **Nobel-díjas** tudós volt. Ezt az elismerést azért kapta, mert ő jött rá, hogy a paprikából nagy mennyiségű C-vitamint lehet előállítani. Ezzel a felfedezésével azonnal világhírnévre tett szert. A tudós először káposztával és citrommal kísérletezett, de ezekből kevés C-vitamint sikerült kivonnia. Az általa mesélt történet szerint egyik este a vacsorához felesége paprikasalátát kínált. Ő nem akarta megenni. Azt mondta a feleségének, elviszi a laboratóriumba. Megnézi, van-e benne C-vitamin.

Meglepetésére kiderült, hogy valóban jelentős mennyiséget tartalmaz. Azonnal ráállította munkatársait a paprikatisztításra, és alig egy hét múlva másfél kilónyi C-vitamin volt a kezében.

Nobel-díj:
a világ legnagyobb tudósainak elismerése

5. A mondatpárokból húzd alá azt a mondatot, amelyik igaz!

A nemzet feltalálójának emléknapját sok faluban megrendezik.
A nemzet feltalálójának emléknapját sok országban megrendezik.

Hazánkban 2009 óta rendezik meg a magyar feltalálók napját.
Hazánkban 2019 óta rendezik meg a magyar feltalálók napját.

A magyar feltalálók napja július 13-ra esik.
A magyar feltalálók napja június 13-ra esik.

Szent-Györgyi Albert ezen a napon jelentette be találmányát.
Szent-Albert Györgyi ezen a napon jelentette be találmányát.

6. Húzd alá a kérdésekre a megfelelő választ!

a) Kik kaphatnak Nobel-díjat?

színészek sportolók festők tudósok szobrászok énekesek

b) Mit állított elő Szent-Györgyi Albert?

A-vitamint B-vitamint C-vitamint D-vitamint E-vitamint

c) Miből állította elő a nagy mennyiségű vitamint?

káposztából citromból narancsból paradicsomból paprikából

7. Számozással állítsd időrendbe Szent-Györgyi történetének részleteit!

- ___ elviszi a laboratóriumba ___ ő nem akarta megenni
- ___ jelentős mennyiséget tartalmaz ___ meglepetésére kiderült
- ___ felesége paprikasalátát kínált ___ ráállította munkatársait
- ___ van-e benne C-vitamin ___ C-vitamin volt a kezében

8. Melyik bekezdésre vonatkoznak az állítások? Írd a számát a vonalra!

- ___ Szent-Györgyi Albert Nobel-díjas tudós volt.
- ___ Ezt az elismerést a C-vitamin előállításáért kapta.
- ___ A magyar feltalálók napját Szent-Györgyi tiszteletére rendezik.
- ___ A magyar feltalálók napját 2009 óta rendezik meg.
- ___ Szent-Györgyi humorosan mesél felfedezése történetéről.

1. Hányszor szerepel a szósorokban a kiemelt szó? Írd a négyzetbe!

újítás újítás ujjperc újító újra újonc újul újítás
ujjnyi újítás újabb újítás ujjong újítás újság

2. Mit jelentenek a felsorolt változások? Kösd a jelentésükhöz! Indokold meg a választásodat!

alkotásvágy

- romboló erő, rosszakarat
- kis méretű tárgyak gyűjteménye
- egy új dolog megteremtése utáni sóvárgás

fantasztikus

- nagyszerű, remek, csodálatos, nem mindennapi
- ijesztő, rémisztő, félelmetes, szörnyűséges
- unalmas, hétköznapi, átlagos

ösztönöz

- gondolkodás nélkül cselekszik
- virágokat ápol, gondoz, öntöz
- valamilyen cselekvésre, tevékenységre buzdít

3. Olvasd el a szöveget! Számozd meg a bekezdéseket!

De mi ösztönzi a feltalálókat?

A kíváncsiság, a világ megismerésének és megértésének vágya velünk született. Ez ösztönöz bennünket környezetünk felfedezésére, az első lépések megtételére. A kíváncsiság velünk marad az iskolapadban is.

Az ember tudásvágya nem elégszik meg azzal, ami körülveszi. Mindig újabb és újabb célt tűz ki maga elé. Az alkotásvágy mindannyiunkban megvan. Ha elég kitartóak vagyunk, fantasztikus találmányok, felfedezések, újítások születhetnek.

Így majd elmondhatjuk, hogy nyomot hagytunk magunk után. Nyom lehet egy saját magunk által készített karácsonyfadísz is, amely minden évben kiemelt helyre kerül a karácsonyfán. Egy finom sütemény, amit egy családi ünnepre készítünk el. Vagy egy megoldásra váró feladat az iskolában.

A feltalálókat is ugyanaz a vágy hajtja, mint mindannyiunkat. Szent-Györgyi Albert szerint a tudós az az ember, aki ugyanazt látja, mint bárki más. De miközben ugyanazt látja, olyan dolgok jutnak eszébe, mint előtte soha senkinek. Találmányaik, újításaik sok ember életét változtatják meg, teszik jobbá.

4. Egészítsd ki a hiányos mondatokat!

A _____, a világ megismerésének vágya velünk született.

Ez ösztönöz bennünket _____ felfedezésére.

A kíváncsiság _____ az iskolapadban is.

5. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

Az ember tudásvágya megelégszik azzal, ami körülveszi. ____

Az ember mindig újabb célt tűz ki maga elé. ____

Mindenki vágyik az alkotásra. ____

Nincs szükségünk kitartásra, hogy találmányok szülessenek. ____

6. A szöveg alapján mi lehet nyom, amit magunk után hagyunk? Húzd alá!

elolvasott könyv

megoldásra váró feladat

általunk készített karácsonyfadísz

hajtogatott papírhajó

egy kézzel írt levél

egy finom sütemény

7. A mondatokba oda nem illő téves szó került. Föléírással javítsd!

A felvigyázókat is ugyanaz a vágy hajtja, mint mindannyiunkat.

A tudós az az ember, aki ugyanazt csinálja, mint bárki más.

De olyan dolgok jutnak a kezébe, mint előtte soha senkinek.

Találmányaik, újításaik sok ember életét teszik nehezebbé.

8. Számozással állítsd időrendbe Szent-Györgyi történetének részleteit!

____ Mindannyiunkban van alkotásvágy.

____ Nyomot hagyunk magunk után.

____ A megismerés vágya velünk született.

____ A tudósnak mindenről új dolgok jutnak eszébe.

____ Kitartással fantasztikus újítások születhetnek.

____ A kíváncsiság az iskolapadban is velünk van.

1. Olvasd el a játékleírást!

Levegő, föld, víz

Eszközök: labda, kendő a zálog letakarására.

A játék menete: A játékosok kört alakítanak. Kiszámolnak egy játékvezetőt. A játékvezető a labdával a kör közepére áll.

Hangosan mondja: „Levegő, föld, víz. **Víz!**” Valakinek dobja a labdát, majd számol ötig. Az, aki a labdát kapja, megnevez egy olyan állatot, amelyik a vízben előfordul. Például: víz – bálna. Utána visszadobja a labdát.

Ha a játékvezető a „Levegő, föld, víz” után nem vizet mond, hanem azt mondja: „**Föld!**”, akkor a válaszoló egy olyan állatot nevez meg, amelyik a földön fordul elő. Például: föld – kutya. Így folyik tovább a játék.

A kapott labdát csak a válasz elhangzása után lehet visszadobni. Aki nem tud az ötig tartó számolás alatt helyes választ adni, zálogot ad. A játék folytatható más fogalomkör (közlekedési eszköz, növény stb.) szavaival is.

Az győz, akinek nem kellett zálogot adnia a játék során.

2. Keretezd be a mondatba illő szót!

A játékhoz szükséges eszköz a **labda, kendő** / **labda, síp** / **kendő, sál**.

A játékosok **háromszöget** / **négyzetet** / **kört** alakítanak.

Kiszámolnak egy **csapatkapitányt** / **játékvezetőt** / **kérdezőt**.

3. Számozással állítsd sorrendbe a játékleírás lépéseit!

- ___ Utána visszadobja a labdát.
- ___ Aki nem tud időben helyes választ adni, zálogot ad.
- ___ A játék folytatható más fogalomkör szavaival is.
- ___ Aki a labdát kapja, a vízben előforduló állatot mond.
- ___ A játékvezető hangosan mondja: „Levegő, föld, víz. **Víz!**”
- ___ Valakinek dobja a labdát, majd ötig számol.

4. Ki lesz a játék győztese? Keretezd be a játékleírásban!

5. Gyűjts közlekedési eszközöket a játékhoz!

levegő: _____

föld: _____

víz: _____

1. Egészítsd ki a megkezdett mondatok ugyanazok! Mondd el társaidnak!

Velem mindig történik valami, mert...

Velem nem történnek különös dolgok, ezért...

2. Hallgasd meg a regényrészletet!

Velem mindig történik valami

Apukám azt mondta, hogy most már elég nagy fiú vagyok ahhoz, hogy délutánonként én vigyem le Pacsitacsit sétálni.

Az igaz, hogy én már elég nagy fiú vagyok ahhoz, és háromszor le is vittem. De negyedszer jött Attila, és egyáltalán nem irigyelt engem, hogy Pacsitacsit sétáltatom, hanem ment a játszótérre hintázni.

Akkor én azt gondoltam, hogy talán Pacsitacsi is elég nagy kutya ahhoz, hogy egyedül sétáljon. És elmentem én is a játszótérre hintázni.

Aztán már füttyültem Pacsitacsinak, de valaki eltéríthette szegényt, mert egyáltalán nem jött elő. És akkor sírni kezdtem, mert rajta kívül eddig csak egy lakáskulcs volt rám bízva, és ha most Pacsitacsi se lesz meg, az teljesen olyan, mintha nem vigyáztam volna rá.

Még akkor is sírtam, amikor végre megtalált Bori. Mert én meg órá voltam bízva, és úgy látszik, közben vége lett a tánczenei műsornak.

Borival körbeszaladtuk a parkot, és füttyültünk, de nem Pacsitacsi jött szembe, hanem apukánk, aki minket keresett. Mert mi meg órá vagyunk bízva.

Máskor inkább úgy leszek nagyfiú, hogy magamra vigyázok, mert úgy látszik, az könnyebb. Én eddig még mindig megkerültem, de Pacsitacsi most igazán elveszett. Én büntetésben részesültem, amiért elvesztettem Pacsitacsit, de aki visszahozza, az majd jutalomban. Ezt ki is íratta apukám az újságban. A hirdetésre először egy öreg tacsit hoztak, de az be se akart jönni, mert mindjárt tudta, hogy nem itt adnak érte jutalmat. Aztán egyszerre két kutyát hozott egy bácsi. Igaz, hogy nem tacsik voltak, de nem is kért értük jutalmat, csak pénzt. Apukám becsukta a bácsi előtt az ajtót. Én úgy megsajnáltam őket, hogy kivettem a perselyemből a **huszonhét forintot**, és a bácsi után szaladtam, hogy adja ide a kutyákat leértékelve, mert az egyik úgyis sántított, a másiknak meg leharapták kicsit a fülét. A bácsi ideadta, mert jó szíve volt, és mondta is, hogy mindig össze szokott facsarodni, ha szegény gazdátlan kutyusokat lát az utcán.

Egy kicsit az enyém is facsarodott, amikor húzni kezdtem hazafelé a két kutyát, és szembejött velünk Pacsitacsi teljesen ingyen.

27 Ft:
a regény
keletkezése-
kor (1972)

részlet – Janikovszky Éva

3. Aláhúzással válaszolj a kérdésekre a regényrészlet alapján!

a) Hol játszódik?

parkban iskolában játszótéren koncerten otthon

b) Mikor játszódik?

egy reggel több napon át késő este egy délután

c) Kik a szereplői?

a beszélő egy bácsi a parkőr Attila akik az öreg tacsit hozták
hintázó gyerekek apu anyu a szomszéd néni Bori

4. Kösd össze, ki kire volt bízva!

a beszélőre

• a beszélő és Bori

Borira

• a beszélő

apura

• Pacsitacsi

5. Számozással állítsd időrendbe az eseményeket! Készülj föl az időrendbe állított mondatok felolvasására!

___ Míg a beszélő hintázik, Pacsitacsi eltűnik.

___ A barátja, Attila elcsábítja a játszótérre hintázni.

___ Jutalomért cserébe többféle kutyát is hoznak.

___ A beszélő leviszi Pacsitacsit sétálni.

___ Végül szembejött velük Pacsitacsi teljesen ingyen.

___ Hirdetést adnak föl az újságban.

___ Hiába keresik Borival, majd az apukájukkal.

6. Milyen a történet hangulata? Keretezd be a felsoroltakból!

humoros ünnepélyes vicces megható szomorú vidám

7. Mi adja a történet humorát? Keress bizonyítékot a szövegből! Olvasd fel!

1. Olvasd el a könyvajánlót!

Szerző: _____

Illusztrátor: _____

Kiadó: _____ Ifjúsági Könyvkiadó

Megjelenés helye: Budapest

Megjelenés éve: 1985

Fülszöveg: Rigó Béla tündériskolájában hasonló dolgok történnek, mint a valódi iskolában, csak „tündér módra”. Például a tündérellelőrzőbe ezt írja Manó tanár úr: „Tisztelt Szülő! Gyermeked nem egy tündér! Jobb, ha tudja. Gyűröttek a szárnyai, kiöntötte a hajnali harmatot, verekszik a varázspálcával.” Csupa móka,

tréfa ez a képeskönyv! A tündérek a tündéregyszeregyet tanulják, a tündértornaórán pókháló-bordásfalon leng az osztály, míg Lepke kisasszony „hímes szárnyait csattogtatja”, a tündérellelőrzőbe így ír a tündérnagymama: „Olvasd, emlékezz, látod, itt voltunk mákvirágok!” S a tündérek mintha a mamák, nagymamák képeskönyvéből libbennének elő Róna Emy jól ismert és mindig újonnan jókedvet ébresztő színes képeiről.

2. Írd le a könyv borítójáról és a fülszövegből a hiányzó adatokat!

3. Mit írt a tündérellelőrzőbe a tündérnagymama? Húzd alá a szövegben! Mit jelent? Beszélgetsetek róla!

4. Hallgasd meg a Tündériskola egy részletét!

Tündérellelőrző

Tisztelt Szülő!

Gyermeked nem egy tündér!
Jobb, ha tudja.
Gyűröttek a szárnyai,
kiöntötte a hajnali harmatot,
verekszik a varázspálcával,
itt csak egy csoda segíthet.
Így a vasorrúbába-képzőbe
se veszik fel.
Tündérelje meg végre magát!
Nahát!...

Tündértanító néni!

Csak tessék szigorúan
hátrakötni a sarkát!
Minket is így neveltek.
Azért jár iskolába,
legyen tündér a talpán.
További tisztelettel...

Rigó Béla – részlet

5. Kik üzennek egymásnak a tündérellelőrzőben? Tegyel ✓-t utána!

tündértanító néni – tündérnagyamama ___ tündértanító néni – szülő ___

tündértanító bácsi – szülő ___ tündértanító bácsi – tündérnagyapa ___

6. Milyen kifogásokat sorol fel a tündértanárő a szülőnek gyermeke viselkedése miatt? Húzd alá a felsoroltakból!

szárnyait folyton csattogtatja
nem tudja a tündéregyszeregyet
gyűröttek a szárnyai

kiöntötte a hajnali harmatot
elszakította a pókfonalat
verekszik a varázspálcával

7. Keretezd be a mondatba illő szót!

Itt csak egy **gyógyszörp** / **csoda** / **varázslat** segíthet.

Így a **boszorkány-** / **lidérc-** / **vasorrúbába-**képzőbe se veszik fel.

Tündérelje / **emberelje** / **boszorkányolja** meg végre magát!

8. Kit fenyegetnek a „hátrakötöm a sarkad” kifejezéssel? Tegyel ✱-ot mellé!

A lusta, lassú gyereket fenyegetik vele. ___

A fecsegő, beszédes gyereket fenyegetik vele. ___

A feledékeny, szórakozott gyereket fenyegetik vele. ___

A nagyon izgága, mozgékony gyereket fenyegetik vele. ___

9. Miért jár iskolába a tündérgyerek a szülő szerint? Húzd alá a versben!

10. Mit jelent az aláhúzott kifejezés? Írd le!

11. Írj szélszíporkát a zárójelben lévő kérdések segítségével!

Azt álmodtam, **tündér** voltam (valaki vagy valami).

_____ (Hol?)

_____ (Mi történt?)

_____ (Hogyan?)

„Selymit a barka már kitakarta”

Áprily Lajos

1. Írj szélszíporkát a zárójelben lévő kérdések segítségével!

Azt álmodtam, **tavas** voltam (valaki vagy valami).

_____ (Hol?)

_____ (Mi történt?)

_____ (Hogyan?)

2. Hallgasd meg a verset!

Tavaszodik

Illan a, tűnik a hó,
olvad a, reccsen a jég,
itt is, amott is a friss
fű ki-kidugja fejét,
bomlik a, pattan a rügy,
égre sivít föl a fütty,
fák közt surran a szél,
s a mély-kék ég üvegén
fecskecsapat csivitel.

Szilágyi Domokos

3. Ki várja a tavaszt? Húzd alá!

a vers beszélője

aki nem szereti a tavaszt

aki nagyon szereti a tavaszt

4. Kösd a cselekvéseket és történéseket a kiemelt szavakhoz!

kidugja

hó

reccsen

tűnik

jég

sivít

surran

rügy

illan

olvad

fütty

bomlik

pattan

szél

csivitel

fecskecsapat

5. Írd be a rímpárok hiányzó tagját!

jég

rügy

fejét

csivitel

1. Olvasd el a hangutánzó szósort nagy ajakmozgással!

cseng zeng dong zsong

cseng cseng zeng zeng dong dong zsong zsong

cseng cseng cseng zeng zeng zeng dong dong dong zsong zsong zsong

2. Hányszor szerepelnek a szósortban a kiemelt szavak? Írd a szavak mellé!

kiált ____ kiállt ____

kiált kiállt kitár kilát kijár kiált kivált kiállt kizár kiált kijár kiállt

3. Hallgasd meg a verset!

Március

A nap tüze, látod,
a fürge diákot
a hegyre kicsalta: a csúcsra kiállt.
Csengve, nevetve
kibuggyan a kedve
s egy ős **evoét** a fénybe kiált.

Régi, kiszáradt
tó vize árad,
néma kutakban a víz kibuzog.
Zeng a picinyke
szénfejű cinke
víg **dithyrambusa: daktilusok.**

Selymit a barka
már kitakarta,
sárga virágját bontja a som.
Fut, fut az áram
a déli sugárban
s hőkken a hó a hideg havason.

Barna patakja
napra kacagva
a lomha Marosba csengve siet.
Zeng a csatorna,
zeng a hegy orma,
s zeng – ugye zeng, ugye zeng a **szived?**

Áprily Lajos

evoé:
ujjongó
kiáltás

dithyrambus:
lelkendező
dicséret

daktilus:
a vers
ritmusa

szived:
mai írásmód
szerint szíved

4. Ki szólítja meg a vers olvasóját? Írd le gondolatodat a beszélőről!

5. A versben sok kifejezés utal a tavasz hangjaira. Számozással állítsd őket előfordulásuk sorrendjébe!

___ zeng a picinyke szénfejú cinke

___ csengve siet

___ zeng a csatorna

___ fénybe kiált

___ csengve, nevetve kibuggyan

___ napra kacagva

___ zeng a szived

___ zeng a hegy orma

6. A versben sok szó utal a tavasz a cselekvéseire, történéseire. Kösd a kiemelt kifejezésekhez!

kiállt

fürge diák
rég, kiszáradt tó

bontja

árad

a barka

fut

kibuzog

a som

hökken

kitakarta

az áram

a hó

barna patak

siet

7. Hogyan magyarázható a kiemelt sor? Húzd alá! Indokold meg választásodat!

„s hökken a hó a hideg havason”

a napsugár elolvasztja a havat
megijed a hó, hogy itt a tél vége

az áramló meleg megállítja a hideget
meglepődik a hó, hogy itt a tavasz

8. Húzd alá a vers formájára vonatkozó igaz állításokat!

A vers négy versszakból áll.

A vers öt versszakos.

Minden versszak öt sorból áll.

A versszakok mindegyike hatsoros.

A verssorok azonos hosszúságúak.

Minden harmadik sor hosszabb.

9. A minta alapján kapcsold össze a sor végi rímeket!

10. A feldolgozott két vers közül melyik jelenti neked jobban a tavaszt? Indokold meg!

TAVASZI KALENDÁRIUM

1. Olvasd el a szövegeket! Írd a számukat a Tavaszi kalendárium témáihoz!

Hagyományok
nyomában

A magyar nyelv
hete

A tavasz
illata

Tavaszi
zsongás

1. Lőrincze Lajos és Grétsy László nyelvészek kezdeményezésére 1967-ben tartották meg az első *magyar nyelv hete* rendezvénysorozatot. Azóta a nyelvőrök minden évben egy teljes hetet szentelnek a magyar nyelv ügyének.

Minden, anyanyelvét tisztelő és szerető magyar célja az lehet, hogy közösen megőrizzük nyelvünk gazdagságát. A nyelv a legféltettebb kincsünk. A megemlékezések arra figyelmeztetnek, hogy egész évben őrizzük tisztaságát, beszéljünk szépen, helyesen magyarul!

Csoóri Sándor költő szavaival: „Az anyanyelvet valóban el lehet felejteni. De nem csak külföldön, el lehet felejteni idehaza is. Ha nem arra használjuk, ami-re való, a nyelv meghanyatlik. Ha nem az igazat fejezzük ki vele, s ha nem a leg-sürgetőbb, legizibbb álmainkat bízuk rá, elszorvad.”

2. A tavaszi ünnepkör a március, április és május hónapokat öleli fel. Ezek-hez a hónapokhoz számos természeti, időjárási megfigyelés és népi hagyomány kapcsolódik.

Március 18. – Sándor napja, az első igazán meleget hozó nap. Ezért mondják, hogy „Sándor, József, Benedek, zsákban hozza a meleget”. Ezek a napok vetnek véget a fagyos télnek, veszi kezdetét a termékeny tavasz.

Március 19. – Szent József ünnepe. A méhészek e napon engedték ki méheiket, hogy azok a virágzás kezdetére megerősödve láthassanak a méz begyűjtéséhez.

Március 21. – Szent Benedek napja, a meleget hozók sorában a harmadik.

Április 24. – Szent György napja. A néphit szerint e naptól állandósul a jó idő. Az állatokat is ezen a napon hajtották ki először a legelőre.

Május 12. – Az első fagyosszent Pongrác napja, melyet még két fagyosszent követ május 13-án és 14-én, Szervác és Bonifác. Ilyenkor gyakran szokatlanul hideg napok köszöntenek ránk.

Május 25. – Orbán napja zárja a fagyosszentek sorát.

3. Talán Einsteinnek, a nagy tudósnek köszönhető az a mondás, miszerint: ha kipusztulnak a méhek, az emberiség csak négy évvel éli túl az apró rovarok eltűnését. Való igaz, hogy a növények legnagyobb részét a méhek és más rovarok porozzák be.

A méhek is felkerültek a veszélyeztetett fajok listájára. Sokan azt hiszik, hogy csak a közönséges házi méh él hazánkban. Valójában 700 fajta méhet tartanak számon.

A méhek jól szervezett nagycsaládban élnek, ahol mindenkinek megvan a maga feladata. A dolgozóké a nektárgyűjtés. A virágok illatát több kilométerről is megérik. Az egyszerre nyíló virágok közül az édesebbet, finomabbat választják. Szorgos nektárgyűjtő munkájuk közben pedig a növényeket is beporozzák.

A nektár a különleges mézgyomrukban kezd mézzé átalakulni. A mézet persze nem a mi örömünkre gyártják. Kimerítő életmódjuk fenntartásához van rá szükségük. Amikor a teánkba belekeverünk két teáskanál mézet, gondoljuk arra, hogy több mint 20 méh életművét fogyasztjuk el.

4. Az akácfa fehér virágfürtjeinek illata megédesíti a májusi éjszakákat. A fehér akác eredetileg nem tartozott erdei fáink közé. Amerikából került hazánkba. Szívós, gyorsan növő fafajta. Olyan helyeken is megél, ahol más nem marad életben. Ma már elsősorban a homokos vidékek erdőalkotó fája.

Az akácvirág értékes magyar akácmézünk alapja, kitűnő méhlegelő.

Méze világossárga színű, folyékony állapotát hosszú ideig megőrzi. Illatos, kellemesen édes ízű. A tiszta akácméz szinte sohasem kristályosodik ki. A legnagyobb mennyiségben fogyasztott mézfajtánk.

Utcáink, tereink, parkjaink egyik leggyakoribb fája a hársfa. Szabályos alakú koronája festői szépségű. Fehér virágai június elején bódító illatot árasztanak. A hársvirág íze nagyon kellemes. Teája kiválóan enyhíti a megfázásos betegségek tüneteit. A méhek is előszeretettel látogatják, ezért a legértékesebb mézelő fáink egyike.

- 2. Dolgozd fel a neked legjobban tetsző szöveget! Keresd meg a választott szöveghez tartozó feladatokat! Párban és csoportban is dolgozhattok. A kiválasztott szöveget olvassátok el újra!**

1. Kösd össze az összetartozó kifejezéseket!

Lőrincze Lajos

Grétsy László

1967-ben

magyar nyelv ügye

- első magyar nyelv hete
- minden évben egy hetet szentel neki
- nyelvészek

2. Húzd alá a szövegben a kérdésekre válaszoló kifejezéseket!

a) Mi az anyanyelvét tisztelő magyarok célja?

b) Mi a legféltettebb kincsünk?

c) Hogyan őrizzük a nyelv tisztaságát?

3. Mit jelenthetnek Csoóri Sándor költő gondolatai? Tegyel ✓-t a helyesnek ítélt magyarázat után!

Törekednünk kell a választékos, szép beszédre. ____

Az anyanyelv gazdagsága akkor is megmarad, ha nem használjuk. ____

Az sem baj, ha anyanyelvünkön nem beszélünk őszintén. ____

4. Te mit vállalnál a magyar nyelv hetén? Húzd alá!

verset tanulok részt veszek egy nyelvészeti versenyen regényt olvasok

1. Egészítsd ki a táblázatot a hiányzó adatokkal!

dátum	esemény	név
Március 18.	az első, meleget hozó nap	
	a méhek kiengedése, meleghozó nap	Szent József napja
Március 21.		
	első napja az állatok kihajtásának	Szent György napja
Május 12.		
	második fagyosszent	Szervác napja
Május 14.		
	zárja a fagyosszentek sorát	

2. Miért kell kiengedni a méheket a kaptárból? Húzd alá a szövegben!

1. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

- a) Mondják, ha a méhek kipusztulnak, az emberiség sem éli túl. ____
b) Minden növényt a méhek poroznak be. ____
c) A méhek nem tartoznak a veszélyeztetett fajokhoz. ____
d) Csak közönséges házi méh él hazánkban. ____
e) Valójában 700 fajta méh létezik nálunk. ____

2. Mi jellemző a közönséges házi méhre? Jelöld * -gal!

nagycsaládban élnek	az édesebb, finomabb virágra száll
a dolgozók nektárt gyűjtenek	a virágok illatát több méterről megérik
a mézet a mi örömünkre gyártják	a növényeket is beporozzák
a nektár a mézgyomrukba kerül	két teáskanál méz 2 méh életműve

3. Mikor fogyasztod a mézet? Írd le!

1. Keretezd be a mondatba illő szót!

Az akác virága márciusban / áprilisban / májusban illatozik.

Méze fehér / világossárga / narancssárga színű.

A legkisebb / legnagyobb / közepes mennyiségben fogyasztott mézfajta.

2. Számozással állítsd az előfordulásuk sorrendjébe a kifejezéseket!

___ akácmézünk alapja	___ kitűnő méhlegelő
___ szinte sosem kristályosodik ki	___ homokos vidékek fája
___ szívós, gyorsan növekvő fafajta	___ Amerikából került hazánkba

3. Miről nem olvastál a szövegben? Húzd át!

Utcáink, parkjaink leggyakoribb fája.	Fája puha, könnyű, gyorsan szárad.
Van kis- és nagylevelű, ezüst hárs	A hársvirág íze nagyon kellemes.
Fehér virágai június elején nyílnak.	Legértékesebb mézelő fáink egyike.

4. Neked melyik a kedvenc fád? Meséld róla!

1. Olvasd el nagy ajakmozgással a szóoszlopokat! Figyelj a mássalhangzók időtartamára!

hozott
kiáltott
sóhajtott
töprengett
dicsekedett

szomorítsa
telepedjen
gondoljon
összedűljön
megöntözze

nekilendült
elbúcsúztak
odaköszönt
elgondolkozott
megsimogatta

2. Keretezd be a kiemelt szavak közül a mondatokba illő szót!

Mindegyik szó **cselekvést, történést / tulajdonságot** jelent.

Mindegyik szó **milyen? / mit csinál? / ki? mi?** kérdésre felel.

Egyik szó sem **valaminek a neve. / cselekvés, történés.**

3. Húzd át a halmazban a tulajdonságot jelentő szavakat!

szomorú	fecske	óriási	mező	szép
gólya	víg	vékony	öreg	felhő
nagy	fiatalabb	kémény	vidám	új

4. Húzd alá a halmaz kimaradt szavaira igaz állítást!

Mindegyik szó valaminek a neve.

Mindegyik szó számot, mennyiséget jelöl.

5. Hallgasd meg a mesét!

Tavaszi mese

Szellőcske a tengeren túlról jött; együtt szállt a felhőkkel. [...]

– Én megöntözöm a göröngyös földet – mondta a felhő. – Várnak is már az emberek.

– Hát még engem! – dicsekedett a kis Szellőcske. – Nagy öröm az én érkezésem. Mert én üzenetet hozok a fecskéktől meg a gólyáktól! [...]

– Ki-ki a maga dolgára – mondta a felhő méltóságosan, s már suhant is a mezők felé.

– Sok szerencsét! – kiáltott utána Szellőcske.

Amint egyedül maradt, elgondolkozott: kihez is menjen előbb? Az ereszaljához vagy a kéményhez? Mert a gólya is, a fecske is megígértette vele, hogy az ő otthonát keresi fel előbb. Míg így töprengett, egyszerre csak egy kéményt vett észre.

– Ha már itt vagyok a kéménynél – gondolta magában –, hozzá megyek előbb.

Oda is szállt tüstént. Szép jó reggelt kívánt, s elmesélte, milyen messziről jött, s hogy üzenetet hozott a gólyától. [...]

– Jaj, ne szomoríts, nem tudod, milyen beteg vagyok, alig állok a lábamon. Nemsokára lebontanak, s a gólya hiába keres engem.

Olyan szomorú volt, hogy Szellőcskének kellett vigasztalnia:

– Ne búsulj, majd én elmesélem a gólyának, milyen jó szívvel vagy hozzá.

Föl is vidult a kémény, mert hirtelen eszébe jutott valami:

– Van a gazdámnak egy nagy kertje a falu végén, van abban egy óriási szénakazal. Mondd meg a gólyának, telepedjen oda. És gondoljon néha rám is – tette hozzá sóhajtva.

Szellőcske megsimogatta a kéményt, és továbbrepült. Egy kopott kis ereszaljánál megállt. – Ez lesz az – gondolta –, a fecske úgy magyarázta, hogy előtte egy diófa, mögötte egy eperfa.

Odaköszönt hát az ereszaljának.

– Honnan jössz, Szellőcske? – kérdezte az tőle.

– Találd ki.

– Tán valami örömhírt hozol, hogy olyan víg vagy?

– Azt én!

– Bajosan hozhatsz már nekem örömhírt. Öreg vagyok és beteg, nemsokára összedülök.

– Pedig a fecske üzent néked. Azt üzeni, hogy útban van hazafelé, s alig várja, hogy láthasson téged.

Szomorú lett erre az ereszalja.

– Nem érem én már azt meg – sóhajtotta.

– De várj csak! Átszólok a testvéremnek, az sokkal fiatalabb nálam, s mindig azon búsul, hogy sose volt még fecskelakója. Ott aztán olyan szállása lesz, hogy csak no!

Úgy is lett. A szomszédban egy szép kis új ház fehérlett ki az udvarból, frissen volt meszelve, s az ablakdeszka meg az ereszalja szép zöldre festve.

– Akarsz-e fecskelakókat? – kiáltott át az öreg ereszalja.

– Hogyne akarnék! – örvendezett a fiatal, és vele örült a kerítés melletti bodzabokor is.

– Jönnek a fecskék, jönnek a fecskék... – susogta vékony kis gallyaival boldogan. Nem volt már szomorú az öreg ereszalja sem. Örült ő is, hogy a szomszédból áthallatszik majd a fecske csicsergése, s mégsem lesz olyan elhagyott öregségében. [...]

– Látod, Szellőcske – mondta most az öreg ereszalja –, nem hiába hoztál hát üzenetet. Menj a fecske elé, s mondd meg neki: siessen, hozza magával a tavaszt és a napsugarat, mindnyájan tárt karokkal várjuk.

Szellőcske megsimogatta az öreg ereszalját, megsimogatta a fákat is, aztán nekilendült a levegőnek. Meg se állt, amíg a fecskével nem találkozott, s aztán együtt szállt véle hazafelé. [...]

részlet – Zelk Zoltán

6. Mit tudtál meg a mese bevezető részéből? Húzd alá a felsoroltakból!

a főszereplőt	az első helyszínt	az összes szereplőt
a történet idejét	az összes helyszínt	a szereplők tulajdonságait

7. Kikkel találkozott útja során Szellőcske? Számozd meg időrendben!

___ a kéménnyel beszélt	___ a felhőkkel utazott	___ a fecskékkel hazaszállt
___ a bodzát látta	___ a fákat simogatta	___ az ereszalját vigasztalta

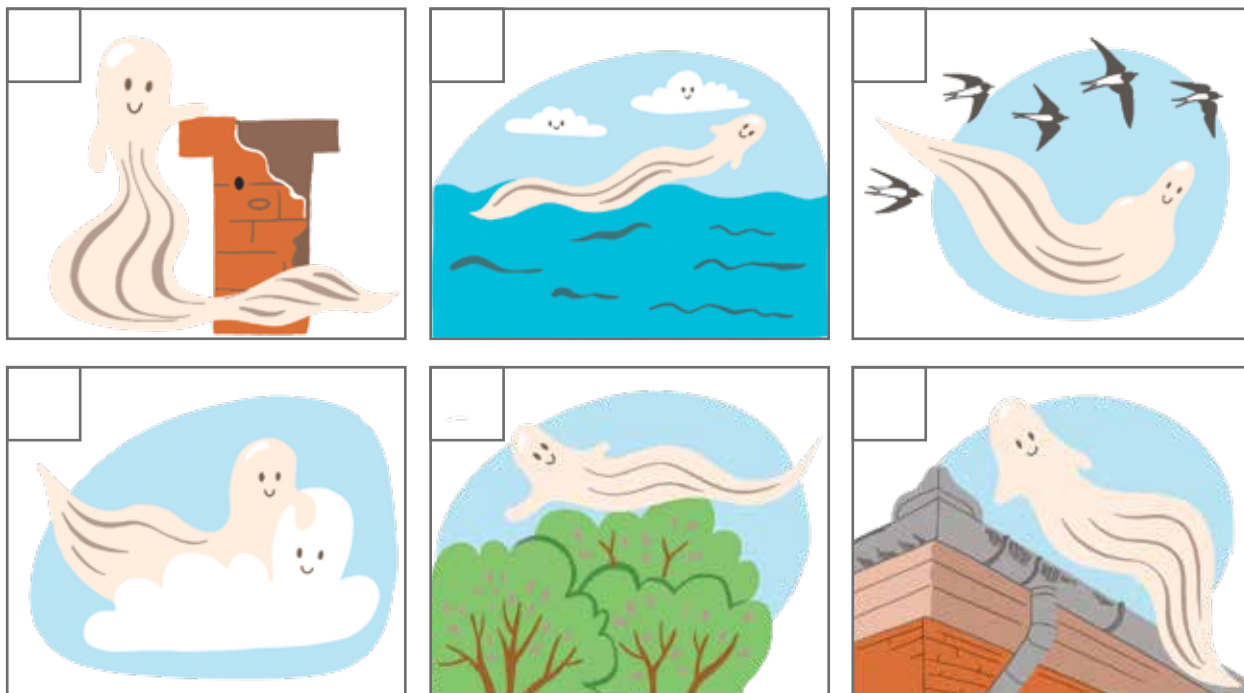
8. Ki mondta? Kinek mondta? Írd a mondatok mellé a megfelelő szereplő nevét!

Ki mondta?

Kinek mondta?

– Nagy öröm az én érkezésem.	_____	_____
– Ki-ki a maga dolgára!	_____	_____
– Jaj, ne szomoríts!	_____	_____
– Ne búsulj, majd én elmesélem a gólyának.	_____	_____
– Honnan jössz, Szellőcske?	_____	_____
– Akarsz-e fecskelakókat?	_____	_____
– Jönnek a fecskék, jönnek a fecskék!	_____	_____

9. Számozással állítsd időrendbe a mese eseményeit ábrázoló képeket!

10. Melyik szereplő javasolja? Írd mellé a vonalra! Készülj fel a részletek felolvasására!

– Van a gazdának egy nagy kertje a falu végén, van abban egy óriási szénakazal. Mondd meg a gólyának, telepedjen oda. És gondoljon néha rám is!

– Átszólok a testvéremnek, az sokkal fiatalabb nálam, s mindig azon búsul, hogy sose volt még fecskelakója. Ott aztán olyan szállása lesz, hogy csak no!

11. Hogyan találd a kifejezéseket a mesében? Írd le az aláhúzott szavak megfelelőjét!

megöntözöm a rögös földet _____

már repült is a mezők felé _____

míg így gondolkodott _____

szép kis új ház látszott _____

mindnyájan nagyon várjuk _____

1. Húzd át a felsoroltakból, amelyek nem ünnepnapok!

megemlékezés az 1848–49-es forradalom és szabadságharcról, nyári szünet, lehullik az első hó, a munka ünnepe, húsvét, kirándulás a hegyekbe, újév, pünkösöd, úszóverseny, az államalapítás ünnepe, karácsony, nagytakarítás

2. Melyik napon ünnepeljük? Kösd össze!

az 1848–49-es forradalom és szabadságharc

az államalapítás és az új kenyér ünnepe

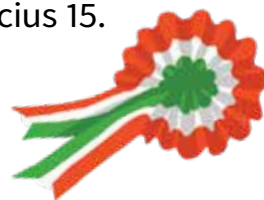
karácsony

az 1956-os forradalom ünnepe

- augusztus 20.
- december 25–26.
- október 23.
- március 15.

3. Hallgasd meg a szöveget!

1848. március 15.

Van egy márciusi nap, amelyik örökre beírta magát népünk történelmébe. Március 15. a magyar nép szívében 1848 óta jelentős helyet foglal el. A nap eseményeit Petőfi Sándor naplójából ismerjük meg.

Részletek Petőfi Sándor naplójából

[...] Korán reggel az ifjak kávéházába siettem [...]

Előadtam szándékomat a sajtó rögtöni felszabadításáról. Társaim beleegyeztek [...] Vasvári az én botommal hadonázott, nem tudva, hogy szurony van benne; Egyszerre kiröpült a szurony egyenesen Bécs felé, a nélkül, hogy valamelyikünket megsértett volna.

– Jó jel! – kiáltánk föl egyhangúlag [...]

proclamatio:
kiáltvány,
nyilatkozat,
közhírré tétel

Jókai a **proclamatiót** (*proklamáció*) olvasta fel, én Nemzeti dalomat szavaltam el; mind a kettő riadó tetszéssel fogadtatott [...]

A kávéházban azon határoztuk, hogy sorra járjuk az egyetemi ifjúságot, s majd teljes erővel kezdjük meg a nagy munkát. Először az orvosokhoz mentünk. Szakadt az eső, amint az utcára léptünk, s ez egész késő estig tartott, de a lelkesedés olyan, mint a görögtűz: a víz nem olthatja el. Az orvosi egyetem udvarában ismét fölolvasta Jókai a proclamatiót és én elmondtam a *Nemzeti dalt*. Innen

a mérnökökhöz, ezektől a **seminarium**ba (szeminárium) a jogászokhoz vonult a számban és lelkesedésben egyaránt percenként növekedő sereg [...]

– Most menjünk egy **ensor**hoz (cenzor), és vele írassuk alá a proclama-tiót és a *Nemzeti dalt!* – kiáltott valaki.

– Censorhoz nem megyünk, feleltem, nem ismerünk többé cenzort, el egyenesen a nyomdába! **Mingyárt** beleegyeztek és követtek.

Landerer nyomdája legközelebb volt hozzánk, oda mentünk. Jókait, Vasvárit, Vidacsot és engem neveztek ki küldötteknek, hogy a sajtót lefoglaljuk. Mi megtettük azt a nép nevében, s a tizenkét pontot és a *Nemzeti dalt* rögtön nyomni kezdték [...]

Délután három órára gyűlést hirdettünk a múzeum terére, s a sokaság eloszlott.

A szakadó eső dacára mintegy 10 000 ember gyűlt a múzeum elé, honnan a közhatározat szerint a városházához mentünk, hogy a tizenkét pontot magokénak vallják a polgárok is, és velünk egyesüljenek. A tanácsterem megnyílt, s megtelt néppel, először. Rövid tanácskozás után a polgárság nevében aláírta a polgármester a tizenkét pontot, s az alant álló sokaságnak az ablakból lemutatta. Óriási kitörése a lelkesedésnek! [...]

Egyszerre az a hír szárnyal, hogy katonaság jön [...] körülnéztem, hogy az arcokat vizsgáljam, egyetlen egy ijedt arcot sem láttam [...] minden ajkon e kiáltás: fegyvert! fegyvert! [...]

Ez volt március 15-ike. Eredményei olyanok, melyek e napot örökre emlékezetessé teszik a magyar történetben. Események folytatásának ez közönséges volna, kétségkívül, de tekintve annak, a mi volt, kezdetnek, egyszerű, dicső. Nehezebb a gyermeknek az első lépést megtennie, mint mérföldeket gyalogolni a meglett embernek.

Pest, március 15-én 1848.

Petőfi másnap versben is összegzi e dicső nap eseményeit:

„Nagyapáink és apáink,
Míg egy század elhaladt,
Nem tévének annyit, mint mink
Huszonnégy óra alatt.”

részlet – Petőfi Sándor: 15-dik március, 1848

seminarium:
egyetemi
intézet

ensor:
ellenőrzést
végző vizsgáló
biztos

mingyárt:
mai írásmóddal:
mindjárt

4. Válaszolj röviden a kérdésekre!

a) Ki írta a naplót? _____

b) Mikor írta? _____

c) Hol írta? _____

d) Milyen eseményt örökített meg? _____

5. Kösd össze az idegen szavakat a jelentésükkel!

proclamatio (proklamáció)

- egyetemi gyakorlóintézet

seminarium (szeminárium)

- ellenőrzést végző vizsgáló biztos

ensor (cenzor)

- közzététel, bejelentés, kihirdetés

6. Húzd alá a mondatokba illő szót!

Előadtam szándékomat **a sajtó** az egyetem rögtöni felszabadításáról.
a városháza

Egyszerre kiröpült **a dárda** a nyíl egyenesen Bécs felé.
a szurony

Szakadt az eső, amint **az egyetemre** az utcára léptünk.
a járdára

A lelkesedés olyan, **mint a görögtűz:** a víz nem olthatja el.
mint a fáklya:
mint a máglya:

7. Kiket bíztak meg a sajtó lefoglalásával? Sorold fel!

8. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd a vonalra!

Jókai a Nemzeti dalomat olvasta fel, én a proclamatiót szavaltam el. ____

A kávéházban azon határoztuk, hogy sorra járjuk az egyetemi ifjúságot. ____

Az orvosi egyetem udvarában ismét fölolvasta Jókai a proclamatiót. ____

Innen a jogászokhoz, ezektől a mérnökökhöz vonult a sereg. ____

– Most menjünk egy censorhoz! – kiáltott valaki. ____

Vasvári nyomdája legközelebb volt hozzánk, oda mentünk. ____

9. Számozással állítsd időrendbe a délután eseményeit!

____ A szakadó eső dacára mintegy 10 000 ember gyűlt a múzeum elé.

____ A tanácssterem megnyílt, s megtelt néppel, először.

1. Délután három órára gyűlést hirdettünk a múzeum terére.

____ A közhatározat szerint a városházához mentünk.

____ Egyetlen egy ijedt arcot sem láttam.

____ A polgárság nevében aláírta a polgármester a tizenkét pontot.

____ Minden ajkon e kiáltás: fegyvert! fegyvert!

____ Egyszerre az a hír szárnyal, hogy katonaság jön.

10. Egészítsd ki a hiányos mondatokat!

Ez volt _____ 15-ike. Eredményei olyanok, melyek e napot örökre emlékezetessé teszik a _____ történetben. Események _____ ez közönséges volna, kétségkívül, de tekintve annak, a mi volt, _____, nagyszerű, dicső. Nehezebb a _____ az első lépést megtennie, mint mérföldeket gyalogolni a meglett _____.

11. Mit jelentenek számodra a kiegészített mondatok? Mondd el! Beszélgetsetek róla az osztállyal!

12. Készülj fel Petőfi Sándor versrészletének a felolvasására!

1. Készíts fent-lent találkozó verset!

	Ü	
	N	
	N	
	E	
	P	

2. Hallgasd meg a verset!

Nemzeti dal

Talpra magyar, hí a haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk, vagy szabadok?
Ez a kérdés, válasszatok! –
A magyarok istenére
Eksüzünk,
Eksüzünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Fényesebb a láncnál a kard,
Jobban ékesíti a kart,
És mi mégis láncot hordtunk!
Ide veled, régi kardunk!
A magyarok istenére
Eksüzünk,
Eksüzünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

hiréhez:
mai
írással:
hiréhez

Rabok voltunk mostanáig,
Kárhozottak ősapáink,
Kik szabadon éltek-haltak,
Szolgaföldben nem nyughatnak.
A magyarok istenére
Eksüzünk,
Eksüzünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

A magyar név megint szép lesz,
Méltó régi nagy **hiréhez**;
Mit rákentek a századok,
Lemossuk a gyalázatot!
A magyarok istenére
Eksüzünk,
Eksüzünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Sehonnai bitang ember,
Ki most, ha kell, halni nem mer,
Kinek drágább rongy élete,
Mint a haza becsülete.
A magyarok istenére
Eksüzünk,
Eksüzünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk

Hol sírjaink domborulnak,
Unokáink leborulnak,
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.
A magyarok istenére
Eksüzünk,
Eksüzünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Petőfi Sándor (Pest, 1848. március 13.)

3. Miért ezt a címet adta a költő a versének? Húzd alá a kiválasztottat!

A március 15-én összegyűlt fiatalokat megszólító vers.

Egy egész néphez, a nemzethez szóló költemény.

Minden magyarnak jogokat követelő vers.

4. Ki szólítja meg a magyar népet? Karikázd be a felsoroltakból! Indokold választásodat!

a márciusi ifjak

a beszélő, a nép nevében

a magyar nép

5. Számozd meg a versszakokat! Írd a versszakok számát az állítások elé!

___ Bemutatja ősapáink szabadságszeretetét.

___ Mindenkit a kard viselésére szólít fel a lánc helyett.

___ A beszélő cselekvésre szólítja fel a vers hallgatóját.

___ A haza becsülete az életnél is értékesebb.

___ Az utódaink tisztelni fogják a hősokeket bátorságukért.

___ A beszélő bemutatja a boldog jövőt, amiért érdemes küzdeni.

6. A meghatározás alapján keretezd be a refrént a versszakokban!

A refrén a versszakok végén változtatás nélkül megismétlődő sor vagy sorok. A hallgató együtt mondhatja az előadóval.

7. Milyen választási lehetőségeket mutat be a beszélő a hallgatónak? Kösd össze a párokat!

most

rabság

élet

fényes kard

méltóság

szabadság

halál

soha

gyalázat

rablánc

8. Folytasd a rímelő sorok jelölését a minta alapján!

9. Húzd alá a versre igaz állításokat!

ünnepélyes hangulatú

elbeszéli népünk történetét

harcra szólít, buzdít

bemutatja a magyar népet

választásra készítet

tettekre sarkall

1. Melyik szó szerepel legtöbbször a szósorokban? Írd a vonalra!

ringat énekel mesél ringat altat csendesít mesél simogat ringat
becéz altat dúdol mesél ringat altat ringat csendesít énekel

2. Hogyan kapcsolódnak egymáshoz az előző feladatban olvasott szavak? Beszéljétek meg!

3. Hallgasd meg a verset!

Cigány bölcsődal

Csicsijja, bubája...
Kihunyt a tűz lángja.
A cigány mind alszik,
Az út is elalszik.
Aludjál, fiacskám,
Én kicsiny csikócskám.
Csicsijja...
Kisfiam szép álma:
Mint a nap sugara –
Csicsijja...

Csicsijja, bubája...
Jó a cigány sátra,
Benne a szél nem fúj.
Az is hálni indul –
Aludjál, fiacskám,
Én kicsiny halacskám.
Csicsijja...
Amint a nap felkel,
Indulunk majd reggel
Útnak a sereggel.
Csicsijja...

Te is jössz majd vélünk:
Megyünk, mendegélünk
Csicsijja...
Utadat szerencse
Áldja, kísérgesse,
Csicsijja...

Leksa Manush

Csicsijja, bubája...
Alszik a madárka.
Lefekszik a farkas,
Te is most már alhass –
Aludjál, fiacskám,
Én kicsiny kutyácskám.
Csicsijja...
Fejed alatt párna,
Kél a hold világa –
Csicsijja...

4. Ki lehet az, aki a bölcsődalt mondja? Jelöld * -gal! Indokold meg a választásodat!

aki ébresztgeti a babát
egy nagyszülő

egy nagytetstvér
aki játszani akar

egy édesanya
aki a babát ringatja

5. Milyen a vers hangulata? Keretezd be!

szomorú kedves humoros ünnepélyes titokzatos
ézelmes haragos vidám szeretetteljes félelmetes

6. Milyen történelkekkel biztatja az édesanya elalvásra a kisfiát? Számozással állítsd előfordulásuk sorrendjébe!

„Alszik a madárka.
Lefekszik a farkas,”

„Jó a cigány sátra,
Benne a szél nem fúj.
Az is hálalni indul –”

„Kihunyt a tűz lángja.
A cigány mind alszik,
Az út is elalszik.”

„Fejed alatt párna,
Kél a hold világa”

7. Mi jelzi az előző feladat kiemelt soraiban azt, hogy minden nyugovóra tér? Beszéljétek meg!

8. Hol élnek ezek a cigányok a vers szerint? Keretezd be!

egy faluban egy városban sátorban, mert vándorolnak

9. Keress bizonyítékot a versben az előző feladatban adott válaszodra! Húzd alá zöld színnel!

10. Keretezd be a versszakokban az ismétlődő sorokat! Mi lehet itt az ismétlődő sorok szerepe? Húzd alá!

Az anya megparancsolja vele a gyerekének, hogy aludjon el.
Az anya türelmetlenül ismétli, hogy gyereke végre elaludjon.
Az anya szeretettel ringatja vele álomba gyermekét.

11. Folytasd a rímelő sorok jelölését a minta alapján!

12. Húzd alá a rímekre igaz állításokat!

Mindig két-két sor rímel egymással.
Az ismétlődő sorok mindig rímelnek egymással.
Az ismétlődő sorok közt is vannak rímelő sorvégek.
A versszakok első részében egymás alatt a sorok párban rímelnek.

1. Válogasd szét a hajnal ☀ és az alkony 🌙 történéseit! Írd a megfelelő helyre!

szürkül, dereng, esteledik, virrad, világosodik, pitymallik, alkonyul, pirkad, reggeledik, alkonyodik, felkel a nap, sötétedik, leszáll az est, bealkonyul

2. Gondold végig, mit jelentenek számodra a reggelek! Írd be a T-táblázatba, mit szeretsz és mit nem szeretsz a reggelben !

Akkor szeretem a reggelt...	Akkor nem szeretem a reggelt...

3. Hallgasd meg a mesét!

Két reggel

Egyszer két Reggel találkozott a Tejúton.

- Jó reggelt, Reggel! – mondta az egyik, s megemelte halványkék fényekből szótt kalapját.
- Adjon isten! – mondta a másik barátságos, rubinpiros mosollyal.
- Hova-hova? – kérdezte az első, és megigazította magán fénylő, drágaköves köpenyét.
- A Földre. A Földre megyek – mondta a másik átszellemülten.

A fényekből szótt kalapú erre elkomorodott, még a kalapja is halványabb lett hirtelen, s a drágakövei mintha elfelejtették volna a csillogást.

- Még hogy a Földre! – mondta baljóslatúan. – Ne ám, hogy úgy legyen!
- Márpedig az úgy van! Ma lesz a Földön május első vasárnapja, igaz?
- Igaz.
- Nahát akkor! Ma én fogok lent derengeni és pitymallani.

– Azt szeretném látni – kiabált a társa –, május első vasárnapjára én megyek! Még hogy derengeni és pitymallani! Kerengeni és nyilallani fogsz, édes barátom. Ma én ragyogok fel a Földön. – Ezzel futásnak eredt. De a másik sem volt rest, elgáncsolta, puff, nagyot esett, csak úgy porzott a Tejút.

Nosza, összeverekedtek, tépték egymást. Hajnaldarabok, pitymallatrongyok, derűfoszlányok röpködtek körülöttük. Végre aztán az egyik győzött – ki tudja, melyik; a verekedés előtt egyforma szépek, daliásak voltak, utána meg egyforma rongyosak, töpörödöttek –, s ment a Földre, hogy fölváltsa az éjszakát.

Az emberek meg kinéztek az ablakon, és azt mondták: „Hű, de ronda reggelre virradtunk!” És nem is lett jókedvük egész nap.

Lázár Ervin

4. Mire utal a mese címe? Húzd alá a felsoroltakból! Beszéljétek meg!

az esemény helyszínére

az esemény időpontjára

az írói üzenetre

a szereplőkre

a szereplők tulajdonságára

az eseményre

5. Adj új címet a mesének!

6. Egészítsd ki a mondatokat a kérdőszavak segítségével!

A mese szereplői _____, akik találkoznak a _____
kik? *hol?*

Mindketten a _____ szeretnének menni. Mindketten
hova?

_____ szeretnének lent derengeni és pitymallani.
mikor?

7. Szerinted miért annyira fontos ez a reggel a szereplőknek? Írásban indokolj!

8. Kösd a középső oszlop kifejezéseire a hozzájuk tartozó szavakat!

Mit csinál?

megigazította

megemelte

mondta

Milyen?

halványkék fényekből szőtt

barátságos, rubinpiros

fénylő, drágaköves

Mi?

mosoly

köpeny

kalap

9. Fogalmazd meg a kérdést a válaszokhoz!

kérdés: _____ ?

válasz: Barátságosan köszöntötték egymást.

kérdés: _____ ?

válasz: A Földön akartak derengeni és pitymallani.

kérdés: _____ ?

válasz: Az emberek nem találták szépnek május első vasárnapja reggelét.

10. Milyennek mutatja be az író a verekedés után a két reggelt? Húzd alá a szövegben!

11. Rajzold le a két Reggelt a mese kezdetén és a végén!

A két Reggel a mese kezdetén.

A két Reggel a mese végén.

12. Te hogyan fejeznéd be a mesét? Írd le! _____

1. Te hogyan szoktad szólítani az anyukádat? Húzd alá!

anya anyuka édesanya szülő mama anyuci mamácska anyus anyácska

Én úgy szólítom, hogy: _____

2. Hallgasd meg a verset!

Mama

Már egy hete csak a mamára
gondolok mindig, meg-megállva.
Nyikorgó kosárral ölében,
ment a padlásra, ment serényen.

Csak ment és teregetett némán,
nem szidott, nem is nézett énrám
s a ruhák fényesen, suhogva,
keringtek, szálltak a magosba.

Én még őszinte ember voltam,
ordítottam, toporzékoltam.
Hagyja a dagadt ruhát másra.
Engem vigyen föl a padlásra.

Nem nyafognék, de most már késő,
most látom, milyen óriás ő –
Szürke haja lebben az égen,
kékítőt old az ég vizében.

József Attila

3. Ki az, aki visszaemlékszik az édesanyjára? Húzd alá!

a beszélő egy kislány egy kislány egy felnőtt

4. Ki cselekszi? Kösd a cselekvéseket a szereplőhöz

gondolok voltam nyafognék teregetett

toporzékoltam **beszélő** **mama** (nem) szidott

látom (nem) nézett ordítottam ment

5. Mely sorok magyarázatait olvashatod? Húzd alá a versben a magyarázat színével!

a) Amikor kicsi voltam, csak saját magamra tudtam gondolni.

b) Felnőttként már hiába sajnálom az akkori viselkedésemet.

c) Felnőttként már tudom, mennyi áldozatot hozott értem a mama.

e) Már nem lehet velem, de emléke az eget is szebbé varázsolja.

6. Folytasd a rímelő sorok összekapcsolását a minta alapján!

7. Mit üzen neked ez a vers? Beszélgetek róla!

4. Ki a virágének beszélője? Tegyéél ✱-ot mellé!

egy patak

egy virág

a szél

egy madár

egy szerelmes fiú

a virágének alkotója

5. Kihez szól a beszélő? Húzd alá!

egy patakhoz

egy virághoz

a szélhez

egy madárhoz

a szerelméhez

egy lányhoz

6. Milyen évszakhoz kapcsolódik a virágének? Írd a vonalra!

7. Miért ehhez az évszakhoz? Magyarázd meg az osztálynak!

8. Mi a hasonlóság a két részlet között? Húzd alá!

„Minden madár társat választ”

„Te engemet, én tégedet,”

A madarak is párt választanak tavasszal.

Mindkét részlet a madarokról szól.

A szerelmes fiú és lány egymást választja párnak.

A lány nem akarja párjának a fiút.

9. Húzd alá a virágénekre igaz állításokat!

A versszakok kétsorosak.

Mindkét versszak négy soros.

A versszakok minden sora 12 szótagú.

A versszakok minden sora 14 szótagú.

Egy verssor 4 ütemből áll.

Egy verssor 2 ütemből áll.

A sorvégek nem rímelnek egymással.

A sorvégek rímelnek egymással.

Minden sor végén ugyanaz a köszönés ismétlődik.

Minden sor végén ugyanaz a megszólítás ismétlődik.

10. Gyűjts te is kedves megszólításokat egy általad szeretett személyre!

1. Olvasd el a nyomdahibás szavakat! Írd le helyesen!

árvíz, áradás, sodrás, áradat, árhullám, özönvíz

2. Először csak a kisbetűvel, majd a nagybetűvel írt szavakat olvasd!

megteremtette HEGYEK megmutatta RÉTEK látott ERDŐK kitért
PATAKOK megfelejtkezett BARÁZDÁK kizökkent TENGEREK
szólította HELYEK elővette TAVAK mendegélt FOLYÓK fogott

3. Húzd alá az igaz állításokat tartalmazó mondatokat!

A kisbetűvel írt szavak mindegyike cselekvést jelent.

A kisbetűvel írt szavak mindegyike valaminek a megnevezése.

A nagybetűvel írt szavak mindegyike valaminek a megnevezése.

A nagybetűvel írt szavak mindegyike cselekvést jelent.

4. Hallgasd meg a népmesét!

A Tisza

Az Úristen megteremtette az egész világot, s mindennek megmutatta a helyét.

– Itt állnak a hegyek. Itt a rétek. Itt az erdők.

Szép sorjában helyet mutatott a tengereknek, tavaknak, folyóknak, patakoknak is. Hogy, hogy nem, a Tisza legutoljára maradt. A Tisza szomorúan tekintett föl az Úrra.

– Hát az én helyem hol, merre lesz, Uram?

– Lám, lám, rólad szinte megfelejtkeztem – mondá az Úr mosolyogva. Egyszeriben szólította Gábort, a magyar arkangyalt.

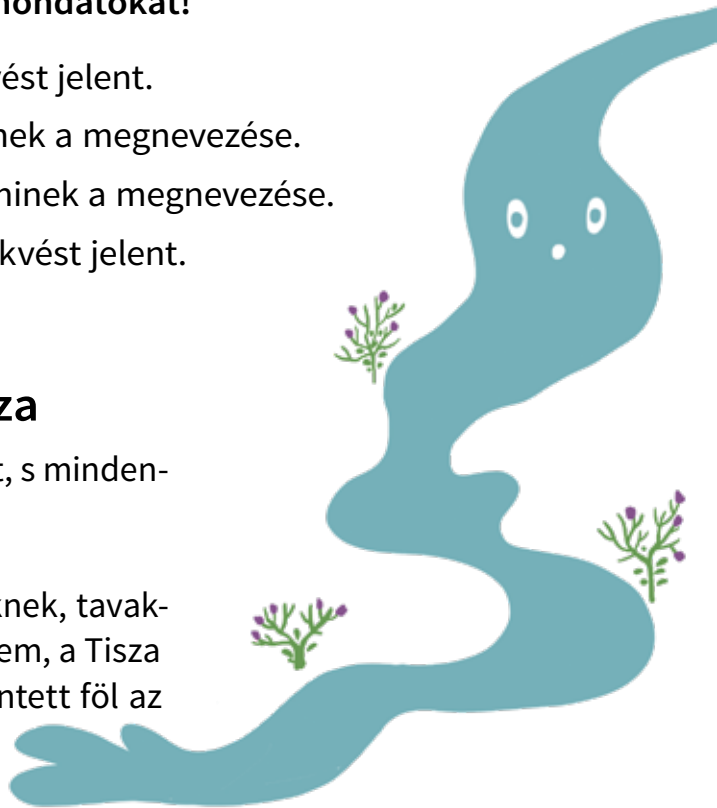
– Gábor, húzass barázdát a Tiszának is!

Gábor arkangyal elővette aranyos ekéjét, egy szamarat fogott elébe, s mondta a Tiszának, hogy csak menjen mindenütt az eke nyomán.

Elindítja a szamarat az ekét, a Tisza meg csak mendegélt utána, de egyszerre csak a szamarat hol erre, hol arra kap bogáncskóró után, s az eke ki-kizökkent az egyenes járásából. Ha közel nem látott harapnivalót, messzire is kitért a szamarat az egyenes útból, aztán megint más irányba, ide-oda, mindenfelé.

Azért olyan girbén-görbén, csavargósan járó a Tisza.

magyar népmese – Benedek Elek gyűjtése

5. Milyen sorrendben mutatta meg az Úristen a világ teremtésekor mindennek a helyét? Számozd meg!

___ tengerek ___ patakok ___ folyók
___ rétek ___ hegyek ___ tavak ___ erdők

6. Mi okozta a Tisza szomorúságát? Írd le!

7. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

Az Úr Gábor arkangyalt hívta segítségül. ___

Gábor arkangyal barázdát húzott a Tiszának. ___

Gábor arkangyal aranyos ekét vett elő. ___

Az eke elé egy lovat fogott. ___

Kérte a Tiszát, menjen mindenütt az eke nyomán. ___

8. Számozással állítsd az események sorrendjébe a mondatokat!

___ A Tisza mendegélt utána.

___ Néha messzire is kitért a szamár az egyenes útból.

___ A szamár hol erre, hol arra kap bogáncskóró után.

___ Elindítja a szamár az ekét.

___ Azért olyan girbén-görbén járó a Tisza.

___ Az eke ki-kizökkent az egyenes járásából.

9. Hogyan találod a kifejezéseket a mesében? Írd le az aláhúzott szavak megfelelőjét!

hol arra nyúl bogáncskóró után _____

ki-kitér az egyenes járásából _____

girbén-görbén, kanyargósan járó a Tisza _____

1. Olvasd el nagy ajakmozgással a szóoszlopokat!

folyó
síkság
áradás
terület
munka

nagy
óriási
gyors
rövid
hosszú

védőgát
mocsárvilág
gátemelés
mederásás
földmunkás

felépíti
elindítja
megismeri
elhatározza
visszavágyik

2. Írj minden szóoszlophoz egy kérdőszót! Válogass a kérdésekből! Mit csinál? Miből? Milyen? Ki? Mi? Hogyan? Hány? Mennyi?

3. Olvasd el a szöveget! Számozd meg a bekezdéseket!

A Tisza szabályozása

Majdnem ezer kilométer hosszú a Tisza folyása. Ebből csaknem hatszáz kilométert hazánk területén tesz meg. A nagy magyar síkság képéhez elválaszthatatlanul hozzátartozik ez a folyó. Aki megismerte, nem felejt el többé. Mindig visszavágyik a partjaihoz.

Amíg nem szabályozták a folyót, és nem építettek védőgátat mellé, igen nagy területeket öntöttek el az áradások. A medréből kilépő Tisza valóságos mocsárvilágot teremtett a folyó két oldalán.

A Tisza szabályozásának óriási munkáját Széchenyi István indította el az 1800-as évek közepén. Vásárhelyi Pál, a híres vízépítő mérnök készítette hozzá a terveket. Elhatározták, hogy lemetszik a Tisza nagy kanyarulatait. Így a folyó gyorsabban vezetheti le a vizét. Ugyanakkor védőgátakat is építettek a két part hosszában, hogy a folyó ne tudjon kiáradni.

Kézi erővel folyt a mederásás és a gátemelés munkája. A folyó levágott kanyarulatai helyett rövidebb, új medret ástak, és magas védőgátakat emeltek. Abban az időben még nem voltak lánctalpakon járó kotrógépek. Földmunkások ezrei, a kubikosok dolgoztak ásóval, csákánnyal és egykereű talicskával. Világraszóló eredményt értek el fél évszázad alatt. A Tisza 120 kanyarulatát vágták le, és 3500 kilométer hosszú töltést emeltek.

4. Keretezd be a mondatba illő szót!

Majdnem **száz** / **ezer** / **kétezer** kilométer hosszú a Tisza folyása.
Ebből közel **négyszáz** / **ötszáz** / **hatszáz** km-t hazánk területén tesz meg.
A magyar **síkság** / **dombság** / **hegység** képéhez hozzátartozik ez a folyó.

5. Egészítsd ki a hiányos mondatokat!

Amíg nem _____ a folyót, igen nagy területeket
öntöttek el az _____. A medréből kilépő _____
valóságos _____ teremtett a folyó két oldalán.

6. Miről nem olvastál a 3. bekezdésben? Húzd át!

Széchenyi István indította el	gyorsabban vezetheti le a vizét
ezer km hosszú a Tisza folyása	600 km-t tesz meg hazánkban
az 1800-as évek közepén indította	védógátákat is építettek
Vásárhelyi Pál vízépítő mérnök	a magyar síksághoz tartozik
lemetszik a kanyarulatait	folyó ne tudjon kiáradni

7. Húzd alá a szövegben a kérdésekre válaszoló kifejezéseket!

- a) Hogyan folyt a mederásás és a gátemelés?
- b) Mit ástak a levágott kanyarulatok helyett?
- c) Milyen eszközök nem voltak még abban az időben?
- d) Mivel dolgoztak a földmunkások?
- e) Hány kanyarulatot vágtak le a munkások?

8. Melyik bekezdésből való? Írd a bekezdések számát a vonalra!

___ Vásárhelyi Pál készítette a terveket	___ mocsárvilágot teremtett
___ ezer kilométer	___ kézi erővel folyt
___ 3500 kilométer hosszú töltés	___ hatszáz kilométer
___ medréből kilépő Tisza	___ Széchenyi István indította el

1. Karikázd be a hibákat a szó szerkezetekben! Mindig a kiemeltre hasonlíts!

húsvét előtti

húsvét előtti
husvét előtti
húsvét előtti
húsvét előtti

legnagyobb ünnepe

legnagyobb ünnepe
legnagyobb ünnepe
leknagyobb ünnepe
legnagyobb ünnepe

megszűnik a harangozás

megszűnik a harankozás
megszűnik a harangozás
megszűnik a barangozás
megszűnnik a harangozás

2. Olvasd el a címet! Mit vársz ettől a szövegtől? Mondd el!

3. Olvasd el a minikalauzt!

Virágvasárnaptól húsvétig

Minikalauz a húsvéti ünnepkörhöz

Virágvasárnap: A húsvét előtti vasárnap – a kereszténység ekkor ünnepli Jézus diadalmas bevonulását Jeruzsálembe.

Nagyhét: Virágvasárnapkal kezdődik a húsvét előtti hét.

A nagy hét jeles napjai: nagycsütörtök, nagypéntek, nagyszombat.

Nagycsütörtök: Ezen a napon megszűnik a harangozás. A közismert szólás szerint „a harangok Rómába mennek”. Legközelebb nagyszombaton szólalnak meg újra.

Nagypéntek: Jézus kereszthalálának emléknapja. Ekkor tartották a hagyományok szerint a legszigorúbb böjtöt.

Nagyszombat: Nagyszombatról húsvétvasárnapra virradóra ünnepli a kereszténység Jézus feltámadását.

Húsvétvasárnap: A kereszténység egyik legnagyobb ünnepe. Ehhez a naphoz köti az ételszentelés szokása is.

Húsvéthétfő: A húsvéti locsolás régi szokása napjainkban is él. Locsoláskor a fiúk verset mondanak, a lányok piros tojással köszönik meg.

Locsolóvers:

Szépen kérem az anyját,
Adja elő a lányát.
Hadd locsolom a haját,
Hadd nőjön nagyra.
Mint a csikó farka.
Még annál is nagyobbra.
Mint a Duna hossza!
Szabad-e locsolni?

Balogh Júlia: Szent Mihály havától Kisasszony haváig

4. Kösd össze az összetartozókat!

Virágvasárnap

Nagyhét

Nagycsütörtök

Nagypéntek

Nagyszombat

Húsvétvasárnap

Húsvéthétfő

- Ezen a napon megszűnik a harangozás.
- Kötődik hozzá az ételszentelés szokása is.
- A húsvét előtti vasárnap.
- A húsvéti locsolás szokása napjainkban is él.
- Virágvasárnappal kezdődik.
- Jézus kereszthalálának emléknapja
- A kereszténység Jézus feltámadását ünnepli.

5. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

Nagycsütörtökön Jézus diadalmasan bevonult Jeruzsálembe. ____

Virágvasárnappal kezdődik a nagyhét. ____

A harangok Rómába mennek nagyszombaton. ____

A legszigorúbb böjtöt nagycsütörtökön tartották. ____

Nagypéntek Jézus kereszthalálának emléknapja. ____

Húsvétvasárnap a kereszténység egyik legnagyobb ünnepe. ____

Nagyszombaton a fiúk meglocsolják a lányokat. ____

A lányok húsvéthétfőn piros tojást adnak a fiúknak. ____

6. Keretezd be a mondatba illő szót!

Virágvasárnappal kezdődik a húsvét
a karácsony előtti hét.
a szünet

A húsvéti játék
kirándulás régi szokása napjainkban is él.
locsolás

7. Ti hogyan ünneplitek a családban a húsvétot? Beszélgetek róla az osztályban!

„hogy lesznek a hogyanok, és miért vannak miértek?”

Hárs László

1. Mire vagy kíváncsi a világ titkaiból? Írd le egy jegyzetlapra! Az osztály összes „kíváncsiságát” gyűjtsétek össze a táblára! Beszéljétek meg!

2. Hallgasd meg a verset!

Miértek és hogyanok

Hogyha nyár van hol a tél?
Egész télen hol a nyár?
Mikor nem fúj, hol a szél?
És hogyha fúj, hova száll?

Mondják: néhány év alatt
nagyra nővök biztosan,
s mind az összes titkokat
megfejthetem egymagam.

Miért mindig ma van ma?
A holnap mért nem ma van?
Minden csupa hol meg ha,
csupa miért és hogyan.

De marad majd egy titok,
amit akkor se értek:
hogyan lesznek a hogyanok?
S miért vannak a miértek?

részlet – Hárs László

3. Ki teheti fel a vers kérdéseit? Húzd alá a felsoroltakból!

egy kíváncsi gyerek

a tanító néni

a beszélő

egy felnőtt

egy lusta kisdíák

egy feltaláló

egy kisdíák

egy kutató

4. Keretezd be a versben előforduló kérdőszavakat!

hol

ki

mitől

meddig

hogyan

hogyan

merre

miért

mikor

mennyi

hova

milyen

mivel

mihez

5. Mire kíváncsi a beszélő? Tegyéél ✓-t a utána!

Hol a tél?

Hol a nyár?

Miért ma van ma?

Miért nem ma a holnap?

Hol a csend?

Mire vár?

Miért nem kér?

Miért vannak a miértek?

Hogyan lesznek a hogyanok?

Hánykor kel?

Mi a jó?

Mitől fél?

6. Milyen titok marad a vers végére? Keretezd be a versben! Szerinted megfejthető-e? Beszélgetsetek róla!

7. Folytasd a rímelő sorok jelölését a minta alapján!

8. Egészítsd ki számokkal a mondatokat!

Minden versszak ___ sorból áll. Minden sor szótagszáma ___ .

TERMÉSZETI MINIENCIKLOPÉDIA

1. Olvasd el a négy szöveget! Írd a számukat a Természeti miniciklopédia témáihoz!

Hírek az
állatvilágból

Legféltebb
növényeink

Világnapok
üzenete

Pillantás a
jövőbe

1. Ma még csak néhány ember eredhet a bolygók nyomába a sebesen száguldó űrhajókon. Eljön majd az idő, amikor mindennapossá válik a naprendszerek közötti utazás is. Pontos ismereteink lesznek arról, van-e más bolygókon is a miénkhez hasonló élet.

A kutatások segítségével egyre alaposabban megismerjük a vizek, szelek, viharok, a föld belsejében működő erők természetét. Képesek leszünk jobban megvédeni a környezetünket a természeti erők pusztításától. Gyorsabban és hatékonyan tudjuk majd leküzdeni az emberek egészségét károsító betegségeket. Hosszabbá és szebbé tudjuk tenni az életet.

Ismeretlen, felfedezésre váró földrészek már nincsenek. Az ember az egész földgolyót megismerte. A világhálón bolygónk szinte minden pontja egy szempillantás alatt elérhető. Most azon kell fáradozni, jusson mindenkinek elegendő víz és élelem. Legyen elég energia az előállításukhoz. Ez sem kisebb feladat, mint a régi elődöké volt.

2. A naptár minden hetére jut egy vagy több világnap. Világnapok azért vannak, hogy alkalmat teremtsenek a megemlékezéshez. Egy napra egyetlen cél érdekében az emberek elfelejtik különbözőségeiket. Olyan problémákra hívják fel a figyelmet, amelyek megoldása az egész világ számára sürgetővé vált. De ezek a bajok megelőzhetők, javíthatók vagy összefogással meg is szüntethetők.

Felsorolunk néhányat a világnapok változatos listájából, amelyek a természet értékeinek megőrzésére hívják fel a figyelmet.

Október 4.: az állatok világnapja

Március 22.: a víz világnapja

Április 22.: a Föld napja

Május 10.: madarak és fák napja

Június 5.: környezetvédelmi világnap

Nincs más hátra, mint ezeken a napokon kiállni egy-egy fontos ügyért.

3.

Növények nélkül létünk elképzelhetetlen. Minden egyes fa, minden szál fű és minden virág érték. Építőkövek a természet nagy egészében. Termelik az éltető oxigént, táplálnak embert, állatot. Az erdők üde zöldje, a rétek, legelők, parkok tarka színpompája mindenkit gyönyörködtet és megnyugtat. Védelmük, óvásuk kötelességünk.

Vannak olyan ritka növényeink, amelyek valaha nagyon elterjedtek voltak hazánkban, de ma már ritkaságokká váltak. Ezek a ritka fajok, védett növények a legfértettebb természeti kincseink közé tartoznak. Megmaradásukért az egész világ előtt mi vagyunk a felelősek. Magyarországon törvény írja elő, hogy a védett fajok elpusztításáért pénzbírság jár.

Legfértettebb növényeink hazánkban őshonosak. Ez azt jelenti, már hamarabb itt éltek, mint maga az ember. Bennszülött növényeknek is nevezik őket. Ilyen például a 8-10 méter magasra növő fa, a *magyar vadvörte*. De a lilás virágával lenyűgöző látványt nyújtó *bánáti bazsarózsa* vagy a *fehér virágú magyar méreggyilok* is. Nem beszélve a napsárga színben pompázó *pilisi lenről*.

4.

A méhek napját 1994-től április 30-án ünnepeljük Magyarországon. E napon ország-szerte mézkóstolókkal várják a méhészek az érdeklődőket.

Amit jó tudni a méhekről:

– A méhek legföljebb 4-5 km távolságba repülnek ki a kaptártól.

– Született matematikusok. Kizárólag azonos méretű sejteket építenek.

– A méhek képesek felismerni az emberi arcokat.

– A hangyához hasonlóan a méhek testük tömegének többszörösét is elbírák.

– A tárgyak alakját érzékelik, de nem látnak élesen.

– Meg tudják különböztetni a fehér, fekete, sárga, kék, zöld színeket.

– A méhek akár 2000 virágot is meglátogatnak naponta.

– 1 kg mézhez több mint 2 millió virágot kell meglátogatniuk.

– Csak akkor támadnak, ha veszélyben érzik magukat.

2. Dolgozd fel a neked legjobban tetsző szöveget! Keresd meg a választott szöveghez tartozó feladatokat!

Párban és csoportban is dolgozhattok. A kiválasztott szöveget olvassátok el újra!

1. Keretezd be a mondatba illő szót!

Csak néhány ember eredhet a **meteorok** / **bolygók** / **csillagok** nyomába
Eljön majd a **holdak** / **tengerek** / **naprendszerek** közötti utazás ideje is.
Megtudjuk, van-e más bolygókon is **élet** / **kő** / **víz**.

2. Milyen sorrendben olvasod a kifejezéseket a második bekezdésben?

___ egészségét károsító ___ megvédeni a környezetünket
___ képesek leszünk ___ természeti erők pusztításától
___ szebbé tudjuk tenni ___ alaposabban megismerjük

3. Kösd a szavakhoz a hozzájuk tartozó kifejezéseket!

földrészek

● szempillantás alatt elérhető

világháló

● nincs felfedezésre váró

energia

● legyen elég

● nincs ismeretlen

4. Te milyen kutatásban vennél részt szívesen? Írd le!

1. Írd a világnapok alá a megfelelő időpontot!

a Föld napja

az állatok világnapja

a víz világnapja

környezetvédelmi világnap

a madarak és fák napja

2. Húzd alá a szövegben a kérdésekre válaszoló kifejezéseket!

a) Hány világnap van egy évben?

b) Miért vannak világnapok?

c) Mire hívják fel a világnapok a figyelmet?

d) Mit érhet el az ember az összefogással?

3. Melyik világnapot tartod ezek közül a legfontosabbnak? Miért? Indokold meg választásodat!

1. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

- a) Növények nélkül létünk elképzelhetetlen. ____
- b) Termelik az éltető szén-dioxidot. ____
- c) A növények táplálnak embert, állatot. ____
- d) Tarka színpompája egyhangú, unalmas. ____
- e) Védelmük, óvásuk kötelességünk. ____

2. Egészítsd ki a hiányos mondatokat!

A védett növények a _____ természeti kincseink.
Megmaradásukért az _____ előtt mi vagyunk a felelősek.
Magyarországon a védett fajok _____ pénzbírság jár.

3. Írd a fokozottan védett növények számát a megfelelő képhez!

1. bánáti bazsarózsa 2. pilisi len 3. magyar vadkörte 4. magyar méreggyilok

1. Mikor ünnepeljük Magyarországon a méhek napját? Keretezd be a szövegben!

2. Miről nem olvastál a szövegben? Húzd át!

testük többszörösét is elbírják

nagy sebességgel repülnek

4-5 km távolságba repül a kaptártól

az édesebb virágot választják

felismeri az emberi arcokat

nem látnak élesen

született matematikusok

kiváló szaglással rendelkeznek

naponta 2000 virágot látogat meg

a vérük majdnem színtelen

3. Szerinted mikor érezheti a méh támadásnak a viselkedésedet? Beszélgetsek róla!

1. a) Olvasd el a szópiramisokat nagy ajakmozgással!

szép
puha
vidám
kiadós
napsugaras

jó
rég
okos
selymes
selyempuha

nagy
lusta
boldog
éjszakai
csodálatos

csúf
kicsi
kövér
egyenes
toronymagas

b) Keretezd be a kiemelt szavak közül a mondatokba illő szót!

Mindegyik szó **cselekvést** / **tulajdonságot** jelent.

Mindegyik szó **milyen?** / **mit csinál?** kérdésre felel.

Egyik szó sem **valaminek a neve.** / **valaminek a tulajdonsága.**

2. Húzd át a halmazban a tulajdonságot jelentő szavakat!

okos	kilenc	selymes	hatvanhat	lusta
szép	vidám	csodálatos	kilencvenkilenc	kövér
három	csúf	boldog	napsugaras	kiadós
hét	selyempuha		toronymagas	

3. Húzd alá a halmaz kimaradt szavaira igaz állítást!

Mindegyik szó valaminek a neve.

Mindegyik szó számot, mennyiséget jelöl.

4. Hallgasd meg a mesét!

Hét nap

A világ végén is túl három lépéssel, de az is lehet, hogy négyel, volt egy rét. Ezen a réten toronymagas fűszálak nőttek, olyan selymes, puha fűszálak, hogy nem csoda, ha a Nap is ide tért éjszakai nyugovóra, itt aludtak nappal a Hold és a csillagok. Itt lakott a hét világ-lusta is: Vasárnap, Hétfő, Kedd, Szerda, Csütörtök, Péntek, Szombat. Itt heverték a toronymagas fűben, még csak játszózni se akartak a vidám csillagokkal, hiába hívták őket.

Ezért aztán egyik este a Nap magával hívta régi barátját, a Szelet. Elmondta neki, milyen hét világlustája koptatja itt a füvet. Ő már nem tud mit csinálni velük, talán a Szél kitalál valami okosat.

– Előbb alszom egyet – felelte a Szél –, mert kilenc hegyen, hatvanhat erdőn és kilencvenkilenc folyón repültem ma keresztül, s bizony elfáradtam egy kicsit.

Ezzel aztán betakaródzott a torony-
magas fűbe, és elaludt.

Hajnalban a Szél már talpon volt.
Egyenest a hét lusta felé tartott,
s akkorát fújt az egyikre, Hétfőre,
hogy az menten repülni kezdett.

Repült, repült, meg sem tudott áll-
ni másnap hajnalig, akkor aztán
holtra fáradtan visszarepült a rétre.
Nosza, rögtön körülfogták test-
vérei, és kérdezgették, hol, merre
járt, hol mit látott. Nem is győzték
hallgatni, annyit beszélt Hétfő:

– Hej, ezt se hittem volna, kedves
testvéreim, mi minden látnivaló van
a nagyvilágban! Tengerek, erdők,
hegyek, városok, falvak! S mennyi
ember! Több, mint ahány fűszál van
ezen a réten!

– Hát ezt már én is látni akarom! – kiál-
totta Kedd, s azonnal nekiindult a világnak.

Alig várták a testvérei, hogy újból hajnal legyen, s visszajöjjön. Mikor aztán vissza-
érkezett, ő is olyan csodálatos dolgokról mesélt, hogy most már Szerda is rászánta
magát az útra. Már éppen indulni akart, mikor Kedd utánakiáltott:

– Vigyél valamit az embereknek, mert folyton így sóhajtoztak felém: „Megint egy nap,
és nem hozott semmit...”

Törte a fejét Szerda, hogy mit vigyen az embereknek, de nemsokára elhatározta,
hogy visz nekik egy jó, kiadós esőt. Telerakta a batyuját kövér felhőkkel, s olyan eső
szakadt másnap a földekre és a kertekre, hogy az emberek nem győztek hálálkodni,
mert bizony már nagyon nagy szükség volt az esőre. Boldog is volt Szerda, s hazajö-
vet el is hengegett testvéreinek, hogy minden ember őt dicsérte.

Csütörtök se hagyta magát. Ha ennyire szeretik az emberek az esőt, hát majd ő is
visz nekik, de kétszer annyit, mint öccse, Szerda...

Na hiszen lógott is az orra, mikor másnap hajnalban visszatért! Elpanaszolta, hogy
minden ember szidta őt, hogy: „Brr, de csúf Csütörtök! Már megint esik az eső!”

– Hát akkor én napsugarat viszek – határozta el Péntek, s nem is bánta meg, mert
országszerte így beszéltek az emberek: „De szép napsugaras idő van ma!...” Aztán
Szombat, majd Vasárnap következett.

S azóta is, mióta világ a világ, mindig szép sorjában útra kelnek a napok. Utána
pedig kipihenik magukat a toronymagas, selyempuha fűben.

5. Keretezd be a mese bevezető részét!

6. Írd a vonalra, amit megtudtál a bevezető részből!

Helyszín: _____

Időpont: _____

Szereplők: _____

7. Miért hívták világlustának a hét napot? Írd le!

8. Húzd alá a mondatokba illő szót!

Nap magával hívta régi barátját, a **Csillagot / Holdat / Szelet**.

Elmondta neki, hogy **hét / négy / két** világlustája koptatja itt a fület.

Ő már nem **szeretne / tud / akar** mit csinálni velük.

Talán a Szél **észrevesz / kitalál / mesél** valami okosat.

A szél előtte **aludt / evett / ivott** egyet, mert elfáradt egy kicsit.

Hajnalban a Szél már **tanult / talpon volt / kirándult**.

Akkorát fúj **Vasárnapra / Hétfőre / Keddre**, hogy az menten repülni kezdett.

9. Kövesd tovább a történetet! Számozással állítsd időrendbe az eseményeket!

___ A Hétfő tengerek, erdők, hegyek, városok, falvak között járt.

___ Ezután mindennap egy újabb testvér szánta rá magát útra.

___ A Szél úgy elfújta a Hétfőt, másnap hajnalig meg sem állt.

___ Szerda is rászánta magát az útra.

___ A testvérei nem győzték kérdezni a kalandjairól.

___ A Nap segítségül hívta a Szelet a világlusták megnevelésére.

___ A Kedd is kedvet kapott nekiindulni a világnak.

10. Húzd alá az előző feladatban azt a mondatot, amelyik elindítja a mese eseménysorát!

11. Számozással állítsd időrendbe a mese kifejezéseit!

___ a Szél kitalál ___ szeretik az emberek ___ Vasárnap következett
___ útra kelnek a napok ___ határozta el Péntek ___ beszéltek az emberek
___ Szerda is rászánta ___ beszélt Hétfő ___ a Nap magával hívta
___ fűszálak nőttek ___ Csütörtök se hagyta ___ kiáltotta Kedd

12. Kösd a szereplők nevéhez a hozzájuk tartozó mondatokat!

Hétfő

Kedd

Szerda

Csütörtök

Péntek

- Telerakta a batyuját kövér felhőkkel.
- Ő is olyan csodálatos dolgokról mesélt.
- Hazajövet el is hengegett testvéreinek.
- – Hej, ezt se hittem volna, mi minden látnivaló van...!
- S mennyi ember! Több, mint ahány fűszál van...
- – Hát akkor én napsugarat viszek.
- – Hát ezt már én is látni akarom!
- – Vigyél valamit az embereknek...
- Nem is bánta meg.
- Minden ember szidta őt.

13. Mit tanultak meg a napok? Tegyél ✓-t az igaz állítások után! Indokold meg választásaidat!

Lustálkodás közben nem történik velük semmi érdekes.

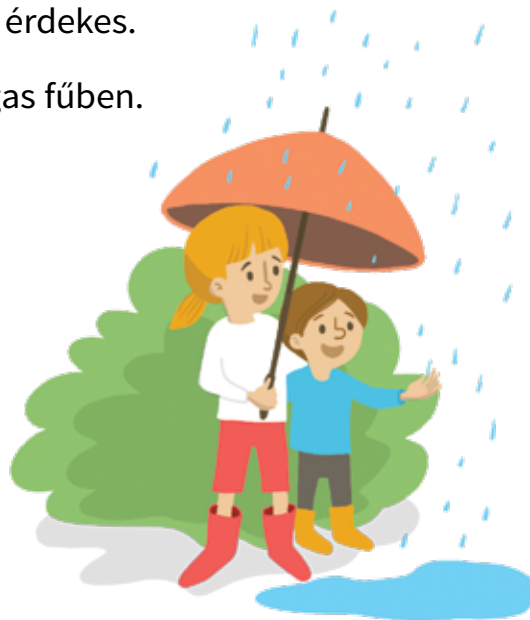
Sokkal jobb egész nap heverészni a toronymagas fűben.

Jó érzés, ha megdicsérik őket a munkájukért.

Megtanulták, hogyan kell napsugarat vinni.

Felfedezték, hogy milyen szép a világ.

Csodálatos érzés másoknak örömet szerezni.

14. Fogalmazd meg, neked mit üzen a mese! Beszéljétek meg!

1. Olvasd el helyes időtartammal a szópárokat!

csillog – csillogás

billeg – billegés

hallgat – hallgatás

tüsszent – tüsszentés

2. Írj szélszíporkát a zárójelben lévő kérdések segítségével!

Azt álmodtam, **időjós** voltam (valaki vagy valami).

_____ (Hol?)

_____ (Mi történt?)

_____ (Hogyan?)

3. Hallgasd meg a mesét!

Időjóslás

Mátyás király útra készülődött. Megkérdezte hát udvari csillagászát, milyen idő várható.

A csillagász elővette a látcsövet, vizsgálódott valamelyest a derült égen, aztán így szólt: – A nap sugarainak rezgése, a felhők peremének színe mind azt mutatja, hogy szép idő lesz.

A király annyira bízott a csillagászában, hogy még kabátot sem vitt magával, hiába szidta a felesége. Ahogy mentek, egy rétre értek. Azon a réten egy juhász legeltette a nyáját. Mikor a szamar meglátta a díszes kíséretet, hátracsapta a fülét, és harsányan hármat ordított.

– Mit hirdet a szamarad? – kérdezte tréfásan a király a juhászt.

– Amikor ilyenformán

ordít, mindig eső

lesz – felelte

a juhász.

Mátyás király

a csillagászhoz

fordult:

– Hallod-e, te nagy

tudós, most is azt mon-

dod, hogy szép idő lesz? – A csillagász

megint elővette a látcsövet, vizsgálódott körös-körül az ég alján, s így szólt:

– A levegő remegése, a falevelek csillogása, valamint a barázdabillegetők billegése mind azt mutatja, hogy szép idő lesz.

Óvta a juhász a királyt, forduljon vissza, különben megázik. De a király nem hallgatott rá. Nem haladtak egy félórányit sem, nyakukba zúdult egy kiadós nyári zápor.

Mátyás király akkorát tüsszentett, majd levált az orra.

Pedig szép nagy orra volt, kár lett volna érte. Aztán kimondta az ítéletét:

– A csillagász számár, s a számár csillagász.

Meg is vette a szamarat a juhásztól, és soha útra nem kelt anélkül, hogy véleményét az időjárásról meg ne tudakolta volna.

magyar népmese

4. Mit ismertél meg a történetből? Húzd alá!

A mese egyetlen helyszíne egy rét.

A mese egyik helyszíne a rét.

A mese időpontjára nem utal semmi.

A mese Mátyás korában játszódik.

A mese szereplői Mátyás király, egy időjós, egy csikós.

A mese szereplői Mátyás király, az udvari csillagász, egy juhász.

5. Melyik szereplőre vonatkoznak az állítások? Írd a vonalra!

Elővette a látcsövet. _____

Útra készülődött. _____

Megkérdezte milyen idő várható. _____

Vizsgálódott valamelyest a derült égen. _____

6. Mivel bizonyította a csillagász, hogy szép idő lesz? Húzd alá a mesében!

7. Igazak (I) vagy hamisak (H) a mese folytatására? Írd utánuk!

A réten a juhász szamara csendben legelt. ____

A juhász szamara megjósolta az esőt. ____

A csillagász továbbra is szép időt jóstolt. ____

A juhász visszatérésre kérte a királyt. ____

A csillagásznak lett igaza. ____

A csillagász számár, s a számár csillagász. ____

8. Egészítsd ki a hiányos mondatokat!

Mátyás király _____ a szamarat a _____-től.

Csak akkor kelt útra, ha a _____ véleményét megtudakolta az _____-ről.

9. Készülj föl a mese egy részletének bemutató olvasására!

1. Olvasd fel a szókapcsolatokat helyes hangsúlyozással!

piros pipacsok
mezei egerek
hatalmas zápor
szép búzakalász

hazát keres
otthont talál
harmatkönnyeket sír
búcsúszavait hallja

a búzatábla hajladozik
a fogolycsalád csomagol
az egerek megélnék
egy göröngy megszólt

2. Olvasd el az egyre bővülő mondatokat! Húzd alá mondatokban azt, amivel bővül!

Tarló maradt.

Tarló maradt a helyén.

Tarló maradt a búzaföld helyén.

Szúrós tarló maradt a búzaföld helyén.

Már csak szúrós tarló maradt a búzaföld helyén.

Estére már csak szúrós tarló maradt a búzaföld helyén.

3. Jelöld a megfelelő jelekkel a kiemelt szavak rokon értelmű megfelelőit a szóhalmazban! Rajzold mögé a jelét!

vigasztal

istápol ___

nekiveselkedik ___

bánkódik ___

búsul

kesereg ___

támogat ___

nekirugaszkodik ___

nekifog

nekilát ___

szomorkodik ___

csügged ___

4. Hallgasd meg a mesét!

Egy búzaszem története

Meleg, kora nyári délután volt, a búzatábla hajladozva susogott a gyenge szel-
lőben. A búzatábla mélyén lakó fűrj- és fogolycsaládok már csomagoltak; tudták,
holnap lesz az aratás napja, s ők mehetnek új hazát keresni.

Gondterhesen készülődtek: hol találnak ilyen jó otthont, amely így megvédi ki-
csinyeiket a vércsék és a puszkagolyók ellen? Alig aludtak ezen az éjszakán, s kora
hajnalban már búcsúzni kezdtek egymástól és jó szomszédaiktól, a pipacsoktól és
búzavirágoktól.

Ezek voltak a legszomorúbbak, a piros pipacsok és a kék búzavirágok. Harmatkönny-
nyeket sírtak, amikor az öreg fűrjek búcsúszavait hallották, s egy búzavirág így szó-
lott:

– Ó, hogy irigyelünk benneteket! Bárcsak nekünk is szárnyunk lenne, és veletek me-
hetnénk!

Egy öreg fűj vigasztalni kezdte:

– Sose búsulj, bölcsen van ez így. A madarak repülni tudnak, ti meg itt nőttök és illatoztok a búzatábla közepén.

Alighogy felröppentek az útra kész madarak, már jöttek is az aratók, s nekifogtak a munkának. Estére már csak szűrős tarló maradt a búzaföld helyén, s a hajdani búzakaiások kérébe rakva várták sorsukat: a cséplőgépet, a malmot, a liszteszsákot és a kenyérsütő kemencét.

Egyetlenegy búzaszemecske kivételével, amelyik aratás közben elgurult. Örült is a szabadságnak, mert hallotta hajnalban a fűjek és virágok beszélgetését, és semmi kedve sem volt ahhoz, hogy lisztté és kenyérré változzék. Ha már ez a búzaszemek sorsa – gondolta –, akkor ő nem lesz búzaszem, inkább fűjjé változik.

„Csakhogy a fűjek repülni tudnak – gondolta újból –, nekem pedig nincsen szárnyam... Akkor tücsök leszek... – határozta el –, az is itt él a földön, az se tud repülni.”

Csakhogy este ciripelni kezdtek a tücskök, ezek a kedves réti cigányok, s a búzaszem szomorúan állapította meg, hogy tücsök sem lehet belőle, mert nem tud ciripelni...

„Akkor mezei egér leszek!” – határozta el, mert látta, hogy a mezei egerek megélnék a tarlón is. Csakhogy a mezei egerek futkosni tudnak, és házat ásni a föld alatt – látta a búzaszem, és szomorúan mondogatta, hogy neki nincs ilyen tudománya.

„Hát mit csinálhatnék? – töprengett egyre szomorúbban. – Legjobb lenne, ha odagurulnék testvéreimhez, s engem is elvinnének a cséplőgéphez és a malomba.”

Így búsongott három nap és három éjjel. Harmadnap aztán hatalmas zápor kerekedett, s a búzaszemecskét beverte a földre. Milyen nagy volt a csodálkozása, mikor a föld mélyén megszólalt egy göröngy, és azt mondta neki:

– Most már jó helyen vagy. Jövő tavaszra majd kibújsz a földből, nyárra szép búzakaiás lesz belőled, és újból learatnak.

A búzaszemecske már nem búsul. A nagy fáradtságtól elaludt, és fűjekről és pipacsokról álmodik jövő tavaszig.

5. Keretezd be a helyes választ a kérdésekre!

a) Hol játszódik a történet?

a búzatábla mélyén a búzatábla mellett a búzatáblához közel

b) Mikor játszódik a történet?

kora reggel kora nyári délután késő este

c) Milyen szereplőkkel találkoztál az előkészítésben?

vércsék búzavirág fürj- és fogolycsaládok

d) Miért keresnek új hazát a megismert szereplők?

az aratás napja lesz jönnek a vadászok elüldözik őket

6. Mely szereplők jelennek még meg a történet folytatásában? Húzd alá a felsoroltakból! Rajzold le a neked legjobban tetszőt!

vércsék rózsák ibolyák

pipacsok bagoly búzavirágok

aratók rókák mezei nyúl

búzaszemecske tücskök

szöcske veréb mezei egér

göröngy mókusok hangya

7. Az események alapján húzd alá a mondatokba illő szót!

A búzavirág irigyelte a madarakat, hogy énekelni tudnak.
repülni tudnak.
költetni tudnak.

Estére csak szúrós tarló piros pipacs maradt a búzaföld helyén.
kék búzavirág

Egyetlenegy barna göröngy búzaszemecske aratás közben elgurult.
búzakalász

8. Mit tudtál meg az elgurult búzaszemecskéről? Kösd össze az összetartozókat!

Mivé akart válni?

inkább fűrjé változik

akkor tücsök lesz

akkor mezei egér lesz

Miért nem tudott az lenni?

nem tud futkosni, és házat ásni a föld alatt

nincsen szárnya

nem tud ciripelni

9. Mi lett a búzaszem sorsa? Számozással állítsd időrendbe az eseményeket!

___ a búzaszemecskét beverte a földre

___ nyárra szép búzakarász lesz belőle

2. elvinnék a cséplőgéphez és a malomba

1. odagurulna a testvéreihez

___ így búsongott három nap és három éjjel

___ jövő tavaszra majd kibújik a földből

___ a föld mélyén megszólalt egy göröngy

___ aztán hatalmas zápor kerekedett

10. Hogyan találod a kifejezéseket a mesében? Keresd meg az aláhúzott szavak megfelelőjét!

hajladozva zizegett a gyenge szellőben _____

mehetnek új otthont keresni _____

elcsüggedve készülődtek _____

alighogy felszálltak az útra kész madarak _____

az egykori búzakarászok kérébe rakva várták sorsukat _____

csak hogy este zenélni kezdtek a tücskök _____

aztán nagy zápor lett _____

11. Mit tanultál meg a meséből? Mondd el! Beszélgetek róla!

12. Készülj föl a mese utolsó hét sorának a felolvasására! Figyelj a mondatvégi írásjelekre!

1. Hányszor szerepel a szósorokban a kiemelt szó? Írd a vonalra!

kalász határ kalász szamár kanász parázs barát halász
kalász varázs karász karám madár vadász kalász

2. Kösd a szavakat a jelentésükhöz!

kalász

- A szántóföldbe az ekevassal vágott hosszú árok.

barázda

- Lisztes magot termő élelmiszernövények.

gabona

- Szántóföldi növények termesztésére használt földterület.

határ

- A kenyérgabonafélék virágzata, illetve csoportos termése.

3. Hallgasd meg a népmondát!

Mese a kalászról

Mikor az Úristen a világot megteremtette, jó dolga volt a szántó-vető embereknek. Csak egy barázdát kellett szántani. Azt ha bevetették, elég volt bőven, mert a gabonák szára a tövétől a hegyéig csupa kalász volt. S még milyen kalász! Telides-tele volt súlyos szemekkel. Egy kalász elég volt egy ház népének.

Hanem a gonosz lélek nem tudta nézni, hogy az embernek olyan könnyű legyen az élete. Elkezdett duruzsolni, izgatni-bizgatni:

- Jaj, de bolondok vagytok! Hogy tudtok megelégedni egy barázdával?! Lássátok, ha több barázdát húznátok, annyi gabonátok lenne egyszerre, hogy holtig nem kellene többet dolgoznotok. – Tetszett ez a beszéd az embereknek. Lépre mentek, s egy helyett száz meg száz barázdát szántottak. Jó sűrűn teleszórták gabonával, hogy sok, nagyon sok gabonájuk legyen. Hát lett is szálában temérdek. Tele volt kalással tövétől hegyéig minden szál. Hanem Isten megbosszankodott az emberek telhetetlenségén. Végigsimította a gabonaszálakat tövétől hegyéig. Csak éppen legfelül hagyott egy fejcskét, a legkisebbet. Akkor aztán szólt az embereknek:
- Nem elégedtetek meg egy barázdával, hát jó, teljék kedvetek! Szántsatok ezután annyi barázdát, amennyit csak akartok. De tudjátok meg, hogy én is annyit adok, amennyit akarok.

Azóta a szántó-vető ember sokat szánt, de hiába hullajtja véres verejtékét. Egy szálon csak egy kalász terem.

magyar népmonda

4. Húzd alá a mondatpárok igaz állításait!

Az Úristen megteremtette a világot.
Az Úristen megteremtette az embert.

Jó dolga volt a vadászó embereknek.
Jó dolga volt a szántó-vető embereknek.

A gabonák szára tövétől a hegyéig csupa kalász volt.
A gabona levele tövétől a hegyéig csupa kalász volt.

Egy kalász elég volt egy embernek.
Egy kalász elég volt egy ház népének.

5. Húzd alá a választ a szövegben a kérdés színével!

a) Miért kezdett a gonosz lélek duruzsolni?

b) Hogyan fogadták az emberek a gonosz lélek beszédét?

c) Mi lett a munkájuk eredménye?

6. Egészítsd ki a mondatokat a megfelelő szó aláhúzásával!

Isten megbosszankodott az emberek **szorgalmán** / **telhetetlenségén** / **örömén**.
Végigsimította az **embereket** / **gabonaszálakat** / **búzaszemet** tövétől hegyéig.
Csak legfelül hagyott egy **fejecskét** / **szemecskét** / **szálacskát**.

7. Keretezzétek be a szövegben, hogyan Isten szólt az emberekhez!

8. Mi lehetett ezzel Isten szándéka? Tegyél ✓-t azután, amivel egyetértesz! Indokold meg választásodat!

Nem lehet az ember büntetés nélkül telhetetlen.

Isten nem akarta, hogy az emberek telhetetlenné váljanak.

Tudni kell megálljt parancsolni a vágyainknak.

9. Számozással állítsd az események sorrendjébe a kifejezéseket!

___ Isten megbosszankodott

___ az emberek lépre mentek

___ könnyű legyen az élete

___ egy szálon csak egy kalász terem

___ hiába hullajtja véres verejtékét

___ sűrűn teleszórták gabonával

1. Olvasd el a szószerkezeteket nagy ajakmozgással!

jó kenyér
őszai búza
tavaszi búza
aratóünnep

tavaszi fagyok
bőséges termés
enyhébb éghajlat
hidegebb vidékek

népi hagyomány
legnagyobb terület
nemes hagyomány
legfontosabb kenyérgabona

2. Húzd alá az előző feladat szószerkezeteiben a tulajdonságot kifejező szót!

3. Húzd alá az igaz állításokat!

A szószerkezetek mindegyike a **Milyen?** kérdésre válaszol.

A szószerkezetek mindegyike a **Mit csinál?** kérdésre válaszol.

Az aláhúzás nélküli szavak mindegyike a **Mi?** vagy **Mik?** kérdésre válaszol.

4. Olvasd el a szöveget, és számozd meg a bekezdéseket!!

A magok királya, a búza

A búza a Föld legnagyobb területén termesztett gabonája. A sivatagok és a sarkvidékek kivételével szinte mindenütt előfordul. Nagyobb területen vetik, mint bármely más haszonnövényt. Hatezer éve ez a világon a legfontosabb kenyérgabonánk. A búzát a magyarság életnek is nevezi. Élet ott van, ahol búza és jó kenyér van.

Valószínűleg Törökországból terjedt el, ott ugyanis a régészek több, 10 ezer évvel ezelőttről megmaradt búzaszemeket találtak egy falu maradványai között. Előkerültek kapák, sarlók és őrlőszerszámok is. Ezekből arra lehet következtetni, hogy azon a vidéken már búzát termesztettek és lisztet őröltek 10 ezer éve. Az ásatásokon lelt búzaszemek csak kevésbé különböznek azoknak a pázsitfű-féléknek a magvaitól, amelyek vadon ma is teremnek abban az övezetben.

E növény a vetés ideje szerint: őszi és tavaszi búza. Az őszi búzát enyhébb éghajlatú vidékeken, például Magyarországon vetik. Nagyjából tíz hónappal később aratják. A tavaszi búzát inkább a hidegebb vidékeken termesztik. Az utolsó tavaszi fagyok után vetik. Nyár végén takarítják be.

A magyar népi hagyományban a búza vetése és az aratása számos alkalmat adott az ünneplésre. Már decemberben foglalkoztatta a szántó-vető embert az új esztendő. A Luca napján csíráztatott búzából következtettek arra, vajon bőséges termés várható-e. Vetés kezdetén a gazda megszentelte a vetőmagot. Az aratást június 29-e, Péter, Pál napja környékén kezdték. A nehéz munka végeztével aratóünnepet tartottak. Ez a nemes hagyomány máig is él.

5. Húzd alá a mondatokba illő szót!

A búza a Föld **legkisebb** / **legnagyobb** / **legmelegebb** területén termesztett gabonája.

Nagyobb területen vetik, mint bármely más **haszonnövényt** / **gyomnövényt** / **gyógynövényt**.

Hatezer éve ez a legfontosabb **zöldségünk** / **takarmányunk** / **kenyérgabonánk**.

A búzát a magyarság **élelemnek** / **életnek** / **élménynek** is nevezi.

6. Válaszolj röviden a kérdésekre!

Honnan terjedt el a búza? _____

Hány ezer évvel ezelőtti búzaszemeket találtak? _____

Mely növény magvaira hasonlítanak a búzaszemek? _____

7. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

A búzát ősszel vagy tavasszal vetik. ____

Az őszi búzát a hidegebb vidékeken vetik. ____

A tavaszi búzát enyhébb éghajlatú vidékeken termesztik. ____

Az őszi búzát nagyjából tíz hónappal később aratják. ____

A tavaszi búzát ősz végén takarítják be. ____

8. Miről nem olvastál a bekezdésben? Tegyel X-et a vonalra!

a magyar népi hagyományokról ____ a vetés időpontjáról ____

a húsvéti népszokásokról ____ a Luca napján csíráztatott búzából ____

az aratóünnepről ____ az aratás időpontjáról ____

9. Melyik bekezdésben olvastad? Írd a bekezdések számát a kifejezések elé!

____ Törökországból terjedt el ____ mindenütt előfordul

____ a nemes hagyomány máig is él ____ őszi és tavaszi búza

10. Mit szeretnél még tudni a magok királyáról? Írd le a kérdésedet!

1. Először csak a nagybetűvel, majd a kisbetűvel írt szavakat olvasd!

LAPOS kenyér FEHÉR víz BARNÁ kukorica MALÁTÁS hagyma
SZÓJÁS liszt DIÉTÁS burgonya HOSSZÚ tészta VÉKONY cipó
APRÓ buci KEREK kifli SÓS fánk SAJTOS zsömlé APRÓ

2. Húzd alá az igaz állításokat tartalmazó mondatokat!

A kisbetűvel írt szavak mindegyike tulajdonságot jelent.

A kisbetűvel írt szavak mindegyike valaminek a megnevezése.

A nagybetűvel írt szavak mindegyike tulajdonságot jelent.

A nagybetűvel írt szavak mindegyike valaminek a megnevezése.

3. Olvasd el a szöveget, és számozd meg a bekezdéseket!

Mindennapi táplálékunk a kenyér

A világon nagyon sokféle kenyér létezik. Az első kenyeret több ezer évvel ezelőtt sütötték, és azóta is az egyik legfontosabb táplálékunk. Mivel készítmódja egyszerű és előállítás költsége alacsony, mindig is a népesség alapvető élelmiszerének tekintették. Szinte minden megtalálható benne, amire szervezetünknek szüksége van.

A kenyér vízből meg lisztből készül. Az első kenyerek laposak voltak. Úgy készítették, hogy izzóra hevített kőlapon sütötték meg a tésztát.

Később, úgy 5000 évvel ezelőtt az egyiptomiak találták fel a kelesztett kenyértésztát. Ebben az időben alakult ki a maihoz hasonló kenyérféleség.

A régi időkben az asszonyok foglalkoztak a kenyér készítésével. Már aprócska leánygyermek is segédkeztek a munkálatoknál. A család létszámától függően heti egy-két alkalommal sütöttek annyit, amennyire a családnak szüksége volt. Városokban már pékségek is voltak.

Ma már mindenütt lehet igényes, jó kenyeret kapni. Fehéret, barnát, magokkal ízesítettet. Sütnek burgonyával, kukoricával kevert lisztből is. Van lenmagos, malátás, szójas, különféle diétás, és még igen sokféle. Ízesíthetik olajbogyó, hagyma, fokhagyma és fűszernövények hozzáadásával.

Kenyérlisztből még számos eledel készül. Sütnek hosszú, vékony rúdkenyereket, apró, kerek cipókat, sós buciakat, sajtos kifliket meg tömémentelen sokféle édes kenyeret, fánkot, zsömlét.

4. Mit jelentenek a felsorolt változások? Kösd a jelentésükhöz! Indokold meg a választásodat!

sokféle kenyér

alapvető élelmiszerének

több ezer évvel ezelőtt

- sütötték
- létezik
- tekintették

készítésmódja

legfontosabb

előállítási költsége

- táplálékunk
- alacsony
- egyszerű

5. Fogalmazz kérdést a leírt válaszokhoz!

kérdés: _____

válasz: Vízből és lisztből készül.

kérdés: _____

válasz: Az elsők laposak voltak.

kérdés: _____

válasz: Izzóra hevített kőlapon sütötték.

kérdés: _____

válasz: A kelesztett tésztát az egyiptomiak találták ki.

6. Döntsd el, melyik igaz vagy hamis az állítások közül! Jelöld a megfelelő szó bekarikázásával!

Ma már fehér, barna, magokkal ízesített kenyér is kapható.

igaz hamis

Főznek burgonyával, kukoricával kevert lisztből is.

igaz hamis

Van lenmagos, malátás, szójas, különféle diétás.

igaz hamis

Ízesítik olajbogyó, hagyma és gyomnövény hozzáadásával.

igaz hamis

7. Milyen eledel készül még kenyérlisztből? Húzd alá a szövegben!

8. Húzd át, amiről nem olvastál!

sokféle kenyér létezik
vetnek őszi és tavaszi búzát
régén az asszonyok készítették
vízből meg lisztből készül

az aratás ünnep
legfontosabb táplálékunk
az új kenyér ünnepe augusztus 20.
kenyérlisztből mást is sütnek

1. Írj ötsorost a *kifli* szóval!

1. Mi? (1 szó): kifli
2. Milyen? (2 szó): _____
3. Mit csinál? (3 szó): _____
4. Mit gondolsz róla? (4 szóból álló mondat):

5. Más szóval (1 szó): _____

2. Hányszor szerepel a szósorokban a kiemelt szó? Írd a vonalra!

céh kép céh pék rét méz céh rém gém céh vég bég
gép cég tér céh dér fék céh lék céh szék méh

3. Hallgasd meg a mesét!

A kifli születése

Ugye szeretitek a kiflit? A finom, friss, ropogósat a kávé vagy a kakaó mellé? Most elmondom nektek születésének történetét, ahogy én is hallottam egy öreg óvári pékmestertől.

Amikor itt voltak a törökök nálunk, nem nyughat-
tak, még Bécsset is el akarták foglalni.

Irdatlan nagy sereggel érkeztek Bécs alá, és ha-
mar körülfalták a várost. Megkezdődött az ádáz
ostrom. A bécsiek hősiességgel védték a városukat, de
a túlerő olyan nagy volt, hogy nem sokáig tudták
volna tartani. A körülfalt városba nem jutott el
semmiféle élelem, és a tartalékok hamar fogyni
kezdtek. Inkább koplalt mindenki, csak hogy ne
kelljen az éhség miatt megadni magukat. Álomnak
tűnt akkor egy friss kenyér vagy egy puha zsemle.

Szerencsésük volt a bécsieknek. Az utolsó pillanatban megérkeztek a felmentő sere-
gek. A törökök fejvesztve menekültek a város falai alól.

Amikor fellélegzett a nép, a pékek céhe elhatározta, hogy felszabadulásuk emlé-
kére új süteményt sűtnek. Megformálták tésztából a török félholdat, megsűtötték,
és azóta elterjedt az egész világon a kifli.

4. Mi lehet a szerepe a bekeretezett résznek? Tegyéél ✓-t a helyes állítás után!

Megismerjük belőle a helyszínt, az esemény idejét és a szereplőket.

Felhívja az olvasó figyelmét a kifli megszületésének történetére.

Felhívja a figyelmet egy óvári pékmesterrel történt eseményre.

5. Aláhúzással válaszolj a kérdésekre!

a) Mikor játszódik a történet?

amikor a kelesztett kenyér született

amikor a törökök nálunk voltak

b) Kik a történet szereplői?

törökök, bécsiek, budaiak

törökök, bécsiek

c) Mi indította el az eseményeket?

a törökök el akarták Bécszet foglalni

a törökök el akarták Budát foglalni

6. Számozással állítsd időrendbe a népmonda eseményeit!

___ A bécsiek éheztek a körülzárt városban.

___ Utolsó pillanatban érkezett a felmentő sereg.

___ A bécsiek hősieen védekeztek.

___ A törökök irdatlan nagy sereggel érkeztek.

___ A törökök fejvesztve menekültek.

___ Megkezdődött az ádáoz ostrom.

___ Nem adták meg magukat, inkább koplaltak.

7. Az olvasottak alapján húzd alá a céh szó magyarázatát!

A bécsi védők csoportja.

A török gyalogsági harcosok csapata.

Azonos kézműves-foglalkozást végző iparosok egyesülete. (pl. pék, fazekas)

8. Mi a kifli születésének magyarázata? Kösd össze az összetartozókat!

a pékek céhe

az egész világon

új süteményt

a török félholdat

sütnek

elhatározta

megformálták

elterjedt

1. Kösd össze az ellentétpárokat!

hatalmas

szegény

gazdag

színtelen

ragyogó

puha

kemény

jelentéktelen

szívtelen

értékes

nagy

jószívű

hitvány

csúnya

szép

kicsi

2. Hallgasd meg a népmondát!

Leánykő

Tokaj közelében ennek előtte sok száz esztendővel, lehet annak bizony ezer esztendeje is, egy hatalmas, gazdag úr lakott, akinek annyi vára s annyi uradalma volt, hogy maga sem tudta, hány. Hanem a legszebb vára Tokaj mellett volt, arany volt a **fundamentuma**, gyémánt a fala, ezüst a födele. Ennek a hatalmas, gazdag úrnak egyetlenegy lánya volt, olyan szép, mint égen a ragyogó csillag, de a szíve keményebb volt a kőnél. Szegény ember nyomorúságán meg nem indult, s ha kéregető jött a palotába, kikergette a cselédeivel.

fundamentum:
az épület
(itt a vár) alapja

Történt egyszer, hogy nagy vigasságra készültek a tokaji palotában, jöttek a vendégek az ország minden részéről, aranyos, bársonyos hintókon, annyian voltak, alig fértek a palotába. A szívtelen szép leány a legszebb gúnyját vette magára, csillogott, ragyogott a sok gyémánttól, aranytól. De minekelőtte a vendégek közé ment volna, még egyszer meg akarta magát nézni a tükörben, hanem a tükör egy kissé magasán állott, nem nézhette meg magát benne tetőtől talpig, körülnézett hát, hogy mire álljon fel.

Valamelyik inas három nagy debreceni kenyeret ledobott volt egy sarokba, s a nagy sürgölődés-forgolódásban otffelejtette. Mit gondolt, mit nem, a három kenyeret a tükör elé vitte, egymásra tette, aztán ráállott, s úgy nézte magát. Amint gyönyörködött a szépségében, megnyílik az ajtó, s egy koldus lép be azon.

– Egy falás kenyeret Isten nevében! –
könyörgött a koldus.

Visszafordult a leány, s rákiáltott nagy haraggal:

- Takarodj, hitvány koldus, hogy mersz háborítani, mikor én bálba készülök?!
- Csak egy falás kenyeret – könyörgött ismét a koldus –, ma még nem ettem!

- Kitakarodj, nincs kenyér!
- Hát ha nincs – mondotta a koldus –, válj kővé, s váljon kővé az is, ami alattad van. Azzal a koldus elment, s a leány ott maradt a kenyéren, kővé meredve. Sokáig várták a vendégek, de hiába várták, nem jött. Aztán bementek a szobájába. Ím, ott állott a leány, kővé volt válva tetőtől talpig, kővé váltak a kenyerek is. A vendégek szétriadtak, a gazdag földesúr is otthagya tokaji várát, nem mert ott lakni többet.

Lassanként aztán elpusztult a fényes vár is, csak a leánykő maradt meg belőle. Aztán az is elpusztult, csak a helye maradt. A tokajiak még most is tudják, hol volt az a leánykő.

magyar népmonda

3. Mit ismerünk meg a monda bevezető részéből? Húzd alá a felsoroltakból!

a monda eseményeit	a történet idejét	a monda helyszínét
a monda két szereplőjét	a főszereplő tulajdonságait	a vendégek riadalmát

4. Keretezd be a bevezető részben a főszereplő bemutatásáról szóló mondatokat!

5. Számozással állítsd időrendbe a monda eseményeit!

- ___ Még egyszer meg akarta magát nézni a tükörben.
- ___ A vendégek az ország minden részéről jöttek.
- ___ A szívtelen leány a legszebb gúnyját vette föl.
- ___ Hogy elérje a tükröt, három kenyeret rakott egymásra.
- ___ Egy falás kenyérért könyörgött.
- ___ Nagy vigasságra készültek a palotában.
- ___ Ekkor egy koldus lép be az ajtón.

6. Ki mondta, tette? Írd a mondatok mellé a megfelelő szereplő nevét!

- Egy falás kenyeret Isten nevében! _____
- ...hogy mersz háborítani, mikor én bálba készülök?! _____
- Kitakarodj, nincs kenyér! _____
- Hát ha nincs..., válj kővé, _____
- ...váljon kővé az is, ami alattad van. _____

Aztán bementek a szobájába. _____

7. Kire vonatkoznak a részletek (én, te mi)? Írd a vonalra!

éhes

haragos

esdeklő

hiú

igazságosztó

rátarti

koldus

csoda szép

nincstelen

önző

8. Mely cselekedetei okozzák a lány vesztét? Tegyéél ✓-t utánuk! Indokold meg választásodat!

a kenyerekre állt rá ____

megnézte magát a tükörben ____

a legszebb gúnyját vette fel ____

az éhező koldust elüldözte ____

haraggal kiáltott a koldusra ____

ragyogott a gyémánttól, aranytól ____

keményebb volt a szíve a kőnél ____

gyönyörködött a szépségében ____

9. Hogyan találod a kifejezéseket a mesében? Keresd meg az aláhúzott szavak megfelelőjét!

arany volt az alapja _____

nyomorúságán nem esett meg a szíve _____

kenyeret lehajított egy sarokba _____

legszebb ruháját vette magára _____

takarodj, sem mire kellő koldus _____

a vendégek szétfutottak _____

10. Egészítsd ki a hiányos mondatokat!

Lassanként aztán elpusztult a _____ is, csak a _____ maradt meg belőle. Aztán az is _____, csak a _____ maradtott.

11. Valójában mit mesél el a monda? Húzd alá a felsoroltakból!

a koldus átkának történetét

a tokaji vár keletkezését

a szívtelen leány sorsát

a leánykő nevű hely eredetét

1. Húzd alá azokat a szövegtípusokat, melyek nem egy eseményt beszélnek el!

játékleírás	történet	recept	mese	szómagyarázat
mendemonda	szöveges feladat	menetrend	kósza hír	
plakát	elbeszélés	programleírás	használati utasítás	

2. Másold le a kimaradt kifejezéseket!

3. Mely állítás igaz a leírt szavakra? Tegyél ✓-t utána!

Mindegyik valamilyen eseményről szól. ____

A szöveg pontos adatokat közöl egy témáról. ____

Van olyan köztük, amelyik csodás elemeket tartalmaz. ____

A szöveg tájékoztatást ad az elvégzendő feladatokról. ____

Szereplői valós vagy kitalált személyek. ____

4. Olvasd el a szöveget! Számozd meg a bekezdéseket!

A monda születése

Az ember ősidők óta kíváncsian figyelte az őt körülvevő világot. Történeteket mesélt valóságos személyekről, hősök tetteiről, létező helyszínekről, eseményekről, természeti jelenségekről, érdekes tárgyokról. Képzete szabadon szárnyalt, elbeszéléseibe gyakran szőtt meseszerű, csodás elemeket.

A kósza hírek, mendemondák szájhagyomány útján terjedtek. A történetmondó emberek emlékezete szerint változtak. Az évszázadok során megőrzött történeteket később írástudó emberek lejegyezték, így keletkeztek a **mondák**. Mondakincsünk megőrzése minden nemzedék kötelessége.

A népek története is a mondákkal kezdődik. Számos **történelmi monda** született nagy hőseink, uralkodóink tetteiről. Talán a legismertebbek a Mátyás királyról szóló mondák. Ezek a történetek a nép tiszteletét fejezik ki egy nagy király iránt. Ilyen a *Mátyás király és az öregember* című monda is.

Az **eredetmonda** valamilyen érdekes hely, tárgy, természeti képződmény születését magyarázza. Ilyen a *Leánykő, A kifli születése* vagy a *Mese a kalászról* című magyar népmonda. Sok eredetmonda foglalkozik népünk eredetével is.

5. Miről szóttek történeteket az emberek? Húzd alá a felsoroltakból!

valóságos személyekről	program leírásáról	természeti jelenségekről
valós eseményekről	létező helyszínekről	egy menetrendről
játék leírásáról	hősök tetteiről	érdekes tárgyokról

6. A mondatokba oda nem illő téves szó került. Fölírással javítsd!

A kósza hírek, mendemondák először nyomtatásban terjedtek.

A történet az emberek emlékezete szerint ugyanolyan maradt.

A hallott történeteket később az írástudó emberek tovább mesélték.

7. Kösd össze a mondat elejét a végével!

A népek története

nagy hősekről, uralkodókról.

Számos történelmi monda született

fejezik ki a nagy király iránt.

A legismertebbek mondáink

a mondákkal kezdődik.

Ezek a mondák a nép tiszteletét

Mátyás királyról szólnak.

8. Mit magyaráznak meg az eredetmondák? Tegyel ✓-t a pontos meghatározás után!

Egy érdekes hely, tárgy, természeti képződmény életét magyarázza. ___

Egy érdekes hely, tárgy, természeti képződmény születését magyarázza. ___

Egy érdekes hely, tárgy, természeti képződmény megfigyelését írja le. ___

9. Írd a bekezdések számát az állítások elé!

___ A történelmi monda nagy hőseinkről, uralkodóinkról szól.

___ Sok eredetmonda foglalkozik népünk eredetével.

___ Az ember ősidők óta figyelte az őt körülvevő világot.

___ Legismertebbek a Mátyás királyról szóló mondák.

___ Mondakincsünk megőrzése minden nemzedék kötelessége.

1. Fogalmazz meg néhány összefüggő mondatot a négy szó felhasználásával!

hold

cápa

felhő

horgász

2. Hallgasd meg a verset!

Hold és felhő

Árok mellett
üszkös a fadereka,
üszkös a fadereka,
kikorhadt.

Egyszer éjig
fölmásznék,
mennyei cápát
horgásznék.

Felhő-cápa
úszik az egeken át,
úzi a hegyeken át
a holdat.

Föl ne mász, mert
üszkös a fadereka,
üszkös a fadereka,
kikorhadt.

Weöres Sándor

3. Ki figyelhette meg az égi jelenetet? Húzd alá!

aki félti a horgászt

aki nem megy ki a szabadba

aki az árok mellett nézi az eget

aki szeretne mennyei cápát horgászni

aki éppen könyvet olvas

aki nem szereti nézni a felhőket

4. Mikor és hol történnek a versben elmondottak? Tegyéél ✱-ot utánuk!

napsütésben az árok mellett

napsütésben a hegyek között

holdvilágnál a hegyek között

holdvilágnál az árok mellett

5. Melyik szó magyarázza meg az ismétlődő sorok jelentését? Keretezd be a versben mindkét helyen!

6. Hogyan képzeld el az úszó felhő-cápát? Rajzold le!

„Felhő-cápa
úszik az egeken át,
úzi a hegyeken át
a holdat.”

7. Olvassátok a verset, közben halkán kopogjátok a ritmusát!

A mesével szakaszonként fogsz megismerkedni. Minden szakasz után végezd el az ott leírt feladatokat, csak ezt követően haladj tovább!

1. Olvasd el a mese címét! Szerinted miről fog szólni a történet? Mondd el!

Néma tulipán

2. Hallgasd meg az első szakaszt!

Mondanom sem kell, mert mindenki tudja, hogy a virágok az illatukkal beszélgetnek. Amelyik virágnak nincsen illata, az néma. Ilyen a tulipán is. Még suttogásnyi illata is alig van egyik-másiknak.

De nem volt ez mindig így, nem bizony. Valamikor, a kezdet kezdetén úgy illatozott s olyan különb s különb illattal minden virág, hogy a méhek már jó hajításnyiról megérezhették, „meghallhatták”, merre van a rezeda, a jácint vagy éppen a tulipán.

De volt egy kertész, egy nagyon sürgő-forgó emberke. Szakálla térdét verte a fejében fészkelő nagy bölcsességtől.

- a) Válaszolj röviden a kérdésekre!

Hogyan beszélgetnek a virágok? _____

Hogy nevezik azt a virágot, amelyiknek nincs illata? _____

Melyik az, amelyiknek suttogásnyi illata is alig van? _____

- b) Húzd alá az igaz állításokat!

Minden virágnak egyforma illata volt.

A méhek már jó hajításnyiról „meghallhatták”.

Volt egy nagyon bölcs kertész.

A kertész lassan járó emberke volt.

A kertész szakálla a térdét verte.

- c) Miért veszíthette el a tulipán az illatát? Véleményed mondd el!

3. Hallgasd meg a második szakaszt!

Volt ennek a fura kertésznek egy csodálatosan szép virágoskertje, telides-teli mindenféle fajta, szebbnél szebb, illatosabbnál illatosabb virággal. Örült a kertész a kertjének, művelte is tőle telhetően. Öntözte, kapálta, karózta, nyeste. Csak azal nem volt kibékülve, hogy ahány virág, annyi illat. Bántotta az orrát az illatok sokasága. Egyedül a bazsalikom illatát szenvedhette. S elhatározta, hogy bazsalikomillatúvá varázsolja az egész kertet. Bazsalikomillatúvá minden virágot.

a) **Hogyan fejezi ki az író? Keresd meg az aláhúzott szavak megfelelőjét!**

tömve volt mindenféle virággal _____

zavarta az orrát az illatok sokasága _____

a bazsalikom illatát szerette _____

bazsalikomillatúvá változtatja _____

b) **Mi a véleményed? Jónak tartod-e, hogy minden virág egyforma illatot árasszon? Mondd el!**

c) **Mit gondolsz, sikerül-e a kertésznek, amit elhatározott? Véleményedet oszd meg az osztállyal!**

4. **Hallgasd meg a harmadik szakaszt!**

Megszeppentek a virágok, amikor kertészük szándékát megneszelték. Tudták, hogy amit a fejébe vesz, abból nem enged. Tűzön-vízen keresztülviszi. De maguk a bazsalikomvirágok sem örültek. Hogy jöhet ahhoz például holmi kis, kavicsok közt kapaszkodó puskaporvirág vagy – rágondolni is rossz – a szagos müge, hogy egyszerre csak bazsalikomillatú legyen?

Féltékenyek lettek az illatukra. Szomorúság szállott a kertre, amikor megjelent a kertész egy hatalmas szívókával, meg egy ennél is hatalmasabb illatpumpával.

a) **Ebből a szakaszból választ kaptál-e az utolsó kérdésre?** _____

b) **Mit tett a kertész, hogy az elhatározása teljesüljön? Számozással állítsd időrendbe a tetteit!**

___ megjelent egy hatalmas szívókával és egy illatpumpával

___ amit a fejébe vesz, abból nem enged _____ tűzön-vízen keresztülviszi

c) **Fogalmazd meg a mese aláhúzott kifejezéseit a saját szavaiddal!**

megszeppentek a virágok _____

kertészük szándékát megneszelték _____

egyszerre csak bazsalikomillatú legyen _____

szomorúság szállott a kertre _____

d) **Ezek után sikerül-e a kertésznek, amit elhatározott? Beszéljétek meg!**

5. Hallgasd meg a negyedik szakaszt!

Legelőször a tulipán illatát szívtá ki. Majd vette a pumpát. De a tulipán ökölbe zárta szirmait, s megrázta magát. Hiába mesterkedett a kertész, a bazsalikomillat nem fogott a tulipánon. Dühbe jött, toporzékolt a kertész. Ollóval, késsel, sarlóval, kaszával fenyegetőzött. De hiába. A tulipán inkább néma maradt, de nem vette föl a bazsalikom illatát. Hanem elkezdett csodálatosabbnál csodálatosabb színekben pompázni. Illat helyett most gyönyörű színekkel mutatta az utat az elbizonytalanodó méheknek, pillangóknak és más röpdöső szorgoskodóknak.

a) Ebből a szakaszból választ kaptál-e az utolsó kérdésre? _____

b) Számozással állítsd időrendbe az eseményeket!

Mit tett a kertész?

___ dühbe jött

___ vette a pumpát

___ toporzékolt a kertész

___ a tulipán illatát szívtá ki

___ fenyegetőzött

___ hiába mesterkedett

Mit tett a tulipán?

___ gyönyörű színekkel mutatta az utat

___ nem vette föl a bazsalikom illatát

___ megrázta magát

___ inkább néma maradt

___ ökölbe zárta szirmait

___ elkezdett csodás színekben pompázni

c) Sikerül-e a kertésznek, amit elhatározott? Írd le!

6. Hallgasd meg az ötödik szakaszt!

Meghökken a kertész. Elámult, még a száját is tátva felejtette a nagy álmélkodástól. A megmaradt illatú virágok pedig valóságos illatzivatart zúdítottak rá. Tikogni sem volt ideje a kertésznek. Úgy maradt, ahogy volt, ámultában. Most is ott áll, kerti törpévé zsugorodva. A tulipánok gyönyörűbbnél gyönyörűbb színekben pompázva némán mosolyognak össze a feje fölött.

Kányádi Sándor

a) Gondoltál-e ilyen befejezésre? Miért? Indokold meg!

b) Mit jelentenek a mese kifejezései? Kösd össze a jelentésükkel!

meghökken

• elárasztotta illattal

elámult

• leesett az álla

illatzipart zúdítottak rá

• meg se tudott szólni

tikogni sem volt ideje

• megdöbbsent

még a száját is tátva felejtette

• elcsodálkozott

c) Fejzd be a megkezdett mondatokat!

A kertész megérdemelte a sorsát, mert _____

A tulipán némán is mosolyog, mivel _____

d) Ki tette? Minden sorba tegyél X-et a megfelelő szereplőhöz!

a szereplők cselekedetei, tettei	kertész	tulipán	méhek	a többi virág
az illatukkal beszélgetnek				
suttogásnyi illata is alig volt				
jó hajításnyiról megérezhették				
művelte a kertét tőle telhetően				
bántotta az orrát az illatok sokasága				
bazsalikomillatúvá varázsolja				
féltékenyek lettek				
valóságos illatzipart zúdítottak rá				
kerti törpévé zsugorodott				
gyönyörűbb színekben pompázik				

e) Egészítsd ki az *Akrosztichont* (névrejtés)!

K	ERTJÉT MŰVELTE TŐLE TELHETŐEN
E	
R	
T	
É	
S	
Z	ABOLÁTLAN TULIPÁNJA LEGYŐZTE

1. Olvasd el a szószerkezeteket helyes hangsúlyozással!

1.
földet tūr
fészket épít
védelmet kap
fészket használ
alagútrendszer-t épít

2.
fontos faj
nagy testű madár
komoly büntetés
emberi beavatkozás
természetvédelmi munka

3.
a pár fészkel
a büntetés jár
a rendelet sorol
a létszám lecsökken
az egyensúly felborul

2. Írd a szószerkezet számát a megfelelő állítás elé!

- ___ A szószerkezet első tagja **-t** toldalékos.
- ___ A szószerkezet első tagja **tulajdonságot** fejez ki.
- ___ A szószerkezet első tagja a **mi?** kérdésre válaszol.
- ___ A szószerkezet második tagja **valaminek a neve**.
- ___ A szószerkezet második tagja **mit csinál?, mi történik?** kérdésre válaszol.

3. Olvasd el a szöveget! Számozd meg a bekezdéseket!

Veszélyeztetett állataink

Az elmúlt évszázadokban rengeteg állatfaj kihalt az emberi beavatkozás és a vadászat következtében. Hazánkban 1974-től minisztériumi rendelet sorolja fel a védett és fokozottan védett állatfajokat. A védelem alatt álló állatok kínzásáért, élőhelyeik megzavarásáért komoly büntetés jár. Azok az állatfajok kapnak védelmet, amelyek csak kis létszámban találhatók meg az élőhelyükön. Ha az állatok életközösségéből sok fontos faj hiányzik, akkor felborul a természet egyensúlya. Mára a védett fajok száma megközelíti a kétezret.

sötétebb cikkcakkminta. A kígyó emberre egyáltalán nem veszélyes. Marása csak olyan, mint egy méh csípése.

A kerecsensólyom létszáma az 1970-es évekre vészesen lecsökkent. Ekkorra már csak körülbelül 13-30 pár fészkel hazánkban. Nagy testű ragadozó madár. Nem épít fészket, más ragadozó madarak elhagyott fészket használja. A több

Fokozottan védett hüllőnk a rákosi vipera. Hazánk legkisebb kígyója kb. 35-60 cm hosszú. Nevét onnan kapta, hogy először a Rákos-patak mentén találtak rá. Jellegzetessége a háromszögletű feje és az egész testén végighúzó

évtizedes természetvédelmi munka eredményeként mára 200 pár is fészkel hazánkban. A magyar mondavilág fontos szereplője.

Súlyosan veszélyeztetett emlősünk a délvidéki földikutya. Már az ember megjelenése előtt itt túrta a földet. Most pedig az a veszély fenyegeti, hogy az emberi tevékenység fogja kipusztítani. Ez a rejtélyes talajlakó több száz méteres alagútrendszert épít. Hossza közel 20 cm, súlya 25-35 dkg. Hallása és szaglása kitűnő, de majdnem teljesen vak. Hazánkban **rezervátumok** létrehozásával akadályozzák meg kihalását.

rezervátum:
ritka
természeti
értékeknek
otthont adó
terület

4. Keretezd be a mondatba illő szót!

Az elmúlt évszázadokban **néhány** **rengeteg** **kevés** állatfaj kihalt.

Hazánkban **1974-től** **1964-től** **1984-től** rendelet sorolja fel a védett állatfajokat.

Az állatok megzavarásáért komoly **figyelmeztetés** **jutalom** **büntetés** jár.

Mára a védett fajok száma megközelíti a **hétezeret.** **kétezeret.** **négyezret.**

Ha sok fontos faj hiányzik, felborul a **természet** **város** **közösség** egyensúlya.

5. Számozással állítsd előfordulásuk sorrendjébe a kifejezéseket!

___ 35-60 cm hosszú

___ fokozottan védett hüllőnk

___ hazánk legkisebb kígyója

___ egyáltalán nem veszélyes

___ a Rákos-patak mentén találtak rá

___ háromszögletű a feje

6. A mondatokba oda nem illő téves szó került. Föléírással javítsd!

A kerecsensólyom létszáma az 1990-es évekre vészesen megnőtt.

Ekkorra már csak körülbelül 23-40 pár fészkel hazánkban.

Kis testű ragadozó madár. Nem épít odút.

Mára 200 pár is fészkel a városban.

7. Húzd alá a kérdésekre a megfelelő választ!

a) Melyik emlősünk súlyosan veszélyeztetett?

a rákosi vipera

a kerecsensólyom

a délvidéki földikutya

b) Mit épít ez a rejtélyes talajlakó?

homokvárat

földkunyhót

alagútrendszert

fészket

c) Milyenek a testméretei?

h: 20 cm, s: 25-35 dkg

h: 20 cm, s: 25-35 kg

h: 20 dm, s: 25-35 kg

d) Melyik a kitűnő érzékszerve?

hallása és látása

hallása és szaglása

látása és tapintása

8. Melyik bekezdésre vonatkoznak az állítások? Írd a számát a vonalra!

___ Hazánk legkisebb kígyóját cikkcakkminta jellemzi.

___ Rezervátumok létrehozásával védik a kihalástól.

___ A védett fajok száma megközelíti a kétezret.

___ Más ragadozók elhagyott fészket használja.

___ Rengeteg állat kihalt az emberi beavatkozás miatt.

___ A magyar mondavilág fontos szereplője.

1. Fejezd be a megkezdett mondatokat! Mondd el ötleteidet!

A csodacsiga azért kapta a nevét, mert...

A csodacsiga olyan állat, amelyik...

2. Hallgasd meg a verset!

A csodacsiga

Egy csiga azt leste a magas buckáról,
hogy ki jégre megy, elhasal, bukdácsol.
Figyelte csak egyre, dideregve, fázva,
mert érdeklődését roppant felcsigázta.
Majd töprengve egy-két hetet,
alkotott egy elméletet:
– Talpon marad a síkoson,
ki csak araszolva oson.
És hogy bizonyítsa ezt az eszes tételt,
jégre ment, és estig csúszott is egy métert.
Látjátok! Nem esem! Csúszó csoda vagyok! –
szólt ki diadallal, aztán odafagyott.

Romhányi József

3. Ki figyelhette meg a versbe szedett jelenetet? Húzd alá!

egy másik csiga a beszélő az események tanúja aki a jégre megy

4. Hogyan jutott el a csodacsiga a megfigyeléstől a következtetésig? Kösd hozzá a versből vett részleteket!

megfigyelés

elmélet

bizonyítás

következtetés

- „...jégre ment, és estig csúszott is egy métert.”
- „Látjátok! Nem esem! Csúszó csoda vagyok!”
- „...ki jégre megy, elhasal, bukdácsol.”
- „– Talpon marad a síkoson,
ki csak araszolva oson.”

5. Mi lett a csiga „tudományos megfigyelésének” a következménye? Keretezd be a versben!

6. Mi teszi humorossá a verset? Beszéljétek meg!

1. Húzd alá a szósorokban azt a szót, amelyik a leggyakrabban szerepel!

levegő	talaj	ember	védelem	víz	füst	kő
víz	homok	védelem	talaj	állat	védelem	talaj
védelem	anyag	élet	védelem	anyag	erdő	levegő

2. Olvasd el az összetett szavakat nagy ajakmozgással, helyes időtartammal!

élővilág	élelmiszer	víztakaró	szárazföld	élőhelye
erdőtűz	életfeltétel	élőlény	tápanyag	növénytakaró

3. Álló egyenessel válaszd két értelmes szóra az összetett szavakat! Segít a minta.

4. Olvasd el a szöveget! Írd a vonalra a bekezdések számát! _____

A Föld védelmében

Az első Föld napján, 1970. április 22-én emberek milliói emelték fel szavukat a természetért. A levegő, a vizek, a talaj és az élővilág védelmére új környezetvédő szervezetek alakultak. Több millió ember értette meg, hogy mindenkinek tenni kell a környezete védelméért.

A levegő az ember és az egész élővilág számára nélkülözhetetlen életfeltétel. Szennyezéséért az ember is felelős. A felelőtlen emberi magatartás eredményezi a legtöbb erdőtűzet. A közlekedés, gyárak kéményei szintén a levegőbe ontják a szennyező anyagokat. A belélegzett por, füst káros az egészségre. A tiszta levegőért folytatott küzdelemből mindenkinek ki kell venni a részét.

A Föld területének kétharmadát víz borítja. Az emberi szervezet kétharmada is víz. A tiszta ivóvíz az egyetlen élelmiszer, amely semmi mással nem pótolható. A földi élet alapja. De ennek a hatalmas víztakarónak csak egy pici része iható. Éppen ezért óvnunk kell a tisztaságát. A tiszta vízű folyókban, tavakban rendkívül sokféle élőlény él. A víz szennyezése ezt az élővilágot veszélyezteti.

A lábunk alatti szárazföld nem pusztán kő, homok, talaj, de minden kis darabjában hemzseg az élet. Itt keletkezik a növényi élethez szükséges tápanyag. Ez az élőhelye a szárazföldi állatoknak és az embernek. Ez ad otthont a levegő tisztításáért felelős erdőknek, a „Föld tüdejének”. Ha az ember kivágja az erdőket, ha a növénytakaró csökken, veszélybe kerülhet a földi élet.

5. Kösd össze az összetartozó kifejezéseket!

első Föld napján

emberek milliói

környezetvédő szervezetek

mindenkinek tenni kell

- emelték fel szavukat
- a környezete védelméért
- 1970. április 22-én
- alakultak

6. Milyen sorrendben olvastad a kifejezéseket a levegő védelméről? Számozd meg!

___ ki kell venni a részét

___ káros az egészségre

___ ontják a szennyező anyagokat

___ felelőtlen emberi magatartás

___ az ember is felelős

___ nélkülözhetetlen életfeltétel

7. Miről nem olvastál a vízzel foglalkozó bekezdésben? Húzd át!

a tengervíz nem iható

a Föld kétharmadát víz borítja

semmi mással nem pótolható

a földi élet alapja

csak egy pici része iható

sokféle élőlény él benne

az olajszennyezés veszélyes

óvnunk kell a tisztaságát

8. Fogalmazz kérdést a leírt válaszokhoz!

kérdés: _____ ?

válasz: Minden kis darabjában hemzseg az élet.

kérdés: _____ ?

válasz: A növényi élethez szükséges tápanyag.

kérdés: _____ ?

válasz: A szárazföldi állatoknak és az embernek.

kérdés: _____ ?

válasz: Az erdőknek, a „Föld tüdejének”.

9. Számozással állítsd sorba a bekezdések címét!

___ A szárazföld védelme

___ A levegő védelme

___ A Föld napja

___ A víz védelme

1. Olvasd fel a mondatokat az utasításoknak megfelelően! Dolgozz a padtársaddal!

Merre jár a Pál? *(érdeklődve, vidáman, haragosan, incselkedve, csodálkozva)*

Gyere haza, Pál! *(kérlelve, haragosan, türelmetlenül, kedvesen, határozottan)*

Játszanék már újra véled. *(határozottan, nyugodtan, kedvesen)*

2. Hallgasd meg a verset!

Tengerecki Pál

Szil,
szál,
szalmaszál!
Merre jár a Pál?

Tenger szélén?
Hegyek élén?
Havas sziklák
meredélyén?

Hol bolyong
a messzivágyó,
tűzhegyjáró,
felhőszálló
Tengerecki Pál?

Hol a Bajkál halat dajkál,
kis pej lován ott poroszkál.

Hol porzik a nagy zuhatag,
arany szitakötőt itat.

Megfújja fény-trombitáját,
felölti neon-ruháját.

Viharcsónak legelején
száll a tűztenger tetején.

Göncölszekér útját rója
ezüstsínű úrhajója.

Varázsdallal, muzsikával
harcot vív a Fagykirállyal.

Siklik villanyfelhők szélén,
kóborol a tenger mélyén.

Szil,
szál,
szalmaszál!
Gyere haza, Pál!

Vándor kedved
meddig éled?
Játszanék már
újra véled.

Messzeségből
hozzám térj meg!
Tőlem többé
el ne tévedj,
ecki,
becki,
tengerecki,
Tengerecki Pál!

Tamkó Sirató Károly

3. Kösd a szavakat a jelentésükhöz!

Bajkál

meredély

zuhatag

ró

dajkál

- veszélyes lejtő, függőlegesen emelkedő hegyoldal
- ahol a folyóvíz magasról zuhan alá
- egy hatalmas tó Oroszországban
- valakit ápol, gondját viseli
- utat bejár, kószál, bolyong

4. Ki lehet a vers beszélője? Tegyéél ✓-t utánuk!

aki töpreng, hogy merre jár Pál

aki elmeséli, merre jár Pál

aki Pál útitársa

aki Pál lován poroszkál

aki hazavárja Pált

aki űrhajót készít

5. Tagold vízszintes vonallal három részre a verset a mondatok alapján!

a) A beszélő eltöprengése, merre járhat a főhős.

b) A beszélő beszámol az utazásról.

c) A beszélő hazavárja az utazót.

6. Kösd a részleteket a három részt jellemző szóhoz!

Gyere haza, Pál!

Göncölszekér útját rója.

Merre jár a Pál?

Hozzám térj meg!

Harcot vív a Fagykirállyal.

Hol bolyong?

Többé el ne tévedj!

Havas sziklák meredélyén?

Száll a tűztenger tetején.

Kóborol a tenger mélyén.

töprengés

beszámoló

hazavárja

7. Mivel indokolja a beszélő, hogy „Gyere haza, Pál!”? Jelöld ✱-gal!

Játszanék már újra véled.

Messzeségből hozzám térj meg!

Kis pej lován ott poroszkál.

Tőlem többé el ne tévedj!

8. Kösd össze a rímelő sorvégeket a vers második részében!

9. Mik a hasonlóságok az első és harmadik rész között? Mondd el!

1. Olvasd el a szöveget! Számozd meg a bekezdéseket! _____

Természeti kincseink nyomában

Magyarország bővelkedik természeti csodákban. Olyan vidékeken kalandozhat a természetkedvelő turista, melyekre Tengerecki Pál is szívesen ellátogatna. Bármerre indulunk, különleges természeti kincsekre bukkanunk.

Hazánknak ugyan nincs tengere, de van tengerszeme. Valamikor malomkövet készítettek azokból a kövekből, amelyeket itt kitermeltek. Végül egy hatalmas, mély gödör tátongott a helyén. Ebben összegyűlt az esővíz, s egy pompás kis tavat formált. A hegyről elnevezték Megyer-hegyi tengerszemnek.

A legmélyebb pontja közel 7 méter. A tavat körülvevő sziklafal helyenként 70 méterre is ágaskodik a víztükör fölé. Gyalogos turistaösvény vezet oda.

Utunk második állomása a Bükk hegység lábánál fekvő Szalajka-völgy. A vadregényes völgy természeti látványossága a Fátyol-vízesés. A hatalmas fák árnyékában meghúzódó völgy erdei kisvasúttal is megközelíthető.

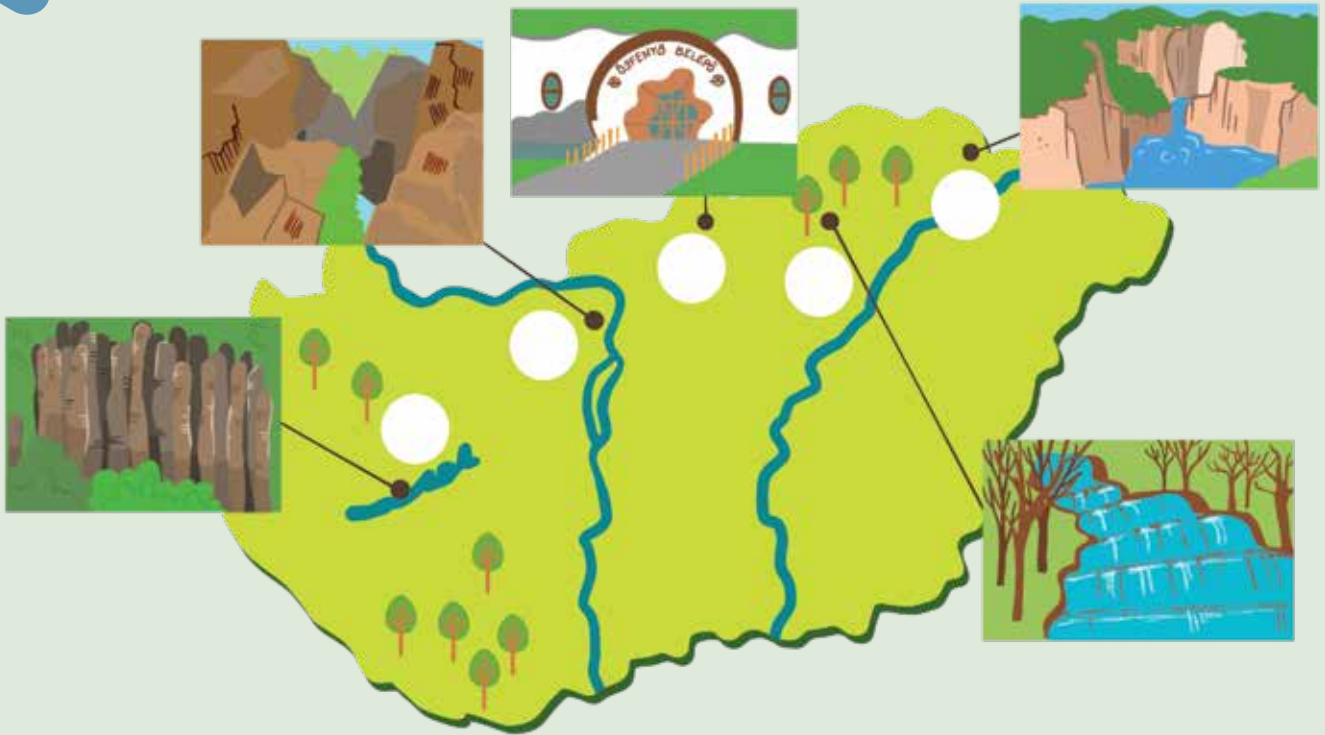
Az ősi idők emlékeit őrzi Ipolytarnóc. Megkövesedett fák, levéllenyomatok, őssálatok lábnyomai, tengeri állatok maradványai egyedülálló látványosságot nyújtanak. Itt található a világ legnagyobb ismert megkövesedett óriásfenyője is.

A Rám-szakadék a lenyűgöző szépsége miatt méltán tartozik a legnépszerűbb kirándulóhelyek közé. Összeszűkülő sziklafalai merőlegesen ágaskodnak az ég felé. A sziklafalak magassága eléri a 35 métert. A falak közt kanyargó ösvény szélessége pedig helyenként alig 3 méter.

Nem egy orgonajáték meghallgatására indul, aki a bazaltorgonákhoz látogat el. A balatoni táj varázslatos képződményei a Szent György-hegyet szegélyező, 30-40 méter magas bazaltoszlopok. Nevüket onnan kapták, hogy úgy sorakoznak egymás mellett, mint az orgonásípok.

2. Írd a térképre a bekezdések számát a hozzá tartozó rajzhoz!

3. Egészítsd ki a hiányos mondatokat!

Magyarország bővelkedik _____ csodákban. Olyan vidékeken kalandozhat a természetkedvelő _____, melyekre _____ is szívesen ellátogatna. Bármerre indulunk, _____ természeti _____ bukkanunk.

4. Fogalmazd meg egy kérdést a második bekezdés alapján a *kulcsszavak* felhasználásával!

például: kulcsszó: **tengerszem**

kérdés: Hol található a tengerszem?, vagy: Hogy alakult ki a tengerszem?

kulcsszó: **malomkő**

kérdés: _____

kulcsszó: **sziklafal**

kérdés: _____

5. Miért ajánlanád szívesen a túrázóknak ezt a helyet? Írd le!

6. Húzd alá a mondatpárok igaz állításait!

Utunk második állomása a Szalajka-völgy.

Utunk második állomása a Sajó völgye.

A Szalajka-völgy a Visegrádi-hegység lábánál fekszik.

A Szalajka-völgy a Bükk hegység lábánál fekszik.

A völgy természeti látványossága a Fátyol-vízesés.

A dombság természeti látványossága a Fátyol-vízesés.

A völgy repülővel is megközelíthető.

A völgy erdei kisvasúttal is megközelíthető.

7. Írj egy rövid ajánlást a látványosságról az ideutazóknak?

8. Milyen sorrendben olvasod a kifejezéseket a második bekezdésben!

___ megkövesedett fák

___ tengeri állatok maradványai

___ emlékeit őrzi

___ ősi idők

___ levéllenymatok

___ megkövesedett óriásfenyője

___ őssálatok lábnyomai

___ Ipolytarnóc

9. Felelj a kérdésekre a megfelelő válasz aláhúzásával!

a) Melyik természeti szépségnek van összeszűkülő sziklafala?

Rám-szakadék

Fátyol-vízesés

Szalajka-völgy

Ipolytarnóc

b) Hogyan ágaskodnak az ég felé összeszűkülő sziklafalai?

vízszintesen

átlósan

merőlegesen

keresztben

c) Milyen magasak a sziklafalak?

kisebb 30 méternél

eléri a 35 métert

50 méternél is nagyobb

d) Mekkora az ösvény legkisebb szélessége?

2 méternél is kevesebb

alig 3 méter

alig 30 méter

10. Mit néznél meg szívesen az ősi időkben? Írásban indokold meg választásodat!

11. Miért mennél el szívesen a Rám-szakadékhoz? Írd le!

12. A mondatokba oda nem illő téves szó került. Föléírással javítsd!

A balatoni táj varázslatos hangszerei a Szent György-hegyet

szegélyező 30-40 méter magas faoszlopok. Nevüket onnan

kapták, hogy úgy fekszenek egymás mellett, mint az oszlopok.

13. Miért néznéd meg szívesen ezt a bazaltorgonát? Írd le!

14. Miről nem olvastál a szövegben? Húzd át!

A lillafüredi vízesésről.

A látványos Fátyol-vízesésről.

Budapest látványosságairól.

A bazaltorgonákról.

A Megyer-hegyi tengerszemről.

A bükki Szalajka-völgyről.

Egerszalók sódombjáról.

A Rám-szakadék méreteiről.

Az ipolytarnóci ősi emlékekről.

A megkövesedett óriásfenyőről.

15. Te milyen természeti látványosságot mutatnál be lakóhelyed környékéről? Írásban indokold meg, miért!

„Égi csikón léptet a nyár”

Weöres Sándor

1. Miért várod, és miért nem várod a nyarat? Fogalmazd meg indokaidat!

Várom a nyarat, mert...	Nem várom a nyarat, mert...

2. Olvasd el a vers címét! Mi lehet az az „égi csikó”? Beszéljétek meg!

3. Hallgasd meg a verset!

Égi csikón léptet a nyár

Égi csikón léptet a nyár,
tarka idő ünnepe jár,
táncra való, fürdeni jó,
nagy hegy alatt hűsöl a tó.

Hogyha kijössz, messzire mégy,
hogyha maradsz, csípdes a légy.
Habzik az ég, mint tele-tál,
tarka idő szóttese száll.

Weöres Sándor

4. Ki mutatja be a nyártól kapott élményeit? Írd a vonalra!

5. Hogyan magyarázhatók a kiemelt sorok? Húzd alá! Indokold, miért!

„tarka idő ünnepe jár”

a nyár a legszínesebb évszak

az időjárás állandóan változik

„tarka idő szóttese száll”

a szóttés megszárad a melegben

a nyár, a tarka idő hamar elmúlik

6. Mit említ meg a beszélő a nyár örömeiből? Húzd alá a versben!

7. Magyarázd meg a „Habzik az ég, mint tele-tál” kifejezést!

8. Kösd össze a rímelő sorvégeket! Mit veszel észre? Mondd el!

9. Egészítsd ki az illusztrációt az „égi csikóval”!

NYÁRI KALENDÁRIUM

1. Olvasd el a szövegeket! Írd a számukat a Nyári kalendárium témáihoz!

Ünnepnapok
nyomában

Különleges
évfordulók

Legszebb
vadvirágaink

A rovarvilág
csodái

1. Láttál már csendes, meleg esték erdei sétáján világító pöttyöket a fűben és a levegőben? Ezek szenjánosbogarak. Európában szinte mindenhol megtalálhatók. A nyár egyik leglátványosabb jelensége, mikor június vége felé rajzani kezdenek és mesebeli tájjá változtatják az erdőket és a réteket.

A nőstény 10-18 milliméter, a hím csak 10-13. Fénykibocsátó szerveik a potrohuk hasoldalán találhatóak. Az aljnövényzeten várakozó szárny nélküli nőstények világítva várják, a szintén világító, röpködő hímeiket.

A tiszavirágból nehéz lenne csokrot kötni. Nevével ellentétben nem növény, hanem egy rövid életű rovar. A tiszavirág a legnagyobb európai kérész, 25-38 milliméter, de farkának sertéivel 12 centiméter is lehet.

Egy nőstény 7-8 ezer petét rak le a víz felszínére. Ezek a fenékre lesüllyedve kezdik meg lárvaéletüket. Fejlődésük 3 évig tart, melynek végén indul el a rajzás. Ilyenkor csak párjuk keresésével törődnek, nem is táplálkoznak. Pár órás felnőtt életük ezzel véget is ér. Magyarországon a tiszavirág 1993 óta védett.

2. **Környezetvédelmi világnap:** június 5. Az első környezetvédelmi világkonferenciát 1972. június 5-től 16-ig tartották Stockholmban. A konferencia javaslatára még abban az évben nemzetközi környezetvédelmi világnappá nyilvánították június 5-ét. A világnap felhívja a figyelmet a környezetszennyezés következményeire. Közös cselekvésre szólít fel.

Múzeumok Éjszakája: június 22. Francia példa nyomán 1999-ben indult. 2003 óta évenként rendezik meg. Szent Iván éjéhez, az év legrövidebb éjszakájához legközelebb eső szombaton, szélesre tárják kapuikat a múzeumok. Az esemény különlegessége, hogy minden program egyetlen belépőjeggyel látogatható.

3. A rétek, mezők, legelők virágai szemet gyönyörködtető látványt nyújtanak. A pipacs piros virága a gabonaföldek, útszélek díszje. Leginkább májustól júliusig pompázik, de gyakran még októberben is feltűnő jelenség.

A mezei katáng vagy katángkóró vadon termő gyomnövény. Elsősorban az útszéli árokpartokon virít. Égszínkék virágait júniustól szeptemberig ontja. Szinte minden növényi része gyógyhatású.

A kék búzavirág a gabonaföldek gyomnövénye. Dél-Európából származik. Júniustól októberig hozza szépséges virágait. Édeskés szárított szirmaival édességeket, csokoládékat díszítenek. Gyógyszerek előállításához is felhasználják.

A harangvirágok népes családot alkotnak. Fűves pusztákon, erdőben és magas hegyekben gyakori. Nyár derekán, júniusban és júliusban virágzik a legjobban. Ha kitart az enyhe idő, még szeptember végén is nyílik.

4.

Augusztus 20.

Magyarország nemzeti ünnepe és hivatalos állami ünnepe az államalapítás és az államalapító I. István király emlékére. A hivatalos ünnepelés Budapesten, a Kossuth téren Magyarország lobogójának felvonásával és a tisztavatással kezdődik. Ezután az Országházban az érdeklődők megtekinthetik a Szent Koronát.

Budán, a Várban és a Duna-parton koncertekkel, családi programokkal folytatódik az ünnepelés. Itt rendezik meg a mesterségek ünnepét és nyitják meg a magyar ízek utcáját. Ezen a napon kóstolhatjuk meg Magyarország tortáját is.

Az ünnepi szentmise után a Szent István-bazilika körül a hívők körmeneten tisztelegnek Magyarország első keresztény uralkodója előtt.

Délután a nemzeti színű szalaggal átkötött új kenyér megáldására kerül sor. A frissen sütött kenyeret először ünnepélyesen megszentelik és szétosztják a résztvevők között. A hagyomány szerint az aratás után Szent István-napra sütötték az új búzából készült első kenyeret. Az ünnepnapot az esti tűzijáték zárja.

- 2. Dolgozd fel a neked legjobban tetsző szöveget! Keresd meg a választott szöveghez tartozó feladatokat!**
Párban és csoportban is dolgozhattok. A kiválasztott szöveget olvassátok el újra!

1. Fogalmazd meg a kérdést a válaszokhoz!

kérdés: _____ ?

válasz: A szentjánosbogarak rajzása.

kérdés: _____ ?

válasz: Mesebeli tájjá változtatják az erdőket és a réteket.

kérdés: _____ ?

válasz: Nem növény, hanem rövid életű rovar.

kérdés: _____ ?

válasz: A legnagyobb európai kérész.

2. Melyik rovarra igazak az állítások? Írd a vonalra nevük kezdőbetűjét!

szentjánosbogár (sz)

tiszavirág (t)

___ A legnagyobb európai kérész.

___ Nösténye 7-8 ezer petét rak a vízre.

___ A röpködő hím is világít.

___ Szárny nélküli nösténye világít.

___ Nösténye 10-18 milliméteres.

___ Felnőttéletük pár órás.

___ A lárvák 3 évig fejlődnek.

___ Magyarországon 1993 óta védett.

1. Kösd a nevezetes napokhoz a hozzájuk tartozó állításokat!

Megtartását a stockholmi konferencián javasolták.

Francia példa nyomán 1999-ben indult.

Közös cselekvésre szólít fel.

Környezetvédelmi világnap

Múzeumok Éjszakája

Minden évben június 5-én tartják.

Egyetlen belépőjeggyel látogatható.

Egy éjszakára szélesre tárják kapuikat.

2. Melyik éjszakához kapcsolódik a Múzeumok Éjszakája? Húzd alá a szövegben!

3. Te milyen emléknapról vagy világnapról hallottál már? Írd le!

1. Mely vadvirág jellemzőit olvasod? Tegyéél X-et a megfelelő négyzetbe!

Állítások	pipacs	mezei katáng	búza- virág	harang- virág
Magas hegyekben gyakori.				
Nyár derekán virágzik a legjobban.				
Leginkább májustól júliusig pompázik.				
A gabonaföldek gyomnövénye.				
Elsősorban útszéli árokparton virít.				
Dél-Európából származik.				
Piros virága gabonaföldek, útszélek éke.				
Szirmaival édességeket is díszítenek.				
Égészínkék virágait egész nyáron ontja.				
Szárított virágszirmai édeskések.				

2. Válaszd ki az egyik vadvirágot! Készülj fel a bemutatására!

1. Mit ünneplünk augusztus 20-án? Húzd alá a szövegben!

2. Kösd össze a helyszíneket az eseményekkel!

Kossuth tér

Országház

Vár és Duna-part

- mesterségek ünnepe
- körmenet
- a Szent Korona megtekintése
- koncertek, családi programok
- ünnepi szentmise
- tisztavatás
- a magyar lobogó felvonása

3. Egészítsd ki a mondatokat!

A hagyomány szerint az _____ Szent István-napra süttötték az _____ készült _____ kenyeret.

Az ünnepnapot az esti _____ zárja.

1. Írj ötsorost a *bizonyítvány* szóval!

1. Mi? (1 szó):

bizonyítvány

2. Milyen? (2 szó): _____

3. Mit csinál? (3 szó): _____

4. Mit gondolsz róla? (4 szóból álló mondat):

5. Más szóval (1 szó): _____

2. Hallgasd meg a regényrészletet!

Velem mindig történik valami

Én sokat gondolkoztam azon, hogy mit kérjek majd apuétól, ha véletlenül jó lesz a bizonyítványom. Azért gondolkoztam, mert az Attila mondta, hogy ő biciklit kér. Az Eszter mondta, hogy ő naptáros karórát. Az István meg azt mondta, hogy neki megígérték, hogy kap egy felfújható gumicsónakot.

Igazán kár, hogy az István bizonyítványa nem lesz jó, mert talán kölcsönadta volna, vagy meghív csónakázni.

Az én bizonyítványom sokkal jobb lett, mint vártam, és már szaladtam vele haza, de még nem tudtam, hogy mit kérjek.

Odaadtam apukámnak a bizonyítványt, és olyan arcot vágtam, mintha szomorú volnék, hogy annál jobban meg legyen lepve.

Szerencsére apukám nem tudott olyan arcot vágni, mintha szomorú volna, mert nevetett és megölelt, és azt mondta, hogy látod, fiam, ezt vártam tőled! Erre elkezdte valami kaparni a torkomat, pedig most már nem akartam úgy csinálni, mintha szomorú volnék.

Aztán, mikor anyukám hazajött, apukám azzal fogadta, hogy gyere csak, gyere, legyél büszke a fiadra. Kár, hogy csak a Pacsitacsi hallotta.

De én azért mégis elmeséltem Attilának meg Istvánnak, mert délután kérdezték, hogy mit kértem a jó bizonyítványomért. Mondtam, hogy én nem kértem semmit, mert kiderült, hogy ezt várták tőlem, de azért mégis kaptam valamit, mert azt mondták, hogy büszkék rám.

És ezen kívül már úgymint mindenem megvolt.

részlet – Janikovszky Éva

3. Aláhúzással válaszolj a kérdésekre a regényrészlet alapján!

a) Hol játszódik?

utcán iskolában játszótéren koncerten otthon

b) Mikor játszódik?

egy reggel több napon át késő este egy délután

c) Kik a szereplői?

a beszélő	egy bácsi	Attila	Bori	István
Eszter	apu	anyu	a tanító néni	egy néni

4. Kösd össze, ki mit kér a jó bizonyítványért!

Attila

Eszter

István

- naptáros karórát
- felfújható gumicsónakot
- biciklit

5. Számozással állítsd időrendbe az eseményeket! Készülj föl az időrendbe állított mondatok felolvasására!

- ___ Otthon apukája nagyon örült a jó bizonyítványnak.
- ___ A gyerekek gondolkodnak, mit kérjenek a jó bizonyítványért.
- ___ A főszereplő bizonyítványa jobb lett, mint várta.
- ___ A történet mesélője még nem tudta, hogy mit kérjen.
- ___ Attila, Eszter, István már tudja, mit szeretne.
- ___ A hazaérkező anyuka is büszke volt a fiára.
- ___ A főhős legnagyobb ajándéknak a szülei büszkeségét érezte.
- ___ Elmondta a fiának, hogy ezt várta is tőle.

6. Készülj fel a sorba rendezett mondatok felolvasására!

7. Milyen a történet hangulata? Keretezd be a felsoroltakból!

humoros ünnepélyes vicces megható szomorú vidám

8. Mit üzen neked ez a történet? Mondd el az osztálynak!

1. Húzd alá a kiemelt szó szinonimáit!

kánikula

hőség

fagy

forróság

tél

zimankó

hőhullám

jegesedés

nyár

2. Mi igaz az aláhúzás nélküli szavakra! Tegyel ✓-t a mögé!

A kimaradt szavak a nyárra jellemző szavak. ____

A kimaradt szavak a télre utaló szavak. ____

A kimaradt szavak a télre utaló szavak ellentétei. ____

3. Hallgasd meg a verset!

Kánikula

Szikrázó
az égbolt,
aranyfüst a lég,
eltörpül
láng-úrben
a tarka vidék.

Olvadtan
a tarló
hullámzik, remeg,
domb fölött
utaznak
izzó gyöngyszemek.

Ragyogó
kékségen
sötét pihe-szál:
óriás
magányban
egy pacsirta száll.

Weöres Sándor

4. Ki látja ez a nyári tájat? Keretezd be!

egy vándor

a beszélő

egy szemlélődő

egy aratómunkás

5. Válaszolj szóban a kérdésekre! Mondd el véleményed! Beszélgetsetek róla az osztályban!

a) Mit jelenthet az „aranyfüst a lég” kifejezés? (lég jelentése: levegő)

b) Hogyan kapcsolhatod a „láng-úrben” kifejezéshez?

c) Mik lehetnek a domb fölött utazó „izzó gyöngyszemek”?

d) Mi a „sötét pihe-szál” az égen?

e) Te miből érzed, a pacsirta „óriási magányban” száll?

6. Mit üzen számodra a vers? Beszéljete róla!

1. Fejezd be a megkezdett mondatokat! Gondolataidat oszd meg társaiddal!

Azt gondolom a világ végéről, hogy...

Ott van a világ vége, ahol...

Nincs olyan, hogy világ vége, mert...

2. Hallgasd meg Kiss Anna prózaversét! (A prózavers vagy prózaköltemény sorait szerzője nem tördeli versszakokra, sorai lapszéltől lapszélig terjednek.)

Hol van a világ vége?

A kék csupor miatt öreganyám rám sózott, mire én azt találtam mondani neki, hogy világgá megyek!

Eridj! Suhint meg egy szóval is. Hozd a vándorbotot! És már rakja is össze a kenyeret, szalonnát, már köti is a kendőbe! Aztán a csordakútnál vattatába vesz a vén csordás, kijelenti, hogy itt a világ vége, tovább egy tapodtat se, sárkányok állják el az utat...! Viszont, ha a kúthoz közel megyek, kitekeri a nyakamat!

Kiss Anna

3. Ki a vers beszélője? Húzd alá!

egy öregasszony

a vén csordás

egy gyerek, aki világgá akart menni

4. Mi történhetett a kék csuporral? Írd le!

5. Kösd a szöveg részleteit a jelentésükhöz!

rám sózott

- Menj, nem tartalak vissza.

Eridj!

- Még a szavával is megütött.

Suhint meg egy szóval is.

- Mérgében megütött.

6. Számozd meg a versrészleteket az előfordulásuk sorrendjében!

___ vattatába vesz

___ Hozd a vándorbotot!

___ már rakja is össze

___ világgá megyek

___ tovább egy tapodtat se

___ köti is a kendőbe

7. Miért mondhatta a vén csordás, hogy „kitekeri a nyakamat”? Mondd el!

8. Szerinted haragudott-e egymásra a nagymama és az unoka? Válaszodat indokold meg!

1. Írj szélszíporkát a zárójelben lévő kérdések segítségével!

Azt álmodtam, **kicsi** voltam (valaki vagy valami).

_____ (Hol?)

_____ (Mi történt?)

_____ (Hogyan?)

2. Véleményed szerint mit kell tudnod, mire felnőtt leszel? Mondd el társaidnak!
Hallgassátok meg egymás véleményét!

3. Hallgasd meg a verset!

Amikor Bors néni gyerek volt

Rengeteg erdőn éltem én,
molnár lánya voltam én,
kicsi koromban,
vízimalomban
fű suhogását tanultam én.

Tanultam suhogást,
pataktól zuhogást,
bagolytól huhogást,
malomtól duhogást,
tanultam kóborlást,
varjútól varázslást,
lisztől fehérlést,
tűztől parázslást,
hívtak a felhők
reggeli égen:

„Úgy,

úgy,

most gyere szállani,
szállani szépen.”

Este aztán hazaszálltam,
hús gombócot vacsoráltam.

Nemes Nagy Ágnes

4. Ki lehet a vers beszélője? Húzd alá! Indokold meg választásodat!

a beszélő	egy felnőtt, aki visszaemlékszik a gyerekkorára	egy költő
egy tanuló	Bors néni, aki elmeséli, mit tanult gyerekként	egy gyerek

5. Hol élt Bors néni gyerekkorában? Keretezd be a felsoroltakból!

egy fa odvában	rengeteg erdőn	egy kis kunyhóban
egy virágos réten	a falu szélén	vízimalomban

6. Kitől vagy mitől tanult Bors néni? Kösd össze az összetartozókat!

duhogást suhogást zuhogást fehérlést

fű

patak

bagoly

malom

felhő

varjú

liszt

tűz

huhogást

kóborlást

parázslást

varázslást

7. Mit gondolsz, miért a felhőtől tanulta a kóborlást? Beszélgetsetek róla az osztályban!

8. Mit „mondtak” neki a felhők a reggeli égen? Keretezd be a versben!

9. Miért más ennek az üzenetnek az elrendezése? Mondd el a véleményed!

10. Kösd össze a rímelő sorvégeket! Mit veszel észre? Mondd el!

11. Mi a különleges rímelés szempontjából a vers középső részében? Beszélgetsetek róla!

12. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

Bors néni megtanulta...

a fűtől tanulta a suhogást ____

a záportól a kóborlást ____

a pataktól a fehérlést ____

a malomtól a duhogást ____

a felhőtől a kóborlást ____

a varázslótól a varázslást ____

13. Mit üzen neked a vers? Beszélgetsetek róla!

1. Olvasd el az *irodalom* szó jelentését!

Az **irodalom** minden olyan leírt alkotás, amely nem magánhasználatra készült, hanem a nyilvánosság (olvasó) számára. Feladata a leírt írói, költői műveken, történeteken keresztül egy üzenet átadása az olvasónak. Az üzenet a korábbi tapasztalatok összegzését és új gondolatok megfogalmazását jelenti. Az irodalom olvasása közben ismerhetjük meg a saját és más népek gondolatait. A jó irodalom nemcsak szórakoztat, hanem tanít és nevel is.

2. Húzd alá az irodalom szóra igaz állítást!

Az irodalom magánhasználatra készül.

Nyilvánosságnak szánt alkotás.

Az irodalom leírt alkotás.

Minden írás irodalom.

3. Keretezd be a mondatba illő szót!

Az irodalom feladata egy **üzenet** / **kulcs** / **rejtvény** átadása az olvasónak.

Az üzenet korábbi **receptek** / **tapasztalatok** / **tanácsok** összegzését jelenti.

Az üzenet új **épületek** / **térképek** / **gondolatok** megfogalmazását is jelenti.

Az irodalom megismerteti saját és más **népek** / **tájak** / **városok** gondolatait.

4. Te mit gondolsz, hogyan keletkezik a mese? Mondd el az osztályban!

5. Hallgasd meg a történetet!

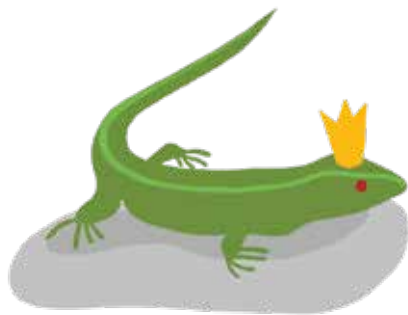
A Zöldkezű

Azt kérdezitek, hogyan kezdtem el gyerekmesét, gyerekverset írni? Az úgy kezdődött, hogy volt egy bokor. Nem fa, nem fű, nem autó, nem púpos teve – csak egy bokor. Olyan kerek, leveles, nagy gombolyag, ami azért nem olyan nagy, hogy ágaszkodva el ne lehetne érni a tetejét.

Már azért is tetszett nekem ez a bokor, meg azért is, mert bújócskázás közben el lehetett bújni mögötte. De a legjobban azért tetszett, mert ribizskebokor volt. Ettetek már ribizskét? Hát persze. Tele-tele volt az egész bokor piros ribizskével, mintha piros csengettyűk alatt csücsült volna az ember, és mindegyik azt csöngette volna: engem egyél meg. Az ember csak fölnyúlt, lecsípett egy kis fűrtöt, berakta a szájába, aztán a kocsányánál fogva végighúzta a foga között.

Szóval ezzel szórakoztam. A bokor alatt. Nem volt kellemetlen szórakozás. És ekkor megjelent a gyík. Kidugta a fejét egy fűcsomó mögül, jó alaposan megnézett engem, aztán előjött. Gyönyörű volt. Olyan fényes zöld, mintha egy kis zöld zseb-

lámpát gyújtana ki magában. A szeme pedig piros volt, pontosan olyan, mint két szem piros ribiszke. De a legszebb mégis a keze-lába volt, az incifinci kis zöld keze meg lába, ami annyira hasonlított az én kezemhez, csak hát zöld volt. Persze, rögtön megértettem, hogy ez a ribiszkeszemű, zöldkezű gyík őrzi a zöld-piros bokrot, és megkérdeztem tőle: haragszik-e a ribiszkeevésért. Intett, hogy: nem. Udvarias gyík volt. Ezután hosszabb társalkodásba merültünk, ő

fölvilágosított engem a gyíkok életmódjáról, elmesélte, hogy nem messze innen van egy nagy város, az a gyíkoké, ott minden ház ribiszkebokorból van.

A ház alja barna ribiszkegyökér, a ház fala zöld levél, telerakva drágakő helyett piros ribiszkével, és nem utolsósorban minden utcasarkon van egy szökőkút, abból folyik a piros ribiszkebor. Itt lakik a gyíkkirály. Most éppen nagy izgalom van Gyíkvárosban, mert... De a folytatást már nem tudtam meg. Megrezdült a bokor. Nem a mesebeli. Hanem a valódi. A többi gyerek fölfedezte, hogy hova bújtam, és mert hiába kiabáltak utánam, kis kavicsokkal kezdték dobálni a bokrot. Mit tehettem volna? Előbújtam. A gyík meg eltűnt.

Aztán bújócskáztunk tovább, aztán szaladgáltunk, aztán labdáztunk, de a végén, amikor kifáradva mindnyájan leültünk a ribiszkebokor köré, a néhány fürtnyi ribiszkeszüretre, akkor mégiscsak elmeséltem nekik a gyíkkal való találkozásomat. Nem hitték el egészen. Én sem hittem egészen. De az nem baj.

Mert mégis az lett a dologból, hogy ők is mesélni kezdtek. Először csak gyíkokról, aztán mesebeli városokról, szökőkutakról, óriásokról, csillagokról, új és új világokról.

És ezzel megkezdődött az irodalom. Mert az irodalom mindig úgy kezdődött, mióta világ a világ, hogy valamikor régen, itt meg ott egy csomó ember leült, mondjuk, a pásztortűz köré, és elkezdtek mesélni egymásnak. A mi pásztortűzünk a ribiszkebokor volt. Azóta én felnőttem, író lettem, de azért lettem író, mert nem felejtettem el a ribiszkebokrot. Meg persze a gyíkot sem felejtettem el. Ha ribiszké eszem – mostanában már ritkán, mert valahogy savanyúbbnak találok, mint gyerekkoromban –, mindig várom, hogy megjelenik a gyík, a zöldkezűm, a ribiszkeszemű, megjelenik valahol a falon, a kredencen, a lámpa alatt, és végre-valahára elmondja nekem, hogy mi volt az a nagy izgalom, mi is történt a gyíkok városában, akkor, ott, a ribiszkebokor, szökőkutak körül. Mi volna, ha ti mesélnétek el nekem? Talán ti már jobban tudjátok.

6. Válaszolj írásban a kérdésekre a mese bevezető része alapján!

Milyen bokor mögé bújt el a mesélő? _____

Mivel volt teli a bokor? _____

Milyenek voltak rajta a ribiszkék? _____

7. Mivel indul a mesélő története a gyíkról? Húzd alá a felsoroltakból!

A bokor melletti üdögéléssel.

A kis gyík megjelenésével.

A ribizlifürtök evésével.

A kellemes szórakozással.

8. Számozással állítsd az események sorrendjébe a találkozást a gyíkkal!

___ Alaposan megnézte a mesélőt.

___ De a legszebb mégis a keze-lába volt.

1. Egy gyönyörű gyík dugta ki a fejét a fűcsomó mögül.

___ A mesélő megértette, hogy ő őrzi a ribiszkebokrot.

___ A szeme piros volt, mint két szem piros ribiszke.

___ Most éppen nagy izgalom van Gyíkvárosban, mert...

___ A Gyíkvárosban lakik a gyíkkirály.

6. Ezután hosszabb társalkodásba merültek.

___ A gyík mesélt az életmódjáról és Gyíkvárosról.

9. Mi zavarta meg a beszélgetést? Egészítsd ki a hiányos mondatokat!

Megrezdült a _____. Nem a _____. Hanem a valódi.

A többi _____ fölfedezte, hogy hova _____.

Kis kavicsokkal kezdték dobálni a _____. Mit _____

volna? Előbújtam. A _____ meg eltűnt.

10. Mi történt a gyík eltűnése után? Húzd alá az igaz állításokat!

Aztán versenyeztek tovább.
Aztán bújócskáztak tovább.

A végén leültek a bokor köré.
A végén körbeállták a bokrot.

Elmesélte, hogyan ette a ribizlit.
Elmesélte a találkozását a gyíkkal.

Nem hitték el egészen.
Elhitték a történetét.

A többiek is mesélni kezdtek.
A többiek is játszani kezdtek.

Beszámoltak önmagukról
Meséltek új és új világokról.

11. Húzd alá a mondatokba illő szót!

Az irodalom úgy kezdődött, végződött, keletkezett, hogy egy csomó ember leült, és elkezdett mesélni.

Az emberek ribiszkebokor köré pásztortűz köré ültek, és mesélni kezdtek.
egymás mellé

A mesélő kicsiként gyerekként sem felejtette el a ribiszkebokrot.
felnőtként

A mesélő, aki író lett, arra biztatja a gyerekeket, a felnőtteket, hogy ők is meséljenek.
a nagyokat,

12. Miért jó, hogy vannak irodalmi alkotások? Véleményed írd le!

13. Keretezd be az utolsó bekezdést! Készülj fel a felolvasására!

1. Írj fent-lent találkozó verset a megadott témáról!

	S	
	Z	
	E	
	R	
	E	
	N	
	C	
	S	
	E	

2. Olvasd el a kulcsszavakat! Írj rövid történetet a felhasználásukkal!

szerencse

harkály

fa

lakoma

3. Hallgasd meg a verset!

A harkály szerencséje

Harkály kopácsolta a fa vastag kérget,
úgy találom-formán. Sikert nem remélt még.
Bizony néha az is kevés,
ha egy tucat lukat bevés,
mert mire az asztal terül,
a lakoma elmenekül.
De alig koppantott kettőt,
avagy hármat,
a szerencse hozta már
az aranytálat:
egy tudatlan féreg ült
a kéreg alatt,
s kiáltott:
szabad!

Romhányi József

4. Ki osztotta meg az olvasóval ezt az esetet? Írd le ötleteidet!

5. Kösd össze a vers kifejezéseit a magyarázatukkal!

úgy találom-formán

sikert nem remélt még

egy tucat lukat bevés

mire az asztal terül

a lakoma elmenekül

- az étel kereket old
- véletlenszerűen próbálkozik
- ha eljut az élelemig
- nem bízott a szerencsében
- van, hogy sok lyukat váj

6. Milyen sorrendben találd a versben? Számozással állítsd helyes sorrendbe!

___ a szerencse hozta

___ a kéreg alatt

___ az aranytálat

___ avagy hármat

___ koppantott kettőt

___ tudatlan féreg ült

7. Mi okozta a gyors sikert? Húzd alá a felsoroltakból!

A féreg tudatlan volt.

A harkály vendégségbe indult.

A harkály tudta, hol van a zsákmány.

A féreg azt hitte, vendége érkezik.

8. Mi teszi humorossá az eset magyarázatát? Indokold meg írásban!

9. Kösd össze a vers rímelő szavait!

kérgét

terül

kevés

hármat

alatt

bevés

remélt még

elmenekül

szabad

aranytálat

10. Milyen üzenete lehet a versnek? Húzd alá a felsoroltakból!

A vendéget mindig be kell engedni.

A tudás segít életben maradni.

A tudatlanság veszélyes.

A vendégnek illik kopogni.

1. Melyik szórész hiányzik? Alkoss összetett szópárokat ugyanazzal a hiányzó szóval! Majd olvasd fel helyes hangsúlyozással és hanglejtéssel!

tyúk _____ – _____ határ

bab _____ – _____ pillantás

mák _____ – _____ pár

pápa _____ – _____ látomás

lánc _____ – _____ üveg

macska _____ – _____ hunyás

ökör _____ – _____ ellenző

gyöngy _____ – _____ tanú

2. Írd a jelentések számát közmondásokhoz!

___ A szem a lélek tükre.

___ Több szem többet lát.

___ Ki-ki a maga szemével lát.

___ A szem mindent lát, csak magát nem.

___ Amit a szem nem lát, azért a szív sem fáj.

1. Az embernek önmagát a legnehezebb megismerni.
2. Ismeretlen szépségek után nem vágyódunk.
3. Mindenki a saját szemszögéből ismeri meg a dolgokat.
4. Többen több oldalról meg tudják vizsgálni, ítélni a dolgokat.
5. Az ember szeméből kiolvasható, mit érez.

3. Miről szólhat az a történet, aminek Lázár Ervin azt a címet adta: Virágzemű?

4. Hallgasd meg a mesét!

Virágzemű

Abból már sok botrány származott, hogy valakinek szép szeme van. De ilyesféle perpatvarról, ami Varga Julcsa szeme miatt kerekedett, állítom, még a legöregebbek sem hallottak.

Mert Varga Julcsát, ha netán nem tudná valaki, Virágzeműnek nevezik. Azért, mert gyönyörűsége kék szeme van. Nos, hát ebből lett a haddelhadd. Mert egy szép napon a Karcsú Sisakvirág nem átallotta azt mondani:

– Semmi kétség, Varga Julcsa szeme olyan, mint én!

Ami igaz, igaz, a Karcsú Sisakvirág igen szép, senki szemének nem válna szégyenére, ha rá hasonlítana. Nem is lett volna baj ebből a kijelentésből, ha nem hallja meg néhány másik virág.

A Fürtös Gyöngyike fel is csattant mindjárt.

– Még hogy olyan, mint te! Jobb, ha elhallgatsz a sápatag színeddel. Varga Julcsa szeme éppen olyan, mint én!

Na, lett erre riadalom, zenebona.

Rikoltozott a Tavaszi Csillagvirág, hogy márpedig csakis őtőle kölcsönözte a színét Julcsa szeme.

Az Ibolya a hasát fogta nevetében.

– Még hogy azt képzelitek... hehe... és én?

Az Erdei Gyöngyköles erre lelilázta az Ibolyát.

– Nem is kék vagy, lila – mondta dühösen.

– Ha én lila vagyok, akkor Julcsa szeme is lila. Vegyétek tudomásul! – kiabálta az Ibolya.

Erre aztán előpattant a Búzavirág is.

– Ti mertek ezen vitatkozni?! Nézzetek meg engem! – Még szerencse, hogy nem tudtak egymáshoz közelebb menni, mert biztos hajba kaptak volna. Különösen akkor, amikor a Közönséges Gubóvirág is beleszólt a vitába. Ennek aztán nekiestek mind a hatan.

– Te mersz közbeszólni! Hiszen még a neved is közönséges!

Akkora volt a ricsaj, hogy a szundikáló füvek mind felébredtek.

Hát, mondhatom nektek, nincs annál csúnyább, mint amikor virágok veszekednek. Gondolhatjátok, ki tett itt igazságot. Természetesen Mikkamakka. Éppen arra járt (majdnem mindig arra jár, amerre kell), és felkiáltott:

– Te úristen, színvak lettem!

A virágok elhallgattak. Egyszerre kérdezték:

– Színvak? Miért?

– Reggel, amikor erre jártam – mondta Mikkamakka –, világosan láttam, hogy ezen a helyen hét kék virág virít.

– Persze – mondták a virágok –, és?

– Most meg hét vöröset látok!

Hopp, egymásra néztek a virágok! Hát bizony nem Mikkamakka volt színvak, hanem ők vörösödtek ki a méregtől. Gyorsan visszakéültek hát, és előadták az ügyet Mikkamakának.

– Ó – mondta Mikkamakka –, de oktondiak vagytok! Ez a legegyszerűbb a világon. Varga Julcsa szeme hétfőn Karcsú Sisakvirág, kedden Fürtös Gyöngyike, szerdán Tavaszi Csillagvirág, csütörtökön Ibolya, pénteken Erdei Gyöngyköles, szombaton Búzavirág, vasárnap meg Közönséges Gubóvirág. – (Azért mondta a gubóvirágot vasárnapra, mert titokban az tetszett neki legjobban.) – És közben persze – folytatta Mikkamakka – Varga Julcsa szeme egész héten szebb, mint ti heten együttvéve. Ebben meg is nyugodtak a virágok, és azóta is boldogan kékellenek, virítanak.

Lázár Ervin

5. Mi volt az oka a perpatvar keletkezésének? Húzd alá a szövegben!

6. Ki mondta? Írd a számát a vonalra!

1. Karcsú Sisakvirág	2. Fürtös Gyöngyike	3. Tavaszi Csillagvirág
4. Erdei Gyöngyköles	5. Búzavirág	6. Közönséges Gubóvirág
7. Mikkamakka	8. beszélő	

- Semmi kétség, Varga Julcsa szeme olyan, mint én! _____
- Jobb, ha elhallgatsz a sápatag színeddel. _____
- Nem is kék vagy, lila! _____
- Ha én lila vagyok, akkor Julcsa szeme is lila. _____
- Ti mertek ezen vitatkozni?! Nézzetek meg engem! _____
- Hiszen még a neved is közönséges! _____
- ...nincs annál csúnyább, mint amikor a virágok veszekednek. _____
- Te úristen, színvak lettem! _____
- Színvak? Miért? _____
- Most meg hét vöröset látok! _____

7. Számozd meg a mondatokat a mese eseményeinek sorrendjében!

- ___ A virágok úgy megváltoztak, hogy Mikkamakka színvaknak hitte magát.
- ___ Mikkamakka bölcsen lezárta a vitát.
- ___ Perpatvar kerekedett Varga Julcsa szeme miatt.
- ___ Mindegyik virág magáénak akarta tudni Julcsa szeme színét.

8. Milyen a Varga Julcsa szeme a hét napjain? Kösd össze a virágok nevével!

Fürtös Gyöngyike

Ibolya

Búzavirág

Közönséges Gubóvirág

hétfő

kedd

szerda

csütörtök

péntek

szombat

vasárnap

Tavaszi Csillagvirág

Erdei Gyöngyköles

Karcsú Sisakvirág

9. Egészítsd ki a megkezdett mondatokat!

Varga Julcsa szeme színe mindegyik virágra hasonlít, mert

Varga Julcsa szeme színe mindegyik virágétól különbözik, ezért

10. Egészítsd ki a *kerettörténetet* a mese alapján!

Kerettörténet

A történet _____ játszódik.

A történet szereplői _____, akik

_____.

A bonyodalom akkor kezdődik, amikor _____

_____.

Ezt követően _____

_____.

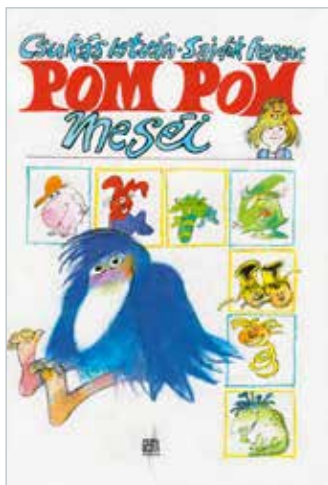
A probléma akkor oldódik meg, amikor _____

_____.

A történet azzal fejeződik be, hogy _____

_____.

1. Olvasd el a könyvismertetőket! Írd be a hiányzó adatokat a könyvborító segítségével!

Szerző: _____

Cím: _____

Illusztrátor: _____ Ferenc

Kiadó: Gesta Könyvkiadó

Megjelenés helye: Budapest

Megjelenés éve: 2004

Csukás István, a népszerű író számtalan kedves mesehőst lopott már a szívünkbe; Süsütől a nagy ho-ho-ho horgászig. Ebben a mesekönyvben a gyerekek és a felnőttek között egyaránt közkedvelt Picur és Pom Pom mulatságos kalandjait kísérhetjük végig. Megismerkedhetünk Gombóc Artúrral, Festéktüsszentő Hapci Benővel, Madárvédő Golyókapkodóval, Órarugógerincű Felpattanóval, Radírpókkal és a többiekkel, akiket Sajdik Ferenc megkapó kedvességű és áradó fantáziája jelenít meg számunkra.

Szerző: _____

Cím: _____

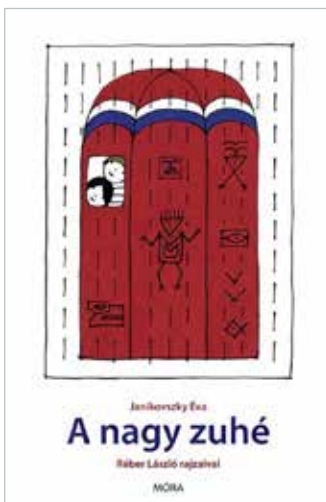
Illusztrátor: _____

Kiadó: Pozsonyi Pagony Kft.

Megjelenés helye: Budapest

Megjelenés éve: 2017

A Rumini fordulatos, izgalmas, szellemes, kitűnően megírt, letehetetlen kalandregény, a csavargóból hajósinná lett, szeretni való, bátor és agyafúrt kiséger, Rumini főszereplésével. Berg Judit [...] bámulatosan ért a gyerekek nyelvén. A titka pedig valószínűleg az, hogy komolyan veszi a gyerekeket, és komolyan veszi a mesterségét: gyerekeknek írni. Reméljük, hogy a Rumini a magyar meseirodalom emlékezetes alkotásává válik, sok olvasni szerető kiskamasznak szerez felhőtlen kikapcsolódást, és sok olvasni (még) nem szerető kiskamasszal szeretteti meg az olvasást.

Szerző: _____

Cím: _____

Illusztrátor: _____

Kiadó: _____ Könyvkiadó

Megjelenés helye: Budapest

Megjelenés éve: 2006

A távolsági autóbusz-megállóban ketten várnak. Bill Vasziljevics MacKonov és Fehér Szarvas Fia. Mit rejt ez a két név? MacKonov „űrhajós” érzelmes és érzelmeit leplező kamaszvilágát, melyben természetesen a jövő felé fordul az ifjú hős, míg Fehér Szarvas fia, aki nevével ellentétben kislány, és a haját kétoldalt két befőttesüveg gumi fogja össze, inkább érdeklődik a természet jelenségei iránt, ahogy az egy indiántól el is várható. Amíg ott ácsorognak az autóbusz-megállóban, esni kezd. Ketten beszélgetnek a zuhogó esőben. S mire kisüt a nap, felcsillog egy nagyon szép, új barátság első sugara is.

Szerző: _____

Cím: _____

Kiadó: _____ Könyvkiadó

Megjelenés helye: Budapest

Megjelenés éve: 2018

Egy vakáció története elevenedik meg a regény lapjaiban, mégpedig egy olyan vakációé, amelyről minden fiú álmodik. Két pesti diák – Tutajos és Bütyök – a Kis-Balaton sás- és nádrengetegében tölti a szünidőt, Matula Gergelyt, az öreg pákászt bízzák meg a fiúk nevelésével. Gergő bácsi, aki úgy ismeri a nádak, sások, tocsogók és tavak vadregényes vidékét, mint a tenyerét, szárnya alá veszi a városi gyerekeket, és kijáratja velük a természet és valóság nehéz, de sok örömet, igaz élményt tartogató nyári iskoláját... Mire a vakáció véget ér, a két fiút szinte kicserélték, búcsújuk a berektől fájó, de nem végleges: a téli szünidőben visszajönnek. A két fiú története az író Téli berek című regényében folytatódik.

Szerző: _____

Cím: _____

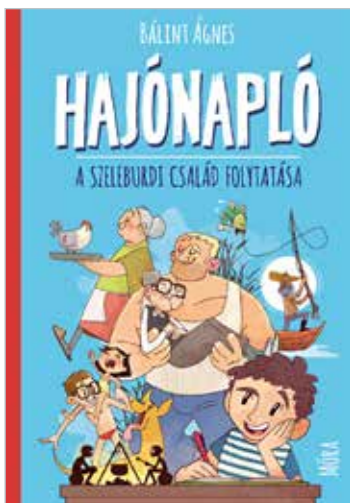
Illusztrátor: Réber László

Kiadó: _____ Könyvkiadó

Megjelenés helye: Budapest

Megjelenés éve: 2006

Ha valaki egy savanyú arcú, hatalmas orrú emberkével találkozik, biztos lehet benne, hogy Bab Bercit sodorta útjába a jó vagy balszerencse. Szerencséje van, mert ha a találkozáskor épp uborkát savanyít, megspórolhatja az ecetet, hiszen elég, ha Berci ránéz az eltennivalóra, az máris megecetesedik. Egyben balszerencse is érheti, ha megkapja a náthát, mely hősünk orrának állandó lakója. Hát ezért olyan savanyú, mogorva és magányos szegény Berci, pedig leghőbb vágya az, hogy baráti társaságban tereferéljen, színházba járjon, vendéglőben vacsorázzon, lakodalomban kurjongasson, sőt – futballmeccsen ordítson. Ám mindez a kellemes időtöltés sokáig csak a képzeletében létezik, míg egyszer... de a többit már mesélje el Lázár Ervin!

Szerző: _____

Cím: _____

Kiadó: _____ Könyvkiadó

Megjelenés helye: Budapest

Megjelenés éve: 2020

Hajónaplót nem írhat akárki! És nem is akárhol. Ehhez a ténykedéshez hajóra van szükség. Faragó Laci, aki él-hal azért, hogy hajónaplót vezethessen, kiharcol a sorstól egy hajót a napló alá. Hogy a hajó korhadt, rozoga alkotmány? Hát aztán, utóvégre nem utazni akar vele az ember, elég, ha elhajózhat rajta a hétköznapi világából egy vidám, színes, felejthetetlen nyaralásba. A nem csak fiúknak szóló, kedves naplóregény a közismert és közkedvelt Szeleburdi család folytatása.

2. Kösd össze az ajánlott könyvek címét a főszereplők nevével!

A nagy zuhé

● Bab Berci

Bab Berci kalandjai

● Tutajos; Bütyök; Matula Gergely

Hajónapló

● Bill Vasziljevics MacKonov; Fehér Szarvas Fia

Pom Pom meséi

● Rumini

Rumini

● Faragó Laci

Tüskevár

● Picur; Pom Pom

3. Írd a főszereplőkhöz tartozó számot a tulajdonságaikhoz!

1. Bab Berci

6. Matula Gergely

2. Bill Vasziljevics MacKonov

7. Picur

3. Bütyök

8. Pom Pom

4. Faragó Laci

9. Rumini

5. Fehér Szarvas Fia

10. Tutajos

___ Él-hal azért, hogy hajónaplót vezethessen.

___ Egy savanyú arcú, hatalmas orrú ember.

___ Két pesti diák.

___ A nevével ellentétben kislány.

___ Csavargóból lett hajósinas.

___ Városi gyerekek.

___ A jövő felé forduló ifjú hős.

___ Öreg pákász, akire a fiúk voltak bízva.

___ A haját kétoldalt két befőttesüveg gumi fogja össze.

___ Szeretni való, bátor és agyafúrt kiséger.

___ Gyerekek és a felnőttek között egyaránt közkedvelt.

4. Melyik könyv olvasásával kezded a szünidőt? Segítenek a könyvismertető. Indokold meg választásodat!

Kedves Gyerekek!.....	3
-----------------------	---

**„Alattad a föld, fölötted az ég,
benned a létra.”**

Szembe fordított tükrök (Weöres Sándor – részlet)	5
Gondolatok a magyar kultúra napjához (ismerettartalmú szöveg)	10
Himnusz (Kölcsey Ferenc)	12
Este (Horgas Béla)	14
Sötétség (Fehér Klára: Fele királyságom – részlet)	15
Bolond-bál (Vidor Miklós)	16
Farsangi kutyabál (Csoóri Sándor)	17
Faiskola (Weöres Sándor)	18
Öreg ember, öreg fa (Móra Ferenc)	21
A csodálatos radírgumi (Fehér Klára: Fele királyságom – részlet)	24
Sóhajtás (Kányádi Sándor)	25
Rád nem lehet számítani (Gyurkovics Tibor)	27
A bagoly (Fekete István)	31
Feltaláló-mese (Hervay Gizella)	35
A feltalálók napja (ismerettartalmú szöveg)	37
De mi ösztönzi a feltalálókat? (ismerettartalmú szöveg)	39
Levegő, föld, víz (ismerettartalmú szöveg)	41
Velem mindig történik valami (Janikovszky Éva – részlet)	42
Tündérellelőrző (Rigó Béla – részlet)	44

**„Selymit a barka
már kitakarta”**

Tavaszdodik (Szilágyi Domokos)	47
Március (Áprily Lajos)	48
Tavaszi mese (Zelk Zoltán – részlet)	56
1848. március 15. (Petőfi Sándor: 15-dik március, 1848)	59
Nemzeti dal (Petőfi Sándor)	62
Cigány bölcsődal (Leksa Manush)	64
Két reggel (Lázár Ervin)	67
Mama (József Attila)	69
Tavaszi szél vizet áraszt (Moldvai csángó népdal)	70
A Tisza (magyar népmese – Benedek Elek gyűjtése)	72
A Tisza szabályozása (ismerettartalmú szöveg)	74
Virágvasárnaptól húsvétig (Balogh Júlia)	76

„Hogy lesznek a hogyanok, és miért vannak miérttek?”

Miérték és hogyanok (<i>Hárs László – részlet</i>)	79
Hét nap (<i>Zelk Zoltán</i>)	85
Időjósítás (<i>magyar népmese</i>)	89
Egy búzaszem története (<i>Zelk Zoltán</i>)	91
Mese a kalászról (<i>magyar népmonda</i>)	94
A magok királya, a búza (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	96
Mindennapi táplálékunk a kenyér (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	98
A kifli születése (<i>magyar népmonda</i>)	100
Leánykő (<i>magyar népmonda</i>)	103
A monda születése (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	105
Hold és felhő (<i>Weöres Sándor</i>)	107
Néma tulipán (<i>Kányádi Sándor</i>)	108
Veszélyeztetett állataink (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	112
A csodacsiga (<i>Romhányi József</i>)	115
A Föld védelmében (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	116
Tengerecki Pál (<i>Tamkó Síratoró Károly</i>)	118
Természeti kincseink nyomában (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	120

„Égi csikón léptet a nyár”

Égi csikón léptet a nyár (<i>Weöres Sándor</i>)	125
Augusztus 20. (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	127
Velem mindig történik valami (<i>Janikovszky Éva</i>)	130
Kánikula (<i>Weöres Sándor</i>)	132
Hol van a világ vége? (<i>Kiss Anna</i>)	133
Amikor Bors néni gyerek volt (<i>Nemes Nagy Ágnes</i>)	134
A Zöldkezű (<i>Nemes Nagy Ágnes</i>)	137
A harkály szerencséje (<i>Romhányi József</i>)	140
Virág szemű (<i>Lázár Ervin</i>)	144

FORRÁSJEGYZÉK

Rajzi illusztrációk: Takács Viktória

70. o. Kottagrafika: Énekes Katalin

Képek:

10. o. Einsle, Anton után: Kölcsey Ferenc portré, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest
12. o. Himnusz eredeti kéziratlap, Országos Széchényi Könyvtár, Budapest
37. o. Szent-Györgyi Albert portré, Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest
44. o. Könyvborító: Rigó Béla – Róna Emy: *Tündériskola*, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt.
58. o. Preiszler József: *Pilvax kávéház*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest
59. o. Barabás Miklós: *Jókaiék a Landerer nyomda előtt*, Petőfi Irodalmi Múzeum;
59. o. Tüntetés a pesti Városháza előtt 1848. március 15-én, Piarista Múzeum, Budapest
60. o. *Mit kíván a magyar nemzet: 12 pont* és a *Nemzeti dal* első nyomású lapok, Országos Széchényi Könyvtár, Budapest
74. o. Kubikusok, Fortepan /Magyar Műszaki Közlekedési Múzeum
83. o. Növények: vincetoxikum CC1.0 AnRo és linum dolomiticum CC3.0 Bouba
112. o. Súlyom, CC3.0 Bohus Čičel
120. o. Ipolytarnóci ősfenyők. Országalbum CCBY4.0 Azabalaca
120. o. Rámszakadék. Országalbum CCBY4.0 aerdnassavol
146. o. Könyvborítók: Csukás István – Sajdik Ferenc: *Pom Pom meséi*, Gesta Könyvkiadó, Budapest; Berg Judit: *Rumini* Pozsonyi Pagony Kft., Budapest
147. o. Könyvborítók: Janikovszky Éva: *A nagy zuhó*, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt.; Fekete István: *Tuskevár*, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt.
148. o. Könyvborítók: Lázár Ervin: *Bab Berci kalandjai*, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt., Bálint Ágnes: *Hajónapló*, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt.
Shutterstock képügynökség: 6., 7., 51., 76., 80., 81., 83., 96., 98., 112., 113., 120., 126., 127. o.
Shutterstock szerkesztői képek: 6. o. Wachiwit, 76.o. Huvosi, 126. o. trabantos, 127. o. T photography
Thinkstock: 6., 51. o.

Irodalomjegyzék

5. o. Weöres Sándor: *Szembe fordított tükrök* (részlet) – A teljesség felé, Helikon Kiadó, Budapest, 2015. (15. o.)
6–9. o. *Gyermekrovat* – ismerettartalmú szöveg
10. o. *Gondolatok a magyar kultúra napjához* – ismerettartalmú szöveg
12. o. Kölcsey Ferenc: *Himnusz* – A magyar nép zivataros századaiból (részlet) – Hétvésszázad magyar versei; Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1972. (867. o.)
14. o. Horgas Béla: *Este – Új vers régi; Liget Műhely Alapítvány*, 2018 <https://mek.oszk.hu/18400/18474/18474.pdf>
15. o. Fehér Klára: *Sötétség* (részlet) – Fehér Klára: *Fele királyságom*; Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1980. (21. o.)
16. o. Vidor Miklós: *Bolond-bál* – Cini-cini muzsika; Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1975.
17. o. Csoóri Sándor: *Farsangi kutyabál* – Ünnepsoroló; Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1982.
18. o. Weöres Sándor: *Faiskola* – Weöres Sándor: *Egybegyűjtött írások*; Magvető Kiadó, Budapest, 1981. (III. kötet, 441. o.)
20–21. o. Móra Ferenc: *Öreg ember, öreg fa* – Csicseri történet, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1981. (7. o.)
24. o. Fehér Klára: *A csodálatos radírgumi* (részlet) – Fehér Klára: *Fele királyságom*; Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1980. (10. o.)
25. o. Kányádi Sándor: *Sóhajás* – Egyberostált versek; Helikon Kiadó, Budapest, 2008.
26–27. o. Gyurkovics Tibor: *Rád nem lehet számítani* – Kincskereső 1973/1-2 Szegedi Tanárképző Főiskola, Szeged, 1973. (folyóirat)
30–31. o. Fekete István: *A bagoly* – Fekete István: *Tarka rét*; Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1986. (340. o.)
34–35. o. Hervay Gizella: *Feltaláló* – mese – Kobak harmadik könyve Koinónia Kiadó; Kolozsvár 2014.
37. o. *A feltalálók napja* – ismerettartalmú szöveg
39. o. *De mi ösztönzi a feltalálókat?* – ismerettartalmú szöveg
41. o. *Levegő, föld, víz* – játékleírás
42. o. Janikovszky Éva: *Velem mindig történik valami* (részlet) – Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 2015.
44. o. Rigó Béla: *Tündérelenőrző* – Kincskereső Irodalmi folyóirat 1993. Dél-Magyarország Könyv- és Lapkiadó Kft., Kolozsvár
47. o. Szilágyi Domokos: *Tavaszdik* (részlet) – Szilágyi Domokos: *Élnem adjatok*; Vers, próza, esszé (1956-1976) Kriterion; Könyvkiadó Bukarest 1990
48. o. Áprily Lajos: *Március* – Hét évszázad magyar versei Szépirodalmi Könyvkiadó Bp. 1979.
50–51. o. *Tavaszi kalendárium* – ismerettartalmú szöveg
54–56. o. Zelk Zoltán: *Tavaszi mese* – Zelk Zoltán: *Erdei mulatság*; Santos Kiadó - Budapest (55. o.)
58–59. o. *1848. március 15.* – Részletek Petőfi Sándor naplójából, <http://magyar-irodalom.elte.hu/>
62. o. Petőfi Sándor: *Nemzeti dal* – Petőfi Sándor összes költeményei, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1972. (888. o.)
64. o. *Cigány bölcsődal* – Cigány költők versei gyerekeknek, Móra Kiadó Budapest, 1980.
66–67. o. Lázár Ervin: *Két reggel* – Hétéfejú tündér, Osiris Kiadó, Budapest, 2006. (55. oldal)
69. o. József Attila: *Mama* – Hét évszázad magyar versei, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1979. (333.o)
70. o. *Tavaszi szél vizet áraszt* – népdal
72. o. *A Tisza* (népmese), Benedek Elek gyűjtése – Benedek Elek: *Magyar mese és mondavilág* 3. kötet, 2016. <https://mek.oszk.hu>
74. o. *A Tisza szabályozása* – ismerettartalmú szöveg
76. o. *Virágvasárnaptól húsvétig – minikalauz a húsvéti ünnepkörhöz* – ismerettartalmú szöveg
79. o. Hárs László: *Miértek és hogyanok* – Miértek és hogyanok – versek, mesék, érdekes tudnivalók, fejtörők gyermekeknek Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1976. (27. o.)
80–81. o. *Természeti miniencklopédia* – A világ és az ember, Képes gyermekenciklopédia, Móra Ferenc Tankönyvkiadó, 1975.; <https://jelesnapok.oszk.hu/prod/nyito>; <https://sokszinuvidek.24.hu/>; <https://www.hellovidek.hu/kert/>; <https://sokszinuvidek.24.hu/mozaik/2020/05/20/mehek-vilagnapja-beporzok-mehek-napja/>
84–85. o. Zelk Zoltán: *Hét nap* – Zelk Zoltán művei (Gyermekversek és mesék) Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1982. (198. o.)
88–89. o. Időjósítás – magyar népmese – Sümei György-Tóth Piroška – Szülőföldünk a Duna-Tisza köze Tankönyvkiadó Vállalat Budapest 1986. (38. o.)
90–91. o. Zelk Zoltán: *Egy búzaszem története* – Zelk Zoltán művei (Gyermekversek és mesék) Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1982. (245. o.)
94. o. *Mese a kalászról* – Magyar mese- és mondavilág/ III., A tűzmadár. Mesélte Benedek Elek, <https://mek.oszk.hu>
96. o. *A magok királya, a búza* – ismerettartalmú szöveg, forrás: <https://www.agroinform.hu/gazdaelet/peter-pal-napja-az-aratas-kezdet>
<https://hu.wikipedia.org/wiki/>
98. o. *Mindennapi táplálékunk a kenyér* – ismerettartalmú szöveg, <https://www.agroinform.hu/gazdaelet/peter-pal-napja-az-aratas-kezdet>
<https://hu.wikipedia.org/wiki/>
100. o. *A kifli születése* (Magyar népmonda) – Dr. Timaffy László – Táltosok, tudósok, boszorkányok. Kisalföldi népmondák, Hazánk Könyvkiadó Kft., Győr, 2010.
102–103. o. *Leánykő* – Magyar mese- és mondavilág/ III. A tűzmadár. Mesélte Benedek Elek, *A szöveget gondozta és a Szőmagyarázót írta/ Kovács Ágnes*
105–106. o. *A monda születése* – ismerettartalmú szöveg
107. o. Weöres Sándor: *Hold és felhő* – Egybegyűjtött írások, Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1981.
108–111. o. Kányádi Sándor: *Néma tulipán* – Kányádi Sándor: *Néma tulipán* – Versek, mesék, történetek kicsiknek és nagyoknak Századvég Könyvkiadó; Budapest 1992.
112–113. o. *Veszélyzetett állataink* – ismerettartalmú szöveg
115. o. Romhányi József: *A csodacsiga* – Nagy számárfűl Alexandra Kiadó 2006.
116. o. *A Föld védelmében* – ismerettartalmú szöveg
118. o. Tamkó Siraó Károly: *Tengerecki Pál* – Móra Könyvkiadó, Budapest, 2011.
120. o. *Természeti kincseink nyomában* – ismerettartalmú szöveg
125. o. Weöres Sándor: *Egi csikón lépett a nyár* – Egybegyűjtött írások, Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1981.
126–127. o. *Nyári kalendárium* – https://hu.wikipedia.org/wiki/Augusztus_20-i_nemzeti_ünnep
130. o. Janikovszky Éva: *Velem mindig történik valami* (részlet) – Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 2015.
132. o. Weöres Sándor: *Kánikula* – Egybegyűjtött írások; Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1981.
133. o. Kiss Anna: *Hol van a világ vége?* – Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Budapest, 1981. (47. o.)
134. o. Nemes Nagy Ágnes: *Amikor Bors néni gyerek volt* – Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 2016.
136–137. o. Nemes Nagy Ágnes: *Zöldkezű* – A gondolj-rám-virág – Osiris Kiadó Bp. 1999
140. o. Romhányi József: *A harkály szerencséje* – Nagy számárfűl (95.o) – Alexandra Kiadó, 2006.
142–144. o. Lázár Ervin: *Virágszemű* – A hétféjú tündér – Osiris Kiadó, Budapest, 2006. (55. oldal)
146–148. o. Könyvajánlások: <https://www.libri.hu/>; <https://bookline.hu/>